

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Sandra Vavpotič

**KOMPETENCE SOCIALNIH DELAVCEV IN
DELAVK V ZDRAVSTVU IN ŠOLSTVU**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2017

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Sandra Vavpotič

**KOMPETENCE SOCIALNIH DELAVCEV IN
DELAVK V ZDRAVSTVU IN ŠOLSTVU**

Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Lea Šugman Bohinc

Ljubljana, 2017

ZAHVALA

Doc. dr. Lei Šugman Bohinc se zahvaljujem za mentorstvo, čas, ki mi ga je namenila, strokovno pomoč, nasvete in predloge pri pisanju diplomske naloge.

Posebno zahvalo namenjam staršem, starim staršem in fantu za vso podporo in spodbudo pri pisanju diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi socialnim delavkam, ki so bile pripravljene sodelovati v raziskavi.

Hvala vsem, ki ste mi kakor koli pomagali pri tem, da sem uspešno dokončala dodiplomski študij na Fakulteti za socialno delo.

Skrivnost srečnega življenja je, da počnemo,
kar nam je všeč. A prej se moramo naučiti
uživati pri tistih stvareh, ki jih moramo
narediti, da bi lahko delali, kar nam je všeč.

Dexter Yager

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Sandra Vavpotič

Naslov diplomske naloge: Kompetence socialnih delavcev in delavk v zdravstvu in šolstvu

Mentorica: doc. dr. Lea Šugman Bohinc

Kraj: Ljubljana

Leto: 2017

Število strani: 115

Število prilog: 4

Ključne besede: socialno delo, zaposlitev, izobrazba, kompetence, znanja

POVZETEK: V diplomski nalogi raziskujem kompetence socialnih delavk, zaposlenih na področju šolstva in zdravstva. V teoretičnem delu predstavim, kaj je socialno delo, kje vse se socialne delavke zaposlujejo in kaj je socialno delo s posameznikom. Opredelim modele prakse socialnega dela, ki so primarni, sekundarni in partnerski, ter navedem, kakšna znanja potrebujejo socialne delavke. Pozornost namenim pojmom kompetenc in kompetentnosti, izobraževanju za socialno delo in dvema področjema, to sta zdravstvo in šolstvo. Na kratko predstavim, kaj obsega delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah, zdravstvenih ustanovah, psihiatričnih bolnišnicah in v Univerzitetnem rehabilitacijskem inštitutu Republike Slovenije – Soča. V empiričnem delu predstavim kvalitativno raziskavo, v kateri je sodelovalo 6 socialnih delavk, zaposlenih na področju zdravstvene dejavnosti in šolstva. Raziskavo posvetim temam, kot so zaposlitve socialnih delavk, prednosti in slabosti izobraževanja ter kompetence in znanja, ki jih socialne delavke potrebujejo pri svojem delu. Rezultati raziskave kažejo, da socialne delavke tekom svojega dela zamenjajo veliko zaposlitev in da pri delu potrebujejo tudi specifična znanja ter kompetence. Na področju zdravstva in šolstva se ob začetku dela ne počutijo kompetentne, sčasoma pa njihova usposobljenost narašča. Fakulteta jih je dobro pripravila na sodelovalne odnose z uporabniki in soustvarjanje rešitev v izvornih delovnih projektih pomoči ter jim posredovala veliko splošnega znanja in smernic. Tekom izobraževanja so pridobile premalo znanj iz konkretnih področij dela, kot sta na primer ravno šolstvo in zdravstvo. Iz pridobljenih rezultatov raziskave izhaja eden pomembnejših predlogov, to je, da bi bilo potrebno v izobraževanje vključiti znanja in vsebine s posameznih področij socialnega dela. Nazadnje sem preverila, kje socialne delavke pridobivajo znanja, ki jih tekom študija niso osvojile, in katera znanja potrebujejo pri svojem delu na določenem področju. Rezultati kažejo, da obiskujejo različna dodatna izobraževanja, seminarje, delavnice, usposabljanja in sodelujejo pri timskem delu z drugimi strokovnjaki. Na koncu posvetim raziskavo še raziskovanju razlogov za tako majhno število zaposlenih socialnih delavk v zdravstvu in šolstvu.

Title: Competences of Social Workers in Health Care and Education

Keywords: social work, employment, competences, knowledge, education

Graduation Thesis Abstract: The thesis explores competences of social workers employed in the fields of education and health care. In the theoretical part I present what is social work, where social workers get employed and what is social case work. I define models of social work practice, which are primary, secondary and partner models, and I state the knowledge needed by social workers. I pay attention to the concepts of competences and competency, education for social work and two other fields of work, which are health care and education. I briefly present the extent of work in kindergartens, primary and secondary schools, health care institutions, psychiatric institutions and in the National rehabilitation clinic Soča. In empirical part I present a qualitative survey in which 6 social workers, working in health care and education, have participated. The research addresses issues such as work areas of social workers, strengths and weaknesses of educational programme and competences and skills that are needed in their work in education and health. The results of the survey indicate that social workers change many employers during their careers and many of them require specific skills and competences. At the beginning of their work in health care and education, social workers did not feel competent for their jobs, but over time they've improved their knowledge. Faculty prepared them well in the sense that they learned a lot of general knowledge, cooperative relationships with users and co-creation of solutions in unique help projects. During the education they did not get sufficient knowledge from specific work fields such as education and health care. From the results of my survey comes out one of the most important prepositions that the education should include knowledge and contents from different fields of social work. Last but not least, I checked where social workers obtain their knowledge which was not gained during education and which knowledges should be improved. Results show that they attend extra courses, seminars, workshops and trainings. They also cooperate in team work with different experts. In the end I explore reasons why do health care and educational fields employ so few social workers.

VSEBINA

1. UVOD (PREGLED PROBLEMATIKE).....	1
1.1. SOCIALNO DELO.....	1
1.1.1. Kaj je socialno delo?.....	1
1.1.2. Socialni delavci in socialne delavke.....	2
1.1.3. Delovna področja socialnega dela.....	2
1.1.4. Socialno delo s posameznikom.....	5
1.1.5. Modeli prakse socialnega dela.....	6
1.1.6. Splošno in specializirano socialno delo.....	8
1.1.7. Strokovno znanje socialnih delavcev in delavk.....	8
1.2. IZOBRAŽEVANJE ZA SOCIALNO DELO IN KOMPETENCE.....	9
1.2.1. Primerjava prvega predmetnika z današnjim.....	10
1.2.2. Pojem »kompetentnost«.....	12
1.2.3. Problematiziranje pojma kompetenc in kompetentnosti.....	14
1.2.4. Kompetence socialnih delavcev in delavk.....	15
1.2.5. Kompetence, ki naj bi jih študentje pridobili na prvi stopnji na Fakulteti za socialno delo UL.....	19
1.3. SOCIALNO DELO V ZDRAVSTVU.....	20
1.4. SOCIALNO DELO V ŠOLSTVU.....	24
2. PROBLEM.....	28
3. METODOLOGIJA.....	30
3.1. VRSTA RAZISKAVE.....	30
3.2. RAZISKOVALNI INSTRUMENT IN VIRI PODATKOV.....	30
3.3. POPULACIJA IN VZORČENJE.....	30
3.4. ZBIRANJE PODATKOV.....	31
3.5. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV.....	31
4. REZULTATI.....	34
4.1. ZAPOSILITEV.....	34
4.2. IZOBRAŽEVANJE.....	37
4.3. KOMPETENCE IN ZNANJA.....	40
5. RAZPRAVA.....	46
6. SKLEPI.....	53
7. PREDLOGI.....	55
8. UPORABLJENA LITERATURA.....	56

9. PRILOGE.....	63
Priloga 1: Vprašalnik.....	63
Priloga 2: Zapisi intervjujev s socialnimi delavkami in določitev enot kodiranja	63
Priloga 3: Odprto kodiranje	73
Priloga 4: Osno kodiranje	108

1. UVOD (PREGLED PROBLEMATIKE)

1.1. SOCIALNO DELO

1.1.1. Kaj je socialno delo?

Socialno delo je kompleksen družben pojav in zato z jasno, kratko in razumljivo definicijo ni mogoče opredeliti vseh njegovih vidikov. V literaturi najdemo različne opredelitve tega pojava, ki se med seboj razlikujejo glede na to, katero izmed značilnosti socialnega dela avtor želi poudariti. (Milošević Arnold in Postrak 2003: 16)

V nadaljevanju bom predstavila dve definiciji. Prva je mednarodna definicija socialnega dela, ki sem jo izbrala zato, ker predstavi temeljne značilnosti socialnega dela, ki veljajo za vse države tega sveta. Drugo definicijo, katere avtor je Blaž Mesec, sem izbrala, ker poudarja spoštovanje avtonomije uporabnikov¹ ter upoštevanje njihovih virov in širšega okolja, kar se mi zdi zelo pomembno pri delu socialnih delavk².

Leta 2014 sta Mednarodna zveza šol za socialno delo in Mednarodna zveza socialnih delavk in delavcev sprejeli naslednjo mednarodno definicijo socialnega dela:

Socialno delo je na praksi utemeljen poklic in akademska disciplina, ki spodbuja socialne spremembe in razvoj, socialno kohezijo, krepitev moči in osvoboditev ljudi. Temelji v socialnem delu so načelo socialne pravičnosti, človekove pravice, kolektivna odgovornost in spoštovanje raznolikosti. Socialno delo spodbuja ljudi in strukture, da bi se spopadli z življenjskimi izzivi in izboljšali kakovost življenja, pri tem se opira na teorije socialnega dela, družboslovja, humanistike in na pridobljeno znanje. (Spletni vir 7) (naš prevod)

Blaž Mesec (2006: 245) je predlagal sledečo definicijo socialnega dela:

Socialno delo je stroka, katere naloga je pomoč konkretnim osebam, posameznikom, skupinam in skupnostim pri reševanju socialnih problemskih situacij in družbenem vključevanju, da bi lahko zadovoljevali osnovne potrebe primerno kulturi, v kateri živijo, in primerno običajni kakovosti življenja. (Pri opravljanju te naloge stroka spoštuje avtonomijo uporabnikov, se opira na njihove vire samopomoči in solidarnosti in usklajuje njihove potrebe in potrebe njihovega družbenega okolja.) Socialno delo je hkrati tudi veda

¹ V nadaljevanju bom uporabljala samostalnik uporabnik samo v moškem spolu, vendar velja za oba spola.

² V nadaljevanju bom uporabljala samostalnik socialna delavka samo v ženskem spolu, vendar velja za oba spola.

o tej strokovni dejavnosti, o neformalni pomoči, solidarnosti in okoliščinah, v katerih se odvijajo. Socialno delo kot stroko in kot vedo usmerjajo vrednote svetovnega etosa.

V naši družbi ima socialno delo zaradi svoje specifične družbene vloge mesto povsod, kjer ljudje živijo in delajo. Težnja socialnega dela je, da se razvije na vseh področjih, kjer se izražajo in zadovoljujejo življenjske in družbene potrebe ali dejavnosti, za namen katerih se zagotavljajo sredstva. Odkar se je profesionaliziralo, se je razvilo na zelo različnih področjih in se še vedno širi na nova. Doktrina socialnega dela je zato po eni strani enotna povsod, ne glede na to, kje se izvaja in komu je namenjena, po drugi strani pa se je socialno delo v veliki meri specializiralo glede na potrebe posameznih področij dejavnosti. (Pogačnik 1984: 386)

Čeprav je Pogačnik o razvoju in doktrini socialnega dela pisal že nekaj let nazaj (1984), menim, da je še danes podobna situacija. Socialno delo je stroka, ki je potrebna na vseh področjih, kjer ljudje bivajo in zadovoljuje potrebe. Razvito je na različnih področjih, socialne delavke pa za delo potrebujejo osnovno enotno ter specializirano znanje.

1.1.2. Socialni delavci in socialne delavke

Socialni delavci in socialne delavke so diplomanti šol ali fakultet za socialno delo (z diplomskim delom, lahko pa nadaljujejo tudi z magistrskim in doktorskim delom).

Med študijem pridobijo specifično znanje in izkušnje, ki jih pri delu uporabljajo, da bi uporabnikom zagotovili potrebne socialne storitve. Storitve lahko koristijo različni uporabniki, od posameznikov, družin, skupin, skupnosti do organizacij. Delovati morajo v dobro ljudi, za njihovo blaginjo in pri tem uporabljati pridobljena znanja o človeku in družbi, uporabljati vse razpoložljive vire za zadovoljevanje potreb ter upoštevati socialno pravičnost tako na nacionalni, mednarodni, skupinski kot individualni ravni. (Milošević Arnold in Poštrak 2003: 17)

1.1.3. Delovna področja socialnega dela

Socialne delavke se zaposlujejo na različnih področjih, kar omogoča raznolike poklicne kariere in ustvarjanje pozitivnih sprememb (Spletni vir 12).

Avtor spletnega prispevka sicer ni navedel, katere pozitivne spremembe je imel v mislih, vendar sklepam, da so to vse tiste spremembe, ki pripomorejo k boljši kakovosti življenja,

večji vključenosti v družbo, boljšim medsebojnim odnosom in k temu, da imajo uporabniki več virov in moči. Kot uporabnike lahko štejemo vse posameznike, družine, skupine, skupnosti in organizacije, s katerimi se socialne delavke vsakodnevno srečujejo ter jim pomagajo pri uresničevanju pozitivnih sprememb, ki pripomorejo k udejanjanju zelenega razpleta.

Ob razmišljanju o pozitivnih spremembah, se spomnim primera sodelovanja z družino, v kateri so imeli slabe medsebojne odnose. Socialna delavka je vzpostavila stik in sodelovanje s celotno družino, da so skupaj raziskali, kako bi lahko izboljšali medsebojne odnose. Skozi pogovore z vsemi udeleženi v problemu je raziskovala njihov življenjski svet, vire, moči ter poglede na svet. Tako so skupaj preko dialoga ustvarjali pozitivne spremembe, ki so vodile v boljše medsebojne odnose v družini.

Bistvena značilnost socialnega dela po Morales in Sheafor (1986, v Miloševič Arnold in Poštrak 2003: 113) je, da deluje na številnih in zelo različnih področjih dejavnosti. Socialno delo ima na vseh področjih dejavnosti isti temeljni cilj, ki je uporaba vsega potrebnega znanja, spretnosti in vrednot, da bi s tem doseglo želeni razplet.

V socialnem delu sta pomembna soustvarjanje in spodbujanje konteksta za razvoj sprememb v smeri zelenega razpleta problemske situacije, zaradi katere se je po pomoč na socialno delavko obrnil uporabniški sistem (Čačinovič Vogrinčič in Šugman Bohinc 2000: 178).

Vsako področje se srečuje s svojimi posebnimi izzivi. Uporabniki se morajo obrniti po pomoč in podporo na ustrezno institucijo, ki je odgovorna za reševanje dotične problemske situacije. Socialne delavke pri svojem delu v določeni instituciji uporabljajo specifično terminologijo. Na določenih področjih je značilna prostovoljnost – uporabniki se sami odločijo za to, da poiščejo strokovno pomoč, na drugih pa je značilna neprostovoljnost – tu je udeležba zahtevana. (Miloševič Arnold in Poštrak 2003:113)

Kot primer prostovoljnosti lahko navedem uporabnike, ki so prosilci za različne socialne storitve, ali pa na primer starša, ki se obrneta na pomoč k socialni delavki zaradi težav, ki jih imata v odnosu z mladoletnim sinom. Starša sta v tem primeru prostovoljna uporabnika, medtem ko njunega sina lahko štejemo za neprostovoljnega uporabnika oz. sodeluje v izmenjavi.

V socialnem delu se srečamo z veliko ljudmi, ki jih običajno opredelimo kot uporabnike kljub temu, da sami tega ne želijo. Ti uporabniki prejemajo psihosocialne storitve, čeprav jih aktivno ne iščejo, zato jih stroka imenuje neprostovoljni. Tak primer so lahko zaporniki ali drugi ljudje, katerim je bila storitev socialne ustanove predpisana z zakonsko odredbo oziroma ukrepom, t. i. mandatni uporabniki. Lahko pa gre za področje socialnega dela brez zakonske odločbe, kjer uporabniki doživljajo formalni ali neformalni pritisk in tako sprejmejo socialne storitve. Običajno so to situacije, kjer imajo drugi moč, da vplivajo na uporabnike tako, da privolijo v storitev. (Šugman Bohinc 2006: 345)

Kot primer neprostovoljnega socialnega dela lahko navedemo tudi učenca, ki ga je učiteljica napotila k socialni delavki, ker je med poukom klepetal in ugovarjal.

Socialno delo deluje v različnih sistemih in sektorjih. Na splošno prevladuje v javnem sektorju, prisotno pa je tudi v organizacijah prostovoljnega in zasebnega sektorja. (Flaker 2003: 20)

Na spletni strani Zavoda za zaposlovanje najdemo za poklic socialne delavke sledeč opis možnosti zaposlitve. Socialna delavka lahko dela na različnih delovnih področjih kot so centri za socialno delo, domovi za stare, posebni socialnovarstveni zavodi za odrasle, socialnovarstveni zavodi za usposabljanje otrok, varstveno delovni centri, materinski domovi, društva, stanovanjske skupine, organizacije za invalide, zasebni zavodi in druge organizirane oblike socialnovarstvenih dejavnosti. Lahko dela tudi v šolstvu v svetovalnih službah, osnovnih in srednjih šolah, vrtcih, šolah s prilagojenim programom in vzgojnih zavodih. Na delovnem področju zdravstva lahko socialna delavka dela v svetovalni službi v bolnici, zdravstvenem domu in drugih zdravstvenih organizacijah. Na področju psihiatričnih oddelkov sooblikuje individualne programe obravnave uporabnikov. Dela pa lahko tudi na področju zaposlovanja, v gospodarstvu, v svetovalnih službah v pravosodju ali kot zasebnik. (Spletni vir 11)

Glede na sistem in sektor, kjer so zaposlene, opravljajo zelo raznolike naloge in vloge, kar določa tudi njihove metode. V določenih situacijah bo vloga socialne delavke bolj pokroviteljska, drugje bolj zagovorniška. V nekaterih primerih bodo uporabniki bolj pričakovali posredovanje v konfliktih, v drugih svetovanje, v tretjih pa to, da jim socialne delavke priskrbijo sredstva za boljšo kakovost življenja. (Flaker 2003: 20-21)

V nadaljevanju bom navedla primere za vloge socialnih delavk:

- svetovanje: prva socialna pomoč, ki je ključna zato, ker uvaja v druge storitve in dejavnosti socialnega varstva, je orientacijska in omogoča stik s službami in viri storitev ter drugih vrst pomoči in socialnovarstvenih dejavnosti sploh (Flaker 2015: 64);
- zagovorništvo: pomoč izključenim in marginaliziranim skupinam (npr. Romi, begunci itd.) pri izražanju mnenj, stališč, krepitevi družbenega položaja, torej socialna delavka kot zagovornica zastopa interese ljudi, ki nimajo pravice glasu;
- posredovanje v konfliktih: pomoč staršem, ki se razvezujejo, pri urejanju vzgoje in varstva, stikov in preživnine mladoletnih otrok;
- pridobivanje sredstev za boljšo kakovost življenja: pomoč posamezniku³ pri pridobivanju denarne socialne pomoči;
- pokroviteljstvo: pomoč mladoletni osebi pri pridobivanju dovoljenja za poroko.

Metode socialnega dela so odvisne zlasti od skupine uporabnikov, s katerimi se socialne delavke srečujejo. To so lahko otroci, mladi, stari, brezdomci, nezaposleni, zaposleni, povratniki iz zaporov, uporabniki psihiatričnih služb, ljudje, ki imajo težave z uživanjem prepovedanih drog ali alkohola, uporabniki, ki so gibalno ovirani, priseljenci, Romi, begunci, zlorabljene ženske in drugi. (Flaker 2003: 20-21).

Na vseh področjih prakse imajo socialne delavke ključno vlogo pri povezovanju z obstoječimi viri. Socialna delavka mora torej dobro poznati tako svoje ožje področje dela, kot tudi imeti dovolj znanja o značilnostih drugih področij, da uporabnikom lahko poda ustrezne informacije o vseh razpoložljivih virih. (Milošević Arnold in Poštrak 2003: 113)

1.1.4. Socialno delo s posameznikom

Metoda socialnega dela s posameznikom je največ prispevala k temu, da je socialno delo ostala enotna profesija in da je povezovala različna področja (Milošević Arnold in Poštrak 2003: 114).

Socialno delo s posameznim primerom uporabljajo socialne delavke povsod po svetu. Je ena od primarnih metod, ki omogoča socialno funkcioniranje posameznika in temelji na neposrednem odnosu ena na ena. Mary Richmond nam je dala najgloblji vpogled v naravo

³ V nadaljevanju bom samostalnike, kot so posameznik, pacient, strokovnjak, študent in podobno, uporabljala samo v moškem spolu, vendar veljajo za oba spola.

socialnega dela in priskrbela najboljšo definicijo socialnega dela s posameznikom. (Parmar 2014: 303-304)

Trajen vpliv Mary Richmond na področju socialnega dela prihaja iz njene globoke predanosti zagotavljanju ustreznih sredstev in storitev družinam. Kot »prijazna obiskovalka« je zahtevala, da se temeljito razume težave, s katerimi se revni spopadajo. Svoje zaposlene je usposabljala za strukturirano delo z družinami. Menila je, da bo profesionalizacija prijaznih obiskovalk prinesla revnim družinam boljšo obravnavo in posledično izboljšanje njihovih okoliščin. Mary Richmond je delala neposredno z družinami in dobrodelnimi organizacijami ter hkrati kot zagovornica na državni ravni. Pomagala je tudi pri sprejemanju zakonodaje glede stanovanj, zdravja, izobraževanja in dela. Posebno pozornost je posvečala problematiki, povezani z blaginjo otrok in žensk. Njena knjiga *Social Diagnosis* (1917) pomeni prvi celovit uvod v socialno delo s posameznikom, kjer predstavi tako teoretične kot praktične poglede uporabe njenega poklica. Njena druga dela (na primer *What is Social Case Work* – 1922) predstavljajo širok spekter izkušenj in lekcij, ki se jih je naučila iz svojega vsakodnevnega dela ter prakse in raziskav sodelavcev. (Spletni vir 10)

Metoda kot takšna je usmeritev, vrednostni sistem in vrsta prakse profesionalnih socialnih delavk, pri katerih se psihosocialni, vedenjski in sistemski koncepti prenašajo v spretnosti, da bi pomagali posameznikom in družinam pri reševanju problemov (osebnih, medosebnih, socialno-ekonomskih in ekoloških) s pomočjo odnosa iz oči v oči (Barker 1995: 351).

Socialno delo s posameznikom je proces podpore in pomoči posameznikom, da se prilagodijo drug na drugega in na svoje socialno okolje. Metoda pomaga posameznikom, da izboljšajo, povrnejo oz. obnovijo in okrepijo socialno delovanje. Vključuje znanja s področja družine, kulture, družbe, skupnosti in storitve zdravstva in socialnega varstva, ki skrbijo za manjšanje stresa in pomoč pri spopadanju z revščino in drugimi težavami. (Farley et al. 1991: 70-71)

1.1.5. Modeli prakse socialnega dela

Ločimo tri različne modele prakse socialnega dela: primarni, sekundarni in partnerski model (Eržen 2012: 16).

Modele razlikujemo glede na to, kakšno mesto ima na posameznem področju socialno delo (Milošević Arnold 2000: 253):

- primarni: na tem področju je socialno delo nosilna stroka,
- sekundarni: socialno delo gostuje na področju, kjer je temeljna neka druga stroka in dejavnost in
- partnerski: socialno delo si na nekem področju dela z drugimi strokami enakopravno deli nosilno vlogo.

Na primarnem področju je socialno delo torej primarna disciplina. Na tem področju je zahtevano znanje socialnega dela in večina ključnih delovnih mest zahteva prav to izobrazbo. Socialne delavke so tiste, ki tu usmerjajo razvoj dejavnosti in so običajno na vodilnih delovnih mestih. V slovenskem sistemu so primarne ustanove zlasti centri za socialno delo, kjer svoj delež k opravljanju nalog prispevajo tudi drugi strokovnjaki, kot so psihologi, pravniki, upravni delavci itn. To pomeni, da drugi strokovnjaki socialnim delavkam zagotavljajo specializirane storitve ali konzultacije in da so njihove storitve organizirane predvsem za povečanje učinkovitosti socialnega dela. V določenih ustanovah pa disciplina sozagotavlja podporne storitve primarni storitvi, kar pomeni, da je naša disciplina sekundarna. Institucija je organizirana tako, da je primarni disciplini omogočeno najboljšo delovanje. Primarna disciplina naj bi bila torej tista, ki je glavna usmerjevalka razvoja na tem področju. Tako je na primer na področju zdravstva, kjer je socialno delo sekundarna disciplina. V zdravstvu se socialne storitve opravljajo na predlog zdravnikov, ki delajo s pacienti. Zdravstvene dejavnosti (npr. v bolnišnicah in zdravstvenih domovih) so kot področje medicinske prakse usmerjene k dejavnostim zdravnikov in drugega zdravstvenega osebja ter so organizirane tako, da ustrezajo časovnemu razporedu in delu medicinske stroke. Sekundarno področje socialnega dela je tudi na področju prevzgoje. Poznano je tudi partnersko področje, to je tisto, kjer je socialno delo enakopravni partner drugim disciplinam. Od strokovnjakov z drugih področij in socialnih delavk se pričakuje, da bodo enakomerno prispevali k razvoju področja. Vodilno mesto lahko prevzame katerikoli izmed strokovnjakov. Na področju staranja, duševnega zdravja, odvisnosti, zaposlovanja in drugih ni glavna le ena sama stroka. (Milošević Arnold in Poštrak 2003: 114)

Socialne delavke imajo ključno vlogo pri omogočanju dostopa do različnih oblik pomoči, storitev in dajatev, ki jih ljudje potrebujejo, ne glede na področje prakse, kjer delajo. Zato je ključno, da vsaka socialna delavka pozna svoje ožje področje dela in tudi bistvene značilnosti drugih področij. (Milošević Arnold 2000: 253)

1.1.6. Splošno in specializirano socialno delo

Ločujemo med splošnim/generičnim in specializiranim socialnim delom. Splošno socialno delo lahko zasledimo na primarnih in deloma na partnerskih področjih. Na sekundarnem področju pa imamo specializirane prijeme in specialistično znanje socialnih delavk. (Milošević Arnold in Poštrak 2003: 115-116)

Primer specializiranega znanja na področju zdravstva, ki spada pod sekundarno področje, je na primer poznavanje diagnoz, medicinskih pripomočkov, poteka zdravljenja in okrevanja, možnosti zdravstvene oskrbe in podobno, medtem ko za delo na primarnih in deloma partnerskih področjih socialnega dela potrebujemo bolj splošno znanje, kot je svetovanje, izpolnjevanje vlog, vodenje pogovorov in drugo.

Za učinkovito socialno delo potrebujemo obe vrsti, ki se morata med seboj dopolnjevati tako, da socialna delavka, ki opravlja splošne storitve, lahko uporabnika napoti k socialni delavki, ki ima specialistično, poglobljeno znanje na nekem točno določenem področju. Socialna delavka, ki ima splošno znanje, je usmerjena na vse potrebe uporabnikov in jim pomaga iskati vire, s katerimi bi najbolje lahko zadovoljili svoje potrebe. Pri delu potrebuje veliko raznovrstnega znanja z različnih področij, medtem ko socialna delavka na specialističnem področju zagotavlja posebne vrste storitev za uporabnike v različnih problemskih situacijah. Takšna socialna delavka ima dokaj ozko področje oblik pomoči in intervencij. Znanje je poglobljeno in usmerjeno na konkretno področje. Socialna delavka s splošnim znanjem ima veliko spretnosti in uporabnike z bolj zapletenimi problemi usmerja k specialistom. Specializacija pomeni tudi določeno prilagajanje strokovne doktrine potrebam konkretnega področja, kar s seboj prinese tudi zahtevo po prilagojenem izobraževanju. (Milošević Arnold in Poštrak 2003: 115-116)

1.1.7. Strokovno znanje socialnih delavcev in delavk

Pomembna sestavina socialnega dela je strokovno znanje socialne delavke. Znanje, ki ga socialna delavka potrebuje pri svojem konkretnem delu, je odvisno od področja oziroma institucije, kjer dela, od problemov, s katerimi se ukvarja, od uporabnikov, s katerimi se srečuje in za katere opravlja storitve, ter od profesionalnih vlog, ki se od nje pričakujejo. Za čas, v katerem živimo, je značilno, da se znanje neprestano dopolnjuje in da se njegov obseg hitro povečuje. Socialna delavka ima dolžnost, da stalno spremlja dogajanje in novosti na svojem strokovnem področju. Pomembna sta tudi njena splošna razgledanost in

znanje. Vse socialne delavke morajo imeti naslednja temeljna znanja (Milošević Arnold in Poštrak 2003:123):

- o posamezniku, družini, skupini, organizaciji in skupnostnem vedenju in razvoju,
- o socialnih problemih (npr. zloraba otrok, revščina, diskriminacija, nasilje idr.),
- o razumevanju in načinih ravnanja na področju zdravja, duševnega zdravja in zlorabe substanc,
- o razumevanju različnih populacij in kultur,
- o razumevanju diferencialne uporabe teorij in načel socialnega dela z različnimi rizičnimi skupinami,
- o uvedbi, začetku, zbiranju podatkov, dogovarjanju, načinih ravnanja, evalvaciji in zaključevanju procesov v socialnem delu,
- o procesih, ki so povezani z dobro komunikacijo,
- o znanstveni metodologiji in raziskovalnih postopkih ter
- o relevantnih socialnih politikah, ki so pomembne pri delu z uporabniki za lažje sodelovanje.

Socialno delo je tako interdisciplinarno kot transdisciplinarno in se opira na široko paleto znanstvenih teorij in raziskav. Znanost je razumljena v kontekstu svojega najbolj osnovnega pomena, kot znanje. Socialno delo se opira na svoje konstantno razvijajoče se teoretične osnove in raziskave, kot tudi na teorije iz drugih humanističnih znanosti, vključno s skupnostim razvojem, socialno pedagogiko, upravo, antropologijo, ekologijo, ekonomijo, izobraževanjem, upravljanjem, zdravstveno nego, psihiatrijo, psihologijo, javnim zdravjem in sociologijo. (Spletni vir 7)

1.2. IZOBRAŽEVANJE ZA SOCIALNO DELO IN KOMPETENCE

Kakovost študijskih programov igra pomembno vlogo pri rezultatih končnega produkta, torej zaposljlivega diplomanta z doseženimi znanji in kompetencami, ki se potrebne za uspešen vstop na trg dela (Jesih 2013: 40). Cilj izobraževanja socialnih delavk je, da bi bile po izobraževanju v svoji vlogi čim bolj kompetentne (Bogo 2010: 55).

V zadnjem času se v izobraževanju in oblikovanju politik uveljavlja pojem kompetenc, ki ga razumemo kot sposobnost uporabe znanj v praksi. Poznane so tri kategorije kompetenc: teoretične, strokovno specifične in generične, ki so med seboj pogosto povezane. Pridobljeno znanje med študijem v razmerju do kompetenc samo po sebi še ne predstavlja

dejanske zmožnosti za uporabo znanja. Da bi spodbudili relevantne delovne izkušnje, so snovalci programov pripravili učne načrte za praktična usposabljanja v visokošolskih strokovnih programih in jih ekvivalentno ovrednotili s kreditnimi točkami (KT), kar predstavlja delež pridobivanja in razvijanja kompetenc. Študenti imajo nalogo, da integrirajo na fakulteti pridobljeno znanje s prakso, ki jim zagotavlja avtentične učne situacije, v katerih lahko sami preizkusijo teoretično znanje. Velik poudarek je tudi na možnostih praktičnega usposabljanja v mednarodnem okolju, kar je le še en mehanizem več za pridobivanje kompetenc. (Kristl 2013: 19)

Študijska praksa je obvezen del izobraževanja za socialno delo tako na prvi kot tudi na drugi stopnji. Poleg znanstvenih in teoretičnih spoznanj neposredno praktično učenje študentom omogoča, da pridobijo potrebne spretnosti in kompetence. (Bremec 2014: 13)

Po Zabukovec in Podlessek (2010: 22, 96) študentje s prakso nadgradijo teoretične vsebine, ki so jih osvojili s študijem, dobijo vpogled v delovne razmere, pogoje dela in različne delovne naloge. Uspešno opravljena praksa predstavlja tudi izkustveno podlago za nadaljnji razvoj in nadgradnjo med študijem pridobljenih kompetenc ter preverjanje njihove uporabnosti v praksi.

Na Fakulteti za socialno delo UL, imamo študentje v 1. in 2. letniku prakso organizirano bolj v smislu druženja z uporabniki, v 3. in 4. letniku pa je praksa strnjena za daljše časovno obdobje, kjer se študentje toliko bolj vključujejo v delo mentorice, ki so socialne delavke, zaposlene na področju, kjer študent obiskuje prakso.

1.2.1. Primerjava prvega predmetnika z današnjim

Predmetnik je brez dvoma eden glavnih temeljev za strokovno kompetentnost socialnih delavk (Blackey 1968: 27).

Med prvim predmetnikom šole za socialno delo v Sloveniji in današnjim na Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani je kar nekaj razlik. Najprej si oglejmo, kako je bil sestavljen prvi predmetnik.

Prvi študijski program je bil sestavljen iz občega dela in posebnih kurzov. Obči del, ki je trajal tri semestre, so sestavljali predmeti družbene vede (uvod v družbene vede, osnove politične ekonomije), družbeni in pravni sistem FLRJ (ustavna ureditev, gospodarski sistem, komunalna ureditev, vloga družbenih organizacij), pravo (uvod v pravne vede,

socialnoskrbstveni predpisi v kazenski in civilni zakonodaji), socialno skrbstvo (zgodovina ter razvoj socialnega skrbstva, sistem in organi socialne ter zdravstvene zaščite, socialno zavarovanje, denarne podpore, zavodska oskrba, socialna zaščita otrok, mladine, dela, odraslih, defektnih in invalidnih oseb), higiena in zdravstvo (organizacija socialne higiene, šolska in industrijska higiena, higiena in zdravstvo otroka, higiena žene, družbeni problemi, kronične in dolgotrajne bolezni, osnove psihopatologije, mentalne higiene in klinične psihiatrije, alkoholizem, higiena in sestav prehrane), psihologija, pedagogika in metode socialnoskrbstvenega dela (osnove psihologije, osnove obče pedagogike in defektologije, vzgojno in poklicno svetovanje, mentalno higienska terapija, metode dela s posamezniki, kolektivi in organizacijami, vodenje dosjejev, anketiranje ter masovna opazovanja). V predmetniku so bili tudi posebni kurzi, ki so potekali po en semester in so bili sestavljeni iz štirih predmetov: mladinsko skrbstvo, zaščita odraslih in onemoglih oseb, zdravstvena zaščita in zaščita dela. Prvi trije semestri so bili sestavljeni iz šest naštetih osnovnih predmetov, v četrtem semestru pa je študent oz. študentka po lastni izbiri izbrala eno izmed sledečih tem: zaščita mladine, zaščita odraslih in šibkejših oseb, zaščita defektnih in invalidnih oseb, zdravstveno varstvo in delovno varstvo. (Zaviršek 2005: 30)

Pavla Rapoša Tajnšek je raziskovala začetke izobraževanja za socialno delo v Sloveniji. Predstavila je predmetnik, ki je bil uporabljen v prvem študijskem letu (1955/56) na šoli za socialne delavce. Predmeti so bili razdeljeni v sledečih pet skupin: 1. družbena in politična ureditev v FLRJ, 2. zdravstvo in socialno varstvo, 3. psihologija, pedagogika in metode socialnoskrbstvenega dela, 4. nemški in angleški jezik in 5. predvojaška vzgoja. (Rapoša Tajnšek 2005: 135-136)

Če ta predmetnik primerjamo s predmetnikom, ki ga imamo danes na Fakulteti za socialno delo UL, se jasno vidi napredek stroke. Glavna razlika je vsekakor to, da imamo danes štiriletni dodiplomski program in enoletni podiplomski študij z možnostjo doktorskega študija. Leta 1955 je program sicer imel nekaj podobnosti z današnjim. Še danes imamo v predmetniku sociologijo, v predmetih kot sta Teorije družbe in Družbena neenakost in socialna politika. Pravnih predmetov je na fakulteti precej več, na primer Uvod v pravo za socialno delo, Protidiskriminacijsko pravo, Delovno pravo, Socialna varnost, Osnove kazenskega prava in kriminologije, Socialno procesno pravo, Družinsko pravo. Na fakulteti imamo še vedno tudi statistiko in dodatni izbirni predmet iz tega področja ter predmete iz psihologije. En od obveznih predmetov je tudi Angleščina, študenti pa imajo

možnost še dveh izbirnih predmetov iz angleščine, medtem ko nemškega jezika ni več. Na modulu socialno delo z mladimi je pri določenih predmetih nekaj pedagogike, na fakulteti pa ni več predvojaške vzgoje. V današnjem predmetniku ni več predmetov iz zdravstva in higiene, so pa predmeti, ki so usmerjeni v socialno delo. Imamo predmete o vzpostavljanju osebnega odnosa z uporabniki, uvod v socialno delo, več predmetov metodologije raziskovanja, zapisovanje in pripovedovanje zgodb, socialno delo s starimi ljudmi, z begunci, priseljenci in pripadniki etničnih manjšin, socialno delo na področju zasvojenosti, dela z ljudmi z ovirami, spoznavamo različne koncepte in teorije socialnega dela, supervizijo, socialno delo z družino, socialno antropologijo, epistemologijo ter skupinsko, skupnostno socialno delo, spoznavamo tudi teorije deviantnosti. Poleg obveznih predmetov imamo študentje v vsakem letniku možnost izbirnih predmetov in predmetov, ki spadajo v različne module. Modul, ki traja tri semestre, si študentje izberemo ob vpisu v tretji letnik. Moduli so sledeči: Socialno delo z mladimi, Socialno delo s starimi ljudmi, Psihosocialna podpora in pomoč, Socialna pravičnost in vključevanje, Duševno zdravje v skupnosti in Socialno delo v delovnem okolju. Po štiriletnem študiju in diplomi imamo na voljo še enoletni magistrski študij, kjer je bilo do študijskega leta 2016/2017 na voljo pet različnih programov. Ti programi so bili: Socialno delo s starimi ljudmi, Socialno delo z družino, Duševno zdravje v skupnosti, Socialno vključevanje in pravičnost na področjih hendikepa, etničnosti in spola in Socialno delo, kjer so bili na voljo trije moduli, in sicer Teorije in metode socialne dela, Socialno delo v vzgoji in izobraževanju in Supervizija. (Černivec 2015: 12-13).

V študijskem letu 2017/2018 bo začel veljati nov magistrski program, s katerim se bo študentom omogočila možnost vpisa v splošno smer Socialno delo. Znotraj smeri bodo lahko izbirali med petimi moduli, ki so: Dolgotrajna oskrba starih ljudi, Psihosocialna podpora in pomoč, Skupnostna oskrba, Socialna pravičnost in radikalne perspektive v socialnem delu in Socialno delo v vzgoji in izobraževanju. Razpisani so tudi štirje izredni študijski programi. Po končanem magistrskem študiju je na voljo še doktorski študij socialnega dela.

1.2.2. Pojem »kompetentnost«

Kompetentnost po Bezenšku vključuje znanja, sposobnost, motivacijo, obnašanje in vedenje. Višja izobrazba sama po sebi ne pomeni tudi višje kompetentnosti, saj enoznačne zveze med kompetentnostjo in stopnjo dosežene izobrazbe ni, kljub temu pa velja, da je

kompetentnost merilo uspešnosti v izobraževanju. Končni cilj institucionalnega formalnega izobraževanja je razvoj takšne posameznikove kompetentnosti, da je posameznik sam sposoben prevzeti odgovornost za svoja dejanja in konstruktivno reševanje problemov, s katerimi se srečuje. (Bezenšek 2007: 12)

Če pogledamo v Slovar slovenskega knjižnega jezika najdemo sledečo razlago pojma »kompetenten« (Spletni vir 6):

kompeténten -tna -o prid., kompeténtnejši (ê) 1. nanašajoč se na kompetenco; pristojen, pooblaščen: za reševanje teh vprašanj je kompetenten delavski svet; ni bil kompetenten, da bi odstavil tajnika / o tem povprašaj na kompetentnem mestu 2. ki temeljito pozna, obvlada določeno področje; usposobljen, poklican: za presojanje umetnosti se ne čuti dovolj kompetentnega; to je delo enega najkompetentnejših poznavalcev Prešerna / naslonil se je na kompetentne vire zanesljive; sam.: to presojo prepuščam bolj kompetentnim.

Obstaja veliko definicij pojma kompetentnost in vse imajo skupno to, da kompetentnost nanašajo na skupek znanj, veščin in vedenj oziroma vrednot, ki so opazne v obnašanju strokovnjakov, medtem ko opravljajo svoje dolžnosti, funkcije na področjih njihove stroke (Bogo 2010: 59).

Kompetence so vse sposobnosti uporabe znanj in drugih zmožnosti, ki jih potrebujemo, da uspešno, učinkovito in v skladu s standardi delovne uspešnosti izvršimo določeno nalogo, opravimo delo, uresničimo cilje ali odigramo vlogo v poslovnem prostoru. Kompetence obsegajo tudi znanja, veščine, spretnosti, osebnostne in vedenjske značilnosti, prepričanja, motive, vrednote ipd. (Žerak 2007: 7)

Kompetence, ki jih zasledimo v učnih načrtih na Univerzi v Ljubljani in drugih univerzah v Sloveniji, lahko razdelimo na (Vrhovec 2010: 58-59):

- predmetno-specifične (strokovne) kompetence: kompetence, ki so specifične za vsako posamezno strokovno-znanstveno področje, kot je na primer zgodovina, kemija, matematika, fizika itn.;
- generične oz. splošne kompetence: kompetence, ki jih posameznik bolj kot s specifičnim učenjem določene snovi razvija z načinom dela, to je na primer sposobnost učenja in reševanja problemov, prenos teorije v prakso, prilagajanje novostim, sposobnost in zmožnost timskega in samostojnega dela, organiziranje in načrtovanje dela, pisna in verbalna komunikacija itd.

1.2.3. Problematiziranje pojma kompetenc in kompetentnosti

Evropske države so se ob podpisu Bolonjske deklaracije zavezale, da bodo vzpostavile skupen visokošolski prostor s primerljivimi stopnjami izobrazbe, kreditnim sistemom vrednotenja študija, s spodbujanjem mobilnosti in z vzajemnim priznavanjem visokošolskih kvalifikacij. Vse to naj bi pripomoglo h kakovosti in posledično h konkurenčnosti evropskega visokega šolstva. Kot kriterij primerljivosti visokošolskih diplom in zaradi poenotenja akademskih in strokovnih profilov so v okviru projekta Tuning (Tuning Educational Structures in Europe) predlagali koncept kompetenc. V literaturi ne najdemo enoznačne definicije kompetenc. Kompetence lahko razumemo kot množico zmožnosti, veščin in znanj z določenega akademskega področja in hkrati tudi kot vedenje in razumevanje ter prenos znanja v konkretne situacije. Opredelitev pojma kompetenc vključuje prav tako dimenzijo etike in vrednot, s tem pa tudi socialni kontekst ter odnos do drugih. Poleg tega se v okviru razumevanja kompetenc obravnava tudi (osebne) lastnosti diplomanta, kot so talent, samostojnost, odgovornost, odnos do znanja ipd. Kompetence je smiselno obravnavati celostno, z upoštevanjem vseh vidikov, saj lahko le tako predvidevamo uspešnost diplomanta. (Košmrlj in Arzenšek 2016: 89-90)

Kotnik (2013) ugotavlja, da bi lahko shajali brez pojma kompetenc. Po njegovem mnenju bi ga lahko brez velike škode ukinili, saj je pojem kot tak nejasen in ustvarja zmedo zaradi množstva pomenov, v razponu od ožjega, kjer gre za uspešno izvedbo nalog na delovnem mestu, do širših ali bolj holističnih pomenov, kjer se pojavljajo nejasni izrazi kot dinamično, kompleksno, globoke kognitivne strukture itd. Pojem lahko razumemo tudi kot funkcionalno znanje. Vse to, kar že je ali kar bi želeli v izobraževanju, je namreč mogoče izraziti z že obstoječimi izrazi. Drug razlog vidi v tem, kar pojem lahko prinese, to je pristop, ki z dolgimi seznamami kompetenc fragmentira dejavnost poklica. Naslednji razlog vidi v spreminjanju vloge izobraževanja, ki postaja vedno bolj instrumentalna, podrejena ekonomskim in tržnim ciljem. Nazadnje je izraz problematičen, ker se napravi neupravičen preskok iz vsakdanje rabe izraza na strokovno raven. Kljub temu da kompetentnost v slovenskem jeziku pomeni pristojnost, se v vsakdanjiku vseeno uveljavlja tudi kot pomen obvladovanja ali usposobljenosti. (Kotnik 2013: 9)

V nekaterih strokovnih člankih je izraz »kompetenca« uporabljeno v povezavi z učnimi izidi. Kot že omenjeno, je sam pojem težko natančno opredeliti. Adam (2004) navaja, da nekateri zavzemajo ožje stališče, saj kompetence povezujejo le s spretnostmi,

pridobljenimi z izobraževanjem. Odsotnost jasne definicije pojma »kompetenca« je razviden tudi iz ECTS uporabniškega priročnika (2009), ki opisuje kompetence kot dinamično kombinacijo znanja, razumevanja, spretnosti, stališč in sposobnosti. Cilj učnega procesa in učnih programov je razvoj kompetenc. Kompetence se razvijajo v vseh učnih enotah in se ocenjujejo na različnih stopnjah izvedbe programa. Določene kompetence so predmetnospecifične, druge generične, torej skupne vsem enotam. Zaradi neenotnega razumevanja pojma kompetenc v literaturi se za opisovanje tega, kar naj bi študenti znali, razumeli oz. bili zmožni izkazati ob zaključku modula ali programa, vse pogosteje uporablja izraz učni izid. (Kennedy 2007: 23)

1.2.4. Kompetence socialnih delavcev in delavk

Svet za izobraževanje za socialno delo (The Council on Social Work Education CSWE) zahteva, da študijski programi pripravijo študente za delo v praksi s spoznavanjem naslednjih desetih kompetenc, ki jih morajo vključevati vsi učni načrti akreditiranih programov (Spletni vir 4):

1. Delo opravljajo strokovno. Socialne delavke služijo kot predstavniki stroke, njenega poslanstva, temeljnih vrednot, poznajo zgodovino same stroke in se zavežejo k strokovnemu ravnanju in poklicni rasti. Socialne delavke:
 - zagotavljajo uporabnikom dostop do storitev socialnega dela;
 - zagotavljajo refleksijo in ovrednotenje lastnega dela za zagotavljanje nenehnega strokovnega razvoja in uresničujejo strokovne vloge;
 - izkazujejo strokovno vedenje, videz in komunikacijo;
 - se doživljenjsko učijo;
 - uporabljajo supervizijo ter posvetovanje.

2. Etično ravnanje v praksi. Socialne delavke so zavezane, da ravnajo etično, so seznanjene z osnovnimi vrednotami stroke, njenimi etičnimi standardi in ustreznimi zakoni. Socialne delavke:
 - prepoznajo in obvladajo osebne vrednote na način, ki omogoča, da ravnajo v skladu s strokovnimi vrednotami;
 - odločajo se etično;
 - uporabljajo strategije etičnega sklepanja, da pridejo do načelnih odločitev.

3. Uporaba kritičnega razmišljanja in strokovne presoje. Socialne delavke so dobro obveščene o načelih logike, znanstvenem raziskovanju in sprejemanju odločitev na podlagi dobre presoje. Uporabljajo kritično razmišljanje, ki je dopolnjeno z radovednostjo in ustvarjalnostjo. Socialne delavke:
 - razlikujejo, ocenjujejo in vključujejo vire znanja, vključno z znanjem, ki temelji na raziskavah in izkušnjah iz prakse;
 - analizirajo modele ocenjevanja, preprečevanja, posredovanja;
 - izvaja učinkovito ustno in pisno komunikacijo pri delu s posamezniki, družinami, skupinami, organizacijami ter skupnostmi.

4. Soočenje z raznolikostjo. Socialne delavke razumejo, kako raznolikost označuje in oblikuje izkušnjo posameznikov in da je ključnega pomena pri oblikovanju identitete. Dimenzije raznolikosti razumejo kot presek številnih dejavnikov, kot so starost, razred, barva, kultura, etnična pripadnost, status, politično prepričanje, rasa, vera, spol in spolna usmerjenost. Razumejo tudi, da je lahko posameznik zaradi svoje drugačnosti žrtev zatiranja, revščine, marginalizacije, odtujitve ali pa je deležen privilegijev, vpliva in priznanj. Socialne delavke:
 - prepoznajo, v kolikšni meri lahko kulturne strukture in vrednote povzročijo zatiranje, marginalizacijo, odtujenost oziroma ustvarijo privilegije ter vpliv;
 - pridobijo zadostno samozavedanje, da odpravijo vplive osebnih pristranskosti in vrednot pri delu z različnimi skupinami;
 - sebe prepoznajo kot učenke, uporabnike pa kot tiste, ki vedo največ o sebi.

5. Naslavljajo človekove in socialnoekonomske pravice. Vsaka oseba ne glede na položaj v družbi ima osnovne človekove pravice, kot so svoboda, varnost, zasebnost, zadosten življenjski standard, zdravstveno oskrbo in izobrazbo. Socialne delavke so seznanjene s teorijami o pravičnosti in strategijami za spodbujanje človekovih in državljanskih pravic. Socialno delo vključuje prakse pravičnosti v organizacijah, institucijah in družbi, da se zagotovi pravično in brez predsodkov razdeljene temeljne človekove pravice. Socialne delavke:
 - razumejo oblike in mehanizme zatiranja in diskriminacije;
 - zagovarjajo človekove pravice ter socialne in ekonomske pravičnosti;
 - opravljajo prakse, ki poudarjajo pravičnost.

(Spletni vir 5):

6. Uporaba raziskav v praksi in prakse v raziskavah. Socialne delavke uporabljajo izkušnje iz prakse pri raziskovanju, ukrepajo na podlagi dokazov, ocenjujejo svoje delo in uporabljajo izsledke raziskav za izboljšanje svojega dela, programov in storitev. Razumejo kvantitativne in kvalitativne raziskave ter znanstvene in etične pristope pri učenju. Socialne delavke:
 - uporabljajo izkušnje iz prakse pri znanstvenem povpraševanju;
 - uporabljajo rezultate raziskav pri praktičnem delu.

7. Uporaba znanja o človeškem vedenju in družbenih razmerah. Socialne delavke so seznanjene s človeškim vedenjem v različnih življenjskih obdobjih; z obsegom socialnih sistemov, v katerih ljudje živijo; z načini spodbujanja ali odvracanja socialnega sistema pri ohranjanju oziroma doseganju zdravja in dobrega počutja. Pri delu uporabljajo teorije in znanja iz družbenih ved, da lažje razumejo biološki, družbeni, kulturni, psihološki in duševni razvoj. Socialne delavke:
 - uporabljajo konceptualne okvire, da vodijo postopke ocenjevanja, načine ravnanja in vrednotenja;
 - uporabljajo znanja za razumevanje ljudi in okolja.

8. Vključitev v prakse politike. Socialne delavke razumejo, da politika vpliva na izvajanje storitev, zato se aktivno vključujejo v prakse politike. Poznajo zgodovino trenutnih političnih struktur in storitev, vlogo politike pri zagotavljanju storitev in vlogo prakse pri razvoju politik. Socialne delavke:
 - analizirajo, oblikujejo in zagovarjajo politike, ki povečujejo socialno blaginjo;
 - sodelujejo s sodelavci in uporabniki za učinkovite politične akcije.

9. Odgovor na okoliščine. Socialne delavke so obveščene, iznajdljive in proaktivne pri odzivu na spremembe v organizacijah, skupnostih in družbenih razmerah na vseh ravneh. Ugotavljajo, da so razmere v družbi dinamične in uporabljajo znanja ter spretnosti za proaktivno odzivanje. Socialne delavke:
 - nenehno odkrivajo, ocenjujejo in se prilagajajo znanstvenim ter tehnološkim napredkom in novim družbenim gibanjem, da zagotovijo ustrezne storitve;
 - zagotavljajo vodilno vlogo pri spodbujanju trajnostne spremembe pri zagotavljanju storitev in stremijo k izboljšanju kakovosti socialnih storitev.

10. Vključujejo, ocenjujejo, posredujejo in vrednotijo. Strokovna praksa vključuje dinamične in interaktivne procese sodelovanja, ocenjevanja, načine ravnanja in ovrednotenja na več ravneh. Socialne delavke imajo znanja in sposobnosti za opravljanje dejavnosti s posamezniki, družinami, skupinami, organizacijami in skupnostmi.

Praktično znanje vključuje prepoznavanje, analiziranje in izvajanje ukrepov na podlagi dokazov za doseganje ciljev uporabnikov; uporabljanje raziskav in tehnoloških napredkov; vrednotenje rezultatov in učinkovitosti prakse; razvijanje, analiziranje, zagovarjanje in zagotavljanje vodstev za programe in storitve; spodbujanje socialne in ekonomske pravičnosti.

Vključevanje:

- konkretno in učinkovito pripravijo akcije s posamezniki, družinami, skupinami, organizacijami in skupnostmi;
- uporabljajo empatijo in druge medosebne veščine;
- razvijajo skupno dogovorjene in zelene razplete.

Ocenjevanje:

- zbirajo, organizirajo in interpretirajo podatke uporabnikov;
- ocenjujejo vire in omejitve uporabnikov;
- razvijajo skupno dogovorjene cilje;
- izbirajo primerne načine ravnanja.

Načini ravnanja:

- spodbujajo akcije za doseg ciljev organizacije;
- izvajajo preventivne ukrepe, ki povečujejo zmožnosti uporabnikov;
- uporabnikom pomagajo pri reševanju problemov;
- se pogajajo, izvajajo mediacijo in se zavzemajo za uporabnike;
- olajšujejo prehode in zaključke.

Vrednotenje:

- kritično analizirajo, spremljajo in vrednotijo načine ravnanja.

1.2.5. Kompetence, ki naj bi jih študentje pridobili na prvi stopnji na Fakulteti za socialno delo UL

V predstavitvenih zbornikih prvostopenjskega in drugostopenjskega univerzitetnega študijskega programa na Fakulteti za socialno delo UL so zapisane splošne in predmetnospecifične kompetence, ki naj bi jih študentje osvojili. Ker je opis teh kompetenc precej obsežen, sem se odločila, da bom izpostavila samo tiste, za katere menim, da so pri delu socialnih delavk res pomembne in so nas nanje tekom študija na fakulteti dobro pripravili. Trenutno zaključujem prvo stopnjo izobraževanja in se bom zato osredotočila na splošne kompetence, pridobljene le na tej stopnji. Iz lastnih izkušenj namreč vem, na katerih splošnih kompetencah je bil tekom 4-letnega študija večji poudarek. Hkrati bom te splošne in predmetnospecifične kompetence, ki naj bi jih študentje pridobili na dodiplomskem študiju na Fakulteti za socialno delo UL, primerjala s kompetencami, predstavljenimi v prejšnji točki, ki naj bi jih študentje osvojili tekom študija v Združenih državah Amerike.

Ob pregledu splošnih kompetenc programa 1. stopnje na Fakulteti za socialno delo UL se mi zdi, da profesorji tekom študija poudarjajo predvsem sledeče kompetence (Spletni vir 3): poznavanje in razumevanje konceptov, teorij in fenomenov ter metod in postopkov socialnega dela (tekom študija nas veliko naučijo o družbenih kontekstih, javni politiki in upravi, upravljanju človeških virov); uporaba znanj, postopkov in metod (velik poudarek leži na znanju o krepitvi moči uporabnikov, soustvarjanju zelenih razpletov v izvirnih delovnih projektih pomoči); prepoznavanje, razumevanje in odzivanje na raznolikost (profesorji nas spodbujajo, da študentje osvetlujemo lastne predsodke in diskriminatorna ravnanja in pri delu skušamo delovati čim bolj pravično); prepoznavanje in razumevanje človekovih stisk in kriz, ki so vezane na družbeno in osebno pogojene okoliščine (spodbujajo nas, da se zavedamo, kaj vse vpliva na razvoj stisk in kriz pri uporabnikih); veščine komuniciranja (veliko vadimo sposobnosti, kot so sporočanje, povzemanje, poslušanje, javno predstavljanje in argumentiranje); sposobnost za timsko, skupinsko in projektno delo (ogromno je skupinskega dela, kjer se študentje urimo v sodelovanju, upoštevanju drugih mnenj); profesionalnost (učijo nas skrbi za lastni profesionalni razvoj). Najpomembnejša kompetenca se mi zdi sposobnost soustvarjanja zelenih razpletov z upoštevanjem perspektive uporabnika. Na tej kompetenci se tekom študija največ dela in jo študentje zagotovo osvojimo do dobrega.

Tako slovenski študentje kot ameriški naj bi tekom študija pridobili kompetence za strokovno opravljanje dela, sposobnost, da prevzemajo in uresničujejo strokovne vloge, (samo)reflektirajo lastno delo in sodelujejo v superviziji, interviziji ter drugih različnih podpornih oblikah. Oboji naj bi poznali zgodovinski razvoj strokovnih pojmov in praks socialnega dela. V študiju ameriških študentov je posebej poudarjena kompetenca doživljenjskega učenja in zavezanost k poklicni rasti. Študenti v obeh državah naj bi pridobili kompetence za etično ravnanje in odločanje v praksi ter kritično razmišljanje. Pri študentih naj bi profesorji spodbujali inovativnost, radovednost in uporabo veččin komuniciranja. Po študiju naj bi bili sposobni prepoznati, razumeti in se odzivati na raznolikost, kritično vrednotiti implikacije problemov kulture, rase, spola, starosti, različnih sposobnosti, spolne usmeritve ter delo opravljati pravično in brez predsodkov. Znali naj bi prepoznati, v kolikšni meri lahko kulturne strukture in vrednote povzročijo zatiranje, marginalizacijo in odtujenost. Uporabnike, s katerimi se vsakodnevno srečujejo, naj bi razumeli kot eksperte iz in za svoje lastno življenje, z njimi soustvarjali želene razplete s poudarkom na perspektivi uporabnika. Imeli naj bi znanja, da uporabnikom omogočijo dostop do virov in storitev, ki jih potrebujejo, sposobnost pridobivanja informacij, analiziranja in interpretiranja podatkov ter raziskovanja. Izkušnje iz prakse naj bi znali uporabljati pri znanstvenem povpraševanju ter rezultate raziskav pri praktičnem delu. Pri delu naj bi uporabljali tudi teorije in prispevke drugih strok, poznali družbene razmere, fenomene in delovali proaktivno. S študijem naj bi študentje pridobili znanja, kompetence in sposobnosti za delo s posamezniki, družinami, skupinami, organizacijami ter skupnostmi. V sodelovanju z uporabniki naj bi imeli spretnosti za skupno analizo potreb in načrtovanje, soustvarjanje storitev ter razvijanje skupno dogovorjenih zelenih razpletov.

V svoji diplomski nalogi sem se v raziskovalnem delu osredotočila predvsem na dve področji socialnega dela, to sta šolstvo in zdravstvu. V nadaljevanju bom zato bolj na splošno predstavila še ti dve področji v povezavi s socialnim delom.

1.3. SOCIALNO DELO V ZDRAVSTVU

Socialne delavke, ki opravljajo poklic na področju zdravstvenega varstva, izvajajo specifične naloge in dela. Za delo na tem področju morajo poleg splošnih znanj, kompetenc in predanosti etičnim načelom stroke imeti tudi specifično znanje in strokovne

pristope, ki pripomorejo k celostnem pristopu zdravstvene obravnave in tako zmanjšujejo stiske posameznikov zaradi zdravstvenih težav. (Grebenc 2013: 27)

V zdravstvu so socialne delavke ključen kader, ki pripomore k zmanjševanju tveganja socialnega izključevanja ljudi, ki jih prizadenejo različne bolezni. Z aktivnostmi pripomorejo k izboljšanju zdravja, ozdravljenju in dobri rehabilitaciji. Pomembno prispevajo tudi k celovitemu razumevanju situacije zdravstvenega stanja. (Zafošnik 2014: 9)

Naloga socialnih delavk v zdravstveni dejavnosti je strokovno delo z ljudmi, ki so se zaradi zdravstvenih težav znašli v psihosocialni stiski (Eržen et al. 2013: 93). Namen tega je, da ljudje ohranijo, povrnejo in razvijejo svoje potenciale za aktivno ter enakopravno vključevanje v življenje v družbi in skupnosti. Z uporabo metod socialnega dela uporabnik, svojci in socialne delavke v izvornih delovnih projektih soustvarjajo rešitve za kompleksne probleme. V času bolnišničnega ali ambulantnega zdravljenja je naloga socialnega dela zagotavljanje podpore uporabnikom ter njihovim bližnjim pri prilagajanju na novo situacijo, pri njihovi vključitvi v proces zdravljenja, rehabilitacije ali umiranja. Socialne delavke tudi pomagajo pri iskanju ustreznih oblik podpore in storitev, ki bi hospitaliziranemu omogočile vrnitev domov ali preselitev v zanj sprejemljivejšo stanovanjsko rešitev. Ob sočasnem upoštevanju temeljnih vrednot in etičnih načel socialnega dela pomagajo posameznikom pri uresničevanju pravice do socialne varnosti in zagotavljajo dostop do virov, ki so razpoložljivi, ter do različnih življenjskih priložnosti. Delovanje usmerjajo v omogočanje izbire, v krepitev moči in odločanje o lastnem življenju z ozirom na to, da se poslužujejo kompleksne mreže storitev za uresničevanje socialnih pravic, potreb in lastnih virov, ki jih imajo uporabniki. Prizadevajo si tudi za družbene spremembe, ki povečujejo socialno pravičnost in izboljšujejo položaj posameznikov, družin in skupnosti (Eržen 2012: 20).

Socialno delo v zdravstvu se od delovanja socialnih služb na drugih področjih močno razlikuje. Ker so ležalne dobe pacientov vedno krajše, jih običajno ne obravnavajo dolgo, uporabnik pa je bolan človek, pri katerem je potrebno upoštevati njegovo posebno duševno stanje. Socialna delavka nastopa v zdravstvu kot paramedicinski profil. V bolnišnici pomaga tako pacientom kot njihovim svojcem. Na voljo jim je za pomoč pri reševanju stisk in težav, ki so nastale z boleznijo ali že pred njo. Zagotavljanje ustrezne pomoči je kar precej omejeno – tako pri izbiri pomoči kot časovno. Socialna delavka ima pri tem vlogo

povezovalca, zagovornika, pobudnika, učitelja, posrednika, svetovalca in koordinatorja. Potreba po socialni podpori se najpogosteje pojavi kot posledica stanja po preboleli bolezni ali trajnih posledicah kroničnih obolenj že v bolnišnici ali po odpustu domov. Nemalokrat odpust iz bolnišnice ovira nerešena socialna problematika. (Valjavec 2009: 2).

V zdravstveni dejavnosti se socialno delo ukvarja z izjemno raznoliko paletjo ljudi, z otroki, mladimi, starimi, brezdomci, nezaposlenimi, socialno ogroženimi skupinami prebivalstva in drugimi, ki doživljajo različne zdravstvene, duševne, socialne, ekonomske in druge stiske. Izhaja iz različnih izročil in uporablja različne metode dela – od svetovanja in psihosocialne terapije, skupinskega dela, treninga socialnih spretnosti, usposabljanja za asertivnost do individualnega načrtovanja, ocenjevanja tveganja, zagovorništva, zagotavljanja storitev, dajatev in skupnostnega dela. (Poročilo raziskave o socialnem delu v zdravstveni dejavnosti 3-4)

V raziskovalnem delu diplomske naloge sem naredila intervjuje s socialnimi delavkami, ki so zaposlene na področju zdravstva in delajo v Univerzitetnem rehabilitacijskem inštitutu Republike Slovenije – Soča in v psihiatrični bolnišnici. Zato bom nekaj besed namenila še temu.

V Univerzitetnem rehabilitacijskem inštitutu Republike Slovenije – Soča je socialno delo del celovite kompleksne obravnave pacienta in temelji na timskem pristopu. V multidisciplinarnem timu socialna delavka pripravi individualni načrt rehabilitacijskega programa za vsakega pacienta, pri tem pa upošteva njegove zmožnosti in razvija njegove potencialne. Skupaj s pacientom in njegovimi svojci v okviru delovnega odnosa soustvarja dobre rešitve, ki so zanj spremenljive in hkrati uresničljive. Poudarek je predvsem na tem, da so v procesu rehabilitacije poleg pacienta aktivno vključeni tudi njegovi svojci. Delo socialne delavke vključuje tudi terapevtsko svetovalno delo s pacienti in njihovimi svojci. V rehabilitaciji je enkratnost socialnega dela v tem, da je vsebina strokovnega dela most med bolnišnico in domom. (Stevanovič 2012: 165)

V času rehabilitacije socialna delavka pomaga pri reševanju kompleksnih socialnih problemov pacientov in njihovih svojcev. Proces pomoči je vedno prilagojen posamezniku. Socialna rehabilitacija kot taka se ne konča, ko pacient zapusti URI – Soča, temveč se nadaljuje v domače okolju, da se ponovno vzpostavijo oziroma preoblikujejo socialni

odnosi, lahko pa pacient preide v proces socialne pomoči, v kolikor ni več sposoben samostojnega življenja. (Stevanovič 2012: 169)

Celovita rehabilitacija zahteva timski pristop. V multidisciplinarnem timu enakovredno sodelujejo različni strokovnjaki, od zdravnikov, fizioterapevtov, delovnih terapevtov, psihologov, logopedov, medicinskih sester, strokovnjakov s področja protetike in ortotike, delovnih tehnologov pa vse do socialnih delavcev in drugih strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu rehabilitacije glede na problematiko posameznega pacienta. Sodelovanje vseh temelji na interdisciplinarnem pristopu. Socialna rehabilitacija je le del kompleksne rehabilitacije, kar pomeni vključitev v reševanje socialne problematike, ki se pojavi z boleznijo ali gibalno oviranostjo in zajema tako pacienta kakor tudi njegovo socialno mrežo. V procesu rehabilitacije nikakor ne smemo pozabiti na podporo, ki jo zagotavljamo družini in svojcem, da se zmorejo spoprijeti s spremembami ob telesnem hendikepu, ne da bi prišlo do izgorevanja. (Stevanovič 2012: 166)

Socialne delavke v psihiatričnih bolnišnicah imajo nalogo, da ocenijo socialne, čustvene, medosebne, ekonomske in okoljske potrebe ter moči pacientov, da lahko pripravijo individualni načrt njihove obravnave. Pacientom, ki trpijo zaradi psihiatričnih bolezni, nudijo podporo pri obvladovanju družinskih razmerij, zaposlitve in drugih prizadetih delih svojega življenja. Z uporabo individualnih obravnav, skupinskih in družinskih terapij povežejo pacienta z bolnišnico in viri v skupnosti, da lahko načrtujejo uspešno odpustitev iz bolnišnice in prehod posameznika nazaj v njegovo družinsko okolje in skupnost. (Spletni vir 9)

Socialna delavka v psihiatrični obravnavi svetuje, zagotavlja podporo, pojasnjuje, informira, poučuje in skupaj s pacientom načrtuje reševanje trenutnih socialnih težav. Socialna delavka ima vlogo, da je (so)koordinatorka, da vodi individualne pogovore s pacientom in svojci, oceni socialne potrebe, opredeli skupaj z bolnikom problematiko, sodeluje pri sestavljanju individualnega načrta obravnave, opravlja redne obiske na domu in tam ocenjuje stanje ter na podlagi te ocene pomaga pri iskanju novega bivalnega prostora, pomaga pri zagotavljanju sredstev za življenje, običajno v povezavi z urejanjem statusa, sodeluje z drugimi potrebnimi institucijami, povezuje se z nevladnim sektorjem in prevzema funkcijo skrbnice. Je enakovredna članica tima in sodeluje pri določitvi ciljev s poudarkom na individualnem delu. (Žajdela 2012: 174)

Delo v timu skupnostne psihiatrične obravnave je specifično in od socialne delavke zahteva dodatna znanja in spretnosti. V timu skupnostne obravnave predstavlja enakovredno članico in je poleg individualnega načrtovanja obravnave tudi vezni člen s službami zunaj psihiatrične bolnišnice. Socialna delavka je torej vmesni člen podpore in povezovanja med skupnostjo, institucijo, mrežo pomoči in pacientom. (Žajdela 2012: 175)

Menim, da je pomembno sodelovanje socialne delavke v timskih obravnavah, saj na ta način podelijo informacije o uporabnikih z drugimi strokovnjaki in pomoč uporabnikom poteka bolj celostno. Socialna delavka sodeluje tudi z zunanjimi službami, skupnostjo, saj uporabnikom le tako lahko zagotovijo boljšo pomoč pri reševanju problemov. Preko sodelovanja je zunanjim službam omogočeno nadaljnje sodelovanje z uporabnikom od tam naprej, kjer je socialna delavka v psihiatrični bolnišnici zaključila. Socialne delavke lahko le s poznavanjem in sodelovanjem zunanjih institucij uporabnikom pomagajo na primer pri pridobivanju denarne socialne pomoči, urejanju zdravstvenega zavarovanja, stanovanjskih razmer in drugega.

1.4. SOCIALNO DELO V ŠOLSTVU

Svetovalno delo v šolstvu pomeni tisti vidik šolskega programa, ki se posebej ukvarja s pomočjo otrokom, da bi se lahko prilagodili okoliščinam in načrtovali svojo prihodnost, ki bo v skladu z njihovimi zanimanji, sposobnostmi in družbenimi potrebami (Pediček 1967: 52).

Šolska svetovalna družba predstavlja organizirano obliko pomoči, ki jo lahko nudijo šolska psihologinja, pedagoginja, socialna delavka, defektologinja in socialna pedagoginja (Lesic 2014: 8).

Temeljni vzgojno-izobraževalni cilj vrtcev oziroma šol in hkrati v tem okviru tudi temeljni cilj svetovalne službe v vrtcu oziroma šoli je optimalni razvoj otroka ne glede na njegov spol, poreklo (socialno in kulturno), veroizpoved, narodno pripadnost ter duševno in telesno konstitucijo. Svetovalna služba v vrtcih oziroma šolah pomaga in sodeluje z namenom, da bi bili vsi otroci, učenci in tudi sama vzgojno-izobraževalna ustanova kot celota čim bolj uspešni, ko uresničujejo temeljne in druge sistemsko zastavljene splošne ter posebne vzgojno-izobraževalne cilje. Svetovalna služba opravlja interdisciplinarno zasnovano strokovno delo v vrtcu za vrtec in v šoli za šolo. Ima temeljno nalogo, da se na podlagi svojega posebnega strokovnega znanja preko svetovalnega odnosa in na strokovno

avtonomni način vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela v vrtcih oz. šolah s tem, da pomaga in sodeluje z vsemi udeleženi in po potrebi z zunanjimi ustanovami. (Čačinovič Vogrinčič et al. 2008a: 5).

Svetovalna služba v vrtcu in šolah je posebno mesto v vrtcu in šoli, s katerega se vzpostavlja svetovalni odnos z vsemi udeleženi. Svoje temeljne funkcije (svetovanje, posvetovanje, koordinacija) opravlja na način tega posebnega odnosa. V vrtcu in šoli se svetovalna služba preko svetovalnega odnosa vključuje v procese dogovarjanja, sodelovanja, povezovanja in pobude. Svetovalno delo v vrtcu in šoli je tisto posebno mesto pomoči in sodelovanja, kjer se vsakokrat mobilizirajo strokovne in človeške moči za pomoč in podporo otroku. Cilj je vsakokrat znova zagotoviti dovolj varno in spodbudno okolje, v katerem bo otrok lahko napredoval. Svetovalna služba je nekakšno posebno mesto dogovarjanja, sodelovanja, razvojnega dela, pobude in pomoči pri nagovarjanju otrok in njihovih staršev, vzgojiteljev in njihovih pomočnikov, pedagoških vodij, učiteljev in ravnateljev ter drugih strokovnih delavcev v vrtcu, šoli in po potrebi tudi zunaj teh institucij. Svetovalna služba mora biti vsem enako dostopna. Dostopnost mora biti vsem dovolj dobro razvidna. Njeno delo mora biti usmerjeno k fleksibilnemu prilagajanju vrtca in šole tako splošnim kot posebnim potrebam otrok in učencev. Sodeluje pri vzpostavljanju in vzdrževanju optimalnih pogojev za razvoj in učenje vseh otrok. (Čačinovič Vogrinčič et al. 2008b: 16-17)

Šolska svetovalna služba ima ključno vlogo pri podpori učencem, staršem in učiteljem v procesih soustvarjanja učenja pomoči. Šolska svetovalna služba je del šolske skupnosti in je na razpolago vsem učencem, učiteljem in staršem. Je izredno dragocena institucija, saj je znotraj šole in je koncipirana kot osrednji prostor dialoga in sodelovanja. Zasnovana je na način, da vzdržuje in razvija ustvarjalno soočenje in sodelovanje vseh, ki so tako ali drugače udeleženi v kompleksnem projektu izobraževanja. Vsakemu otroku lahko omogoči posebej zanj in z njim soustvarjen izviren delovni projekt pomoči. (Čačinovič Vogrinčič in Mešl 2013: 16)

Delo svetovalne službe v vrtcu temelji na posebni skrbi pri sprejemanju in uvajanju otrok v vrtec ter posebni skrbi pri prehodu otroka iz vrtca v šolo (Čačinovič Vogrinčič et al. 2008a: 17). V osnovni šoli temelji na posebni skrbi pri sprejemu in uvajanju otrok v šolo, pri prehodih v času osnovnošolskega izobraževanja ter pri prehodu učencev v poklic oziroma

na nadaljnje izobraževanje (Čačinovič Vogrinčič et al. 2008b: 17). V srednji šoli temelji na posebni skrbi pri sprejemu, spremljanju in svetovanju novincem, ponavljalcem, preusmerjenim, integriranim dijakom ter pri prenehanju dijakov na nadaljnje izobraževanje in pri poklicni orientaciji (Čačinovič Vogrinčič et al. 2008c: 17).

Delo svetovalne službe v vrtcu, osnovni in srednji šoli temelji še na (Čačinovič Vogrinčič et al. 2008a: 17):

- upoštevanju splošnih značilnosti razvoja in učenja otrok, učencev in dijakov ter ugotavljanju in upoštevanju posebnosti njihovega telesnega, osebno spoznavnega in čustvenega ter socialnega razvoja,
- ugotavljanju in upoštevanju značilnosti ožjega in širšega socialnega okolja otrok, učencev in dijakov,
- upoštevanju splošnih in posebnih značilnosti vrtca in šole kot ustanove: velikost, programi, kadrovske in materialni pogoji,
- ugotavljanju in upoštevanju značilnosti vsakdanjega življenja in dela oddelčne skupnosti (npr. dnevnega režima, interakcij odraslih z otroki), dela v šoli oziroma vzgojno-izobraževalnega dela z učenci (npr. v oddelčni skupnosti).

Svetovalno delo v vrtcih in srednjih šolah se je v svetu in pri nas razvijalo v senci svetovalnega dela v osnovnih šolah. Najbolj razširjen del šolskega sistema je osnovno šolstvo, zato je tu največ potreb po svetovalni pomoči tako z vidika namenov šole kot tudi z vidika razvojnih, socializacijskih in učnih potreb otrok in učencev. V času osnovnošolskega izobraževanja se v razvoju posameznika dogajajo dokaj velike in skokovite spremembe; te so večje in opaznejše kot v kasnejšem življenju in imajo posledično velik vpliv na šolsko delo, odnose in napredovanje učenca. Temeljna naloga šolskega svetovalnega dela so najrazličnejši ukrepi in neposredna pomoč učencem, da bi zadrege, ki jih prinaša razvoj, čim lažje premagali. (Resman 1999a: 117)

Svetovalna delavka v osnovni in srednji šoli se neposredno sooča in spopada s problemi, ki so se pri učencih oz. dijakih že razvili, medtem ko je svetovalno delo v vrtcih usmerjeno predvsem v preventivno in razvojno svetovanje (Resman 1999a: 124).

Posebnost svetovalnega dela v zgodnjem otroštvu je v primerjavi s svetovanjem v adolescenci ta, da je prvo na splošno bolj direktivno, ker otroci še nimajo izdelane samopodobe, medtem ko jo mladostniki že imajo. Starejši lahko v večji meri nosijo

odgovornost za svoja dejanja. Ko govorimo o svetovalnem delu s predšolskimi otroki, bi bilo zato primerneje govoriti o vodenju (guidance); ko govorimo o svetovalnem delu z mladostniki, pa se zdi primernejši izraz svetovanje (counseling). (Resman 1999a: 123)

Splošna karakteristika svetovanja v vrtcih in prvih razredih osnovne šole je bolj preventivno in posredno usmerjena. S strateškega vidika pa ima svetovanje srednješolcem določene posebnosti. S starostjo narašča tudi zrelost in sposobnost za bolj samostojno odločanje, zato se posredno svetovanje vedno bolj umika neposrednemu svetovanju. Učenci se zatekajo po pomoč k svetovalnim delavcem, ko se znajdejo pred dilemami, vprašanji, zadregami in težavami, ki jih sami ne uspejo rešiti. V srednjih šolah so pri šolskem svetovalnem delu v ospredju predvsem problemi s poklicno in šolsko orientacijo. (Resman 1999b: 140)

Socialne delavke v šolah s svojim trudom pripomorejo h kakovosti življenja. Šoli pomagajo ustvariti okolje za učenje, v katerem učenci dobijo občutek kompetentnosti, sposobnosti, da rešujejo probleme in sprejemajo odločitve, ter naučijo prilagajati spremembam in sprejmejo odgovornost za nadaljnje učenje. (Allen-Meares 2007: 84)

2. PROBLEM

Tekom študija na Fakulteti za socialno delo UL sem se v vsakem študijskem letu odločila za drugačno učno bazo z namenom, da bi spoznala različna področja dela socialnih delavk. V prvem letniku sem prakso opravljala v varni hiši in nekaj dni tudi na centru za socialno delo, v drugem letniku sem bila v domu za starejše občane, v tretjem v centru za usposabljanje delo in varstvo ter varstveno delovnem centru in v četrtem letniku na centru za socialno delo. Sprva sem bila prepričana, da se ta področja kaj dosti ne razlikujejo, danes pa lahko rečem, da med njimi obstaja precej razlik. Na vseh področjih imajo socialne delavke neko skupno osnovno znanje, ki ga nato dopolnjujejo z znanjem, ki je specifično za določeno področje njihovega dela.

Na različnih delovnih področjih socialne delavke opravljajo različne naloge in funkcije, za kar potrebujejo različna znanja in kompetence, na naši fakulteti pa je izobraževanje precej splošno. Predvsem menim, da pride do velikih razlik v znanjih in kompetencah, ki jih potrebujejo socialne delavke na svojem področju, če primerjamo primarni in sekundarni model prakse. Na primarnem področju so kompetence in znanje bolj splošne in na to delo nas Fakulteta za socialno delo UL kar dobro pripravi, na sekundarnih področjih, kot sta zdravstvo in šolstvo, pa je potrebno imeti tudi določeno specializirano znanje, ki ga med izobraževanjem na fakulteti ne osvojimo dovolj. Menim, da še posebej na področju zdravstva za uspešno delo socialne delavke potrebujejo še veliko dodatnega znanja in kompetenc.

Ob skoraj končanem študiju socialnega dela se je v meni pojavilo vprašanje, kako kompetentni sploh so diplomanti Fakultete za socialno delo UL po koncu izobraževanja in kako ustrezen je študijski program ter kje potem pridobijo ostala znanja in druge kompetence, ki jih potrebujejo. V ta namen sem se odločila raziskati kompetentnost socialnih delavk in na nek način ustreznost študijskega programa.

Z raziskavo želim tudi odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

- RV₁: Kako kompetentne se počutijo socialne delavke na različnih delovnih področjih?
- RV₂: Katere kompetence in znanja potrebujejo na določenem področju?
- RV₃: Na kaj jih je fakulteta po njihovi oceni dobro pripravila?
- RV₄: Kje pridobivajo ostala znanja in druge kompetence za delo, ki jih na fakulteti niso pridobile?

- RV₅: Kaj bi bilo potrebno spremeniti glede izobraževanja, da bi bili diplomanti bolj strokovno opremljeni ob vstopu na trg dela?

3. METODOLOGIJA

3.1. VRSTA RAZISKAVE

Raziskava je eksplorativna oziroma poizvedovalna, saj gre bolj za uvod v spoznavanje nekega področja problematike, ki do sedaj še ni bil raziskan, poleg tega sem se omejila na manjše število primerov, ki sem jih temeljito raziskala (Mesec et al. 2009: 80).

Raziskava je tudi kvalitativna, ker sem zbrala besedne opise, ki se nanašajo na raziskovani pojav. Osnovno empirično gradivo te raziskave sestavljajo besedni opisi, ki sem jih pridobila na podlagi pogovorov s socialnimi delavkami, zaposlenimi na področju šolstva in zdravstva. (Mesec et al. 2009: 85)

Teme raziskovanja so sledeče:

- zaposlovanje,
- kompetence in znanja ter
- izobraževanje socialnih delavk.

3.2. RAZISKOVALNI INSTRUMENT IN VIRI PODATKOV

Intervjuje sem izvedla z neposrednim pogovorom iz oči v oči po vnaprej pripravljenem strukturiranem vprašalniku (standardizirani intervju).

Merski instrument, ki sem ga uporabljala pri izvedbi same raziskave, je strukturirani vprašalnik, ki sem ga sestavila sama. Vprašalnik je sestavljen iz 8 glavnih vprašanj. Štiri glavna vprašanja imajo tudi podvprašanje. Eno vprašanje je zaprtega tipa (ali menite), vsa ostala vprašanja so odprtega tipa (kako, kaj).

Vprašalnik se nahaja pod Prilogo 1.

3.3. POPULACIJA IN VZORČENJE

Populacijo v moji raziskavi predstavljajo vse zaposlene socialne delavke, ki so zaključile Fakulteto za socialno delo UL (vsaj dodiplomski študij) oziroma nekdanj Visoko šolo za socialno delo in opravljajo delo kot socialne delavke – stvarna opredelitev populacije. Krajevna opredelitev populacije je Slovenija in časovna v mesecu aprilu ter maju 2017. Populacija je precej velika in ker nimam spiska vseh, ki ustrezajo kriterijem, sem se

odločila, da bo vzorec neslučajnostni – priročni vzorec in zato sem raziskavo izvedla na skupini ljudi, ki so mi najbolj dostopni. Velikost vzorca je 6 socialnih delavk, ki so zaposlene v zdravstvu in šolstvu. Tri socialne delavke so s področja zdravstva – Univerzitetni klinični center Ljubljana, Psihiatrična bolnišnica Begunje in Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – Soča. Ostale tri socialne delavke so s področja šolstva – vrtec, osnovna šola in srednja šola.

3.4. ZBIRANJE PODATKOV

V raziskavi sem v vlogi spraševalke opravila raziskovalne intervjuje z respondentkami oz. vprašanimi, ki so bile socialne delavke. Metoda je raziskovalno spraševanje z uporabo postopka neposrednega ustnega pogovora (intervju), ker sem s pomočjo tega zbrala izjave vprašancev. Izjave mi kot podatki služijo za to, da sem lahko odgovorila na dana raziskovalna vprašanja in tako rešila raziskovalni problem (Mesec et al. 2009: 205). Intervjuji so bili enkratni, spraševanje je potekalo individualno in na vsaki organizaciji posebej. Z dovoljenjem respondentk sem intervjuje snemala in doma naredila transkripte pogovorov. Intervjuji so anonimni.

Z respondentkami, v mojem primeru socialnimi delavkami, sem se v mesecu februarju in marcu slišala preko e-pošte ali telefona in jih povabila k sodelovanju v raziskavi. Z vsako od njih sem se tudi dogovorila za časovni termin, ki jim je ustrežal za izvedbo intervjuja. Zbiranje podatkov je potekalo v mesecu aprilu in maju 2017.

3.5. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Kvalitativne podatke sem obdelala s pomočjo kodiranja oziroma kvalitativne analize. Vse intervjuje sem najprej čim bolj točno zapisala in uredila. Označila sem jih s črkami A, B, C, D, E in F.

Besedilo, ki sem ga analizirala, sem najprej razčlenila na sestavne dele, da sem dobila enote kodiranja, ki sem jih zaradi boljše preglednosti vnesla v tabele. Enote kodiranja sem tudi označila (tako v tabeli kot med samim zapisanim intervjujem). Primer:

B: B1 Pripravnštvo sem opravljala v Domu za starejše občane Preddvor, B2 potem sem imela usposabljanje na Centru za socialno delo Tržič B3 in ko sem zaključila s tem, sem dobila službo v osnovni šoli.

V fazi odprtega kodiranja sem izjavam pripisovala pojme po principu deževanja idej oz. brainstorminga. Sorodne pojme sem nadalje združila v kategorije in jim pripisala še nadkategorije. Primer:

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
B1	Pripravnštvo sem opravljala v Domu za starejše občane Preddvor	Pripravnštvo v DSO Preddvor	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
B2	potem sem imela usposabljanje na Centru za socialno delo Tržič	Usposabljanje na CSD Tržič	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
B3	in ko sem zaključila s tem, sem dobila službo v osnovni šoli.	Zaposlitev v osnovni šoli	Trenutna zaposlitev	Zaposlitev

V zadnji fazi, t. j. osno kodiranje, sem sorodne pojme združila v primerne kategorije. Kategorijam sem dodala ustrezne nadkategorije oz. teme pogovora. Primer:

ZAPOSILITEV

- POT DO TRENUTNE ZAPOSILITVE
 - Isto delovno mesto A1
 - Pripravnštvo DSO Preddvor B1
 - Usposabljanje na CSD Tržič B2
 - Delo v šolstvu C1
 - Delo v osnovni šoli C2
 - Zaposlitev v tovarni zaves D1
 - Delo na področju vzgoje in izobraževanja D2
 - Zaposlitev na CSD Radovljica D3
 - Socialna delavka na zavodu za zaposlovanje D4
 - Delo v Zavodu Zarja E1
 - Svetovalna delavka v vrtcu E2
 - Delo v zdravstvenem domu E3

- CSD Vič-Rudnik E4
- Zdravstvo, šolstvo, socialno varstvo E6
- Pripravništvo v penali in postpenali F1
- Zdravstveni administrator F2
- TRENUTNA ZAPOSLOVANJE
 - Svetovalni delavec v vrtcu A2
 - Zaposlitev v osnovni šoli B3
 - Svetovalna delavka na srednji šoli C3
 - Socialno delo v psihiatrični bolnišnici D5
 - Trenutna zaposlitev na URI Soča E5
 - Zaposlitev v Svetovalno socialni službi UKC Ljubljana F3
- ŽELJE GLEDE ZAPOSLOVANJA
 - Želja po delu z mladimi B5
 - Neželja po delu v psihiatriji D6
 - Delo na področju mladih D8
 - Nesimpatična področja D9

4. REZULTATI

4.1. ZAPOSILITEV

Pot do trenutne zaposlitve

Socialne delavke, s katerimi sem opravila intervjuje, so povedale, da so od prve zaposlitve do danes zamenjale že kar precej delovnih področij. Le ena od njih je na istem delovnem mestu že od vsega začetka (... *Vseskozi delam na istem delovnem mestu. – A1, ... Na delovnem mestu svetovalnega delavca v vrtcu sem že 36 let. – A2*). Druge socialne delavke so menjale zaposlitve in delale v osnovni šoli, Zavodu Zarja, vrtcu, na centrih za socialno delo in drugje. Torej, delale so na področju zdravstva, šolstva, socialnega varstva, penale in postpenale.

Trenutna zaposlitev

Kot trenutno zaposlitev so navedle delo na področju zdravstva in šolstva. Tri socialne delavke so zaposlene na področju šolstva – svetovalne delavke v vrtcu, šoli in srednji šoli. Ostale tri delajo na področju zdravstva – v psihiatrični bolnišnici, Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana in Univerzitetnem rehabilitacijskem inštitutu Republike Slovenije – Soča.

Želje glede zaposlitve

Med intervijem je ena od socialnih delavk omenila, da je vedno imela željo, da bi delala z mladimi (... *Vedno sem si želela delati z mladimi in v šoli imam to priložnost – B5*). Drugi socialni delavki je bilo delo z mladimi prav tako simpatično, ostala področja pa nesimpatična. Rekla je, da se ji je vedno zdelo, da lahko največ dobrega naredi prav na področju vzgoje in izobraževanja mladih (... *Nekako sem mislila, da več dobrega lahko naredim na področju mladih, izobraževanja in vzgoje. – D8, ... Druga področja pa mi niso bila ravno simpatična. – D9*), nikoli pa si ni želela delati na področju psihiatrije, kjer je sedaj zaposlena že kar nekaj let.

Počutje

Na vprašanje, kako se počutijo na trenutnem delovnem mestu, so socialne delavke odgovarjale pozitivno. Socialnim delavkam je njihovo delo lepo, dragoceno (... *V bistvu mi je delo v vrtcu lepo in dragoceno, bilo pa je prepleteno z marsičem. – A5*), jih veseli (... *Kaj naj rečem – delo, ki ga trenutno opravljam, me veseli. – F4*), s službo so zadovoljne,

jim je všeč (... *Super. Zelo sem zadovoljna, ker mi je vse všeč.* – B4), na delovnem mestu se počutijo dobro (... *Na trenutnem delovnem mestu se počutim super.* – C4).

Pet socialnih delavk je povedalo, da se ob začetku dela na področju zdravstva in šolstva niso počutile dovolj kompetentne in usposobljene za delo, ki ga trenutno opravljajo (... *Ob začetku zaposlitve se nisem počutila tako zelo kompetentno.* – A11, ... *Na začetku se nisem čutila dovolj usposobljena za delo svetovalne delavke na šoli.* – C6). Bilo jih je strah, saj bodisi nikoli še niso delala na tem področju bodisi jim je bilo to popolnoma tuje področje in so samo približno vedele, kakšne so vsebine in načini dela v tisti ustanovi, zato jim je bilo ob začetku dela kar težko (... *Začetki so bili pa kar težki.* – F5), predvsem na področju zdravstva, kjer je socialno delo po besedah sogovornice »[...] stroka v stroki«. Ena socialna delavka je poudarila, da ji je ravno menjavanje delovnih mest pomagalo, da se je lažje znašla. Danes jo namreč stvari težje presenetijo, hkrati pa bolje ve, kje iskati rešitve in na koga se obrniti po pomoč.

Socialne delavke so občutile malo usposobljenosti ob začetku dela, saj so morale opravljati odgovorno delo (... *Na nek način pa sem se vseeno počutila, ker je bil vpis in razporejanje zelo odgovorno delo in hitro padeš notri in moraš stvari delati dobro.* – A12). Ena od socialnih delavk je povedala, da je načine in vsebine dela dokaj hitro osvojila.

Po kar nekaj letih zaposlitve na istem delovnem mestu se počutijo precej bolj kompetentne, usposobljene in suverene pri opravljanju svojega dela (... *Sedaj se počutim že dovolj kompetentno, da popolnoma samostojno opravljam svoje delo.* – B22, ... *Danes se pri vodenju socialnih obravnav počutim povsem suvereno.* – F16).

Socialna delavka, zaposlena v osnovni šoli, je povedala, da je delo z mladimi ni tako skrbelo kot kakšno drugo delo, ki ga še mora opravljati poleg tega (... *Bolj me je skrbelo glede šolstva, programov, birokracije – ali bom znala vse to.* – B14). Predhodna socialna delavka, zaposlena na šoli, jo je dobro uvedla v delo in zato se je počutila precej bolj samozavestno (... *Mislím, da če te nekdo res dobro uvede v samo delo, se tudi ti počutiš bolj samozavestnega.* – B17). V veliko pomoč so ji bili tudi ostali zaposleni, ki so ji bili na voljo, v kolikor je potrebovala pomoč, in ravnatelj, ki ji je dal dovolj časa, da spozna šolo in pregleda svoje delo. To ji je bilo v veliko olajšanje, ko je začela delati, in posledično se je počutila veliko bolje. Dosedanje izkušnje kažejo, da so učenci, starši in kolektiv z njenim delom zadovoljni.

Socialne delavke se dobro razumejo z ostalimi zaposlenimi na njihovem delovnem mestu in cenijo dobre odnose, ki imajo velik pomen pri timskem delu. Socialna delavka, zaposlena v srednji šoli, je povedala, da jo dijaki vsakodnevno navdušujejo, naučijo novih stvari in ji dajo zagon za delo (*... Mladi so zelo občutljiva in tudi iznajdljiva populacija, ki me iz dneva v dan navdušuje, uči novosti in mi daje elana in zagona za vsakodnevno delo z njimi. – C11*). Posebej dobro se počuti, ko ji dijaki rečejo: »[...] Hvala, brez vas mi ne bi uspelo«.

Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk

Včasih so govorili, da je socialno delo poklic, ki je in še naprej bo potreben na vseh področjih človekovega življenja. Po sogovorničinih besedah so bile takrat socialne delavke zaposlene skoraj na vseh področjih (*... Takrat smo bili socialni delavci še povsod, tudi v tovarnah. – D83*). Delodajalci v današnjem času ne prepoznajo prednosti, ki bi jih zaposlitev socialne delavke lahko prinesla. Poklic kot takšen naj bi bil zlorabljen (*... Zdi se mi, da je naš poklic kar zlorabljen, ker ga ljudje ne poznajo dobro. – D84*).

Socialne delavke imajo znanje, ki je precej široko in zato toliko manj globoko, kar vpliva na to, da nimajo nekega svojega močnega področja. Socialne delavke se že od nekdaj borijo, da bi delodajalcem dokazale, da je veliko bolje zaposliti socialno delavko kot nek drug profil, saj bodo ljudje imeli več od njihove pomoči.

Na vprašanje, zakaj menijo, da je v zdravstvu in šolstvu zaposlenih malo socialnih delavk, so sogovornice odgovarjale različno, a vendar imajo odgovori skupne točke. Menijo, da je socialnih delavk v zdravstvu in šolstvu malo, ker je danes veliko profilov, ki imajo druga uporabna znanja. Zaradi drugih profilov se zaposlitvena možnost socialnih delavk manjša. Predvsem v šolstvu je velika konkurenca s strani psihologov in pedagogov, ki imajo določena znanja in kompetence, ki jih socialne delavke nimajo. Psihologi in pedagogi lahko opravljajo različna testiranja (teste za nadarjene otroke idr.), za opravljanje katerih socialne delavke kljub znanju psihologije niso usposobljene. Pri delu socialnih delavk je tudi težko izmeriti rezultate, torej pokazati, kaj vse lahko za nekoga socialna delavka naredi. V šolstvu prav tako ni mogoče opravljati pripravništva, ker gre za področje, ki ne spada pod socialno varstvo (*... Menim, da je socialnih delavcev v šolstvu malo, ker gre za drugo področje (vzgoja in izobraževanje). – B68*). Posledično je težko najti zaposlitev v šolstvu, ker tudi izkušenj praktično ni mogoče dobiti.

Ena od sogovornic je omenila, kakšne težave so bile prisotne pri zaposlovanju socialnih delavk v preteklosti. Po njenih besedah so bili včasih v vrtcih in šolah zaposleni trije osnovni poklici, to so socialni delavec, pedagog in psiholog. Socialne delavke takrat niso bile najboljše statusno opremljene, ker so imele samo dvoletno višjo šolo. Kasneje je višja šola sicer postala Visoka šola za socialno delo, vendar to spet ni bilo v prid zaposlovanju, ker diplomanti po koncu šolanja niso imeli statusa UNI.

Sogovornice, ki delajo na področju zdravstva, so poudarile, da je socialnih delavk v zdravstvu premalo in bi bilo potrebno na novo zaposlovati (... *Potrebe po zaposlovanju socialnih delavcev – tako na primarni kot tudi na sekundarni ravni – pa ostajajo in se še povečujejo. – F48*). Realizacija dodatnih zaposlitev naj bi bila zelo majhna. V zdravstvu primanjkuje tudi medicinskega in negovalnega oseba, zato je posledično pričakovati, da bo še naprej oteženo zaposlovanje socialnih delavk, ki v zdravstvu predstavljajo tako imenovano podporno skupino (... *Če govorimo za področje zdravstva se moramo zavedati, da socialni delavci predstavljamo tako imenovano podporno skupino. – F50*). Sogovornica, ki je tudi sama izgubila službo za nedoločen čas v sistemu zdravstva na primarni ravni, meni, da je velika škoda ukinitve socialnih delavk v dispanzerjih, saj so rešile veliko družinskih stisk.

Veliko bo še treba narediti na pomenu in prepoznavanju socialnih delavk v zdravstvu. Del te odgovornosti nosijo socialne delavke, zaposlene v zdravstvu (... *Delež tega, da se socialno delo prepozna kot pomemben del zdravstvenega sistema, nosimo mi, socialni delavci zaposleni v zdravstvu, kar poskušamo pokazati preko svojega dela in preko sekcije. – E82*), drug del pa fakulteta, ministrstvo, socialna zbornica in druge institucije (... *Delež odgovornosti nosi tudi fakulteta preko predmetnikov in en delež mogoče tudi ministrstvo, socialna zbornica – druge institucije. – E83*). Preko Sekcije socialnih delavcev in delavk v zdravstvu se trenutno trudijo, da bi opredelili standarde in normative, ki jih do danes še nimajo. Dokazati je treba, da zdravstvo z zaposlitvijo socialne delavke prihrani.

4.2. IZOBRAŽEVANJE

Izobraževanje – opombe

Preden predstavim rezultate glede izobraževanja za socialno delo, bi rada opozorila, da je nekaj sogovornic povedalo, da niso ravno najbolj seznanjene s tem, kaj Fakulteta za socialno delo UL trenutno nudi študentom, ter da ne poznajo trenutnih vsebin študija na

fakulteti. Malo so tudi že pozabile, kaj vse so se med študijem naučile, saj so z njim zaključile že kar nekaj let nazaj.

Pozitivni vidiki izobraževanja

Izobraževanje kot takšno naj bi bilo dobro urejeno predvsem z vidika, da študentom nudi neko splošno znanje, smernice in širino (... *Dobro je urejeno to, da ti vseeno da neko širino.* – E69). Med izobraževanjem se naučijo veliko teorije. Fakulteta da neko širšo perspektivo, ki poudarja uporabniški vidik in znanje o tem, da je pomembno, da z uporabnikom komunicirajo na njemu razumljiv način. Ena od sogovornic je izpostavila, da te izobraževanje zelo dobro pripravi v smislu, da se zavedaš svojih meja in tega, kaj lahko postoriš (... *Zelo dobro sem bila pripravljena v tem smislu, da skozi spoznavni pogovor lahko naravnaš, da ne obljubiš vsega, da se zavedaš svojih meja in tega, kaj lahko postoriš.* – A31), ter da se izvirni delovni projekti pomoči soustvarjajo sproti (... *Da na konceptu dela z družino delaš sodelovalno in soustvarjalno ter da je to izvirni delovni projekt pomoči, ki se soustvarja sproti.* – A32). Dobro te pripravi na pravnem, psihološkem področju (... *Na pravnem področju je šola kar precej močna in tega nikoli ni preveč.* – D80, ... *Šola me je naučila veliko s pravnega, psihološkega področja, naklonjenosti in odnosa do človeka.* – D64) in področju socialnega varstva. S prakso so bile kar zadovoljne, za pripravnštvo pa je odvisno, kje ga opravljaš. Eni od sogovornic je bila njena izkušnja pripravnštva zelo dragocena.

Na Fakulteti za socialno delo UL je zelo dobro urejeno, da so bivši profesorji, ko zaključiš s študijem, še vedno dosegljivi za nekdanje študente (... *Po mojem mnenju je zelo dobro urejeno to, da so naši bivši profesorji še vedno dosegljivi, da so zelo človeški in dostopni ter da se z njimi lahko naprej razvija dialog in ni zaključena zgodba, ko narediš zadnji izpit.*– A26). Na drugih fakultetah naj bi se stik med nekdanjimi študenti in profesorji zaključil, ko naredijo zadnji izpit, na Fakulteti za socialno delo UL pa se sodelovanje nadaljuje, ko kdo potrebuje pomoč ali nasvet. Po besedah sogovornice »[...] gre za popolnoma brezplačno in nesebično sodelovanje, ki je izrednega pomena«.

Negativni vidiki izobraževanja

Sogovornice so povedale, da tekom študija niso dobile dovolj kompetenc ali pa so bile s kompetencami in znanjem le delno zadovoljne.

Ena od prednosti, ki so jo sogovornice omenile, je, da jim je izobraževanje dalo neko splošno znanje. Na drugi strani je slabost izobraževanja ravno ta, da so dobile premalo znanja po posameznih področjih, kot sta na primer šolstvo in zdravstvo. Za delo v zdravstvu jih fakulteta ni dobro pripravila (*... Za socialno delo v zdravstvu se mi zdi, da na naši fakulteti dobiš zelo malo, saj ne ponuja nekih ustreznih vsebin. – E21*), prav tako nudi premalo znanj s področja psihoterapije.

Tekom študija so spoznale premalo konkretnih tehnik, na primer kako konkretno delati z otrokom, mladostnikom, pacientom in drugimi uporabniki (*... Vendar je manjkalo konkretnih tehnik za delo s pacienti, ki bi bile zelo strukturirane in ne samo neke splošne teorije. – E62*) ter kako konkretno voditi postopke (*... Na fakulteti mi je res manjkala kakšna bolj konkretna tehnika, recimo bolj konkretni postopki, kako ravnati v različnih situacijah npr. s področja skrbništva, obravnave mladoletnikov in drugje. – E67*).

Razlike so tudi med teorijo, ki jo učijo na fakulteti, in prakso (*... Na papirju izgleda vse super, ko pa si »vržen« v dejansko stanje, se moraš znajti sam, kakor veš in znaš. – C9*). Teorija, ki jo učijo na fakulteti, je dostikrat neuporabna oz. neizvedljiva.

Negativni vidik izobraževanja predstavlja to, da se premalo hodi po terenu in spoznava različne vsebine in stroke, kjer se socialne delavke vključujejo, ter da ni omogočene prakse v zdravstvenih ustanovah kot je Univerzitetni klinični center Ljubljana (*... Včasih je ta možnost bila in je študent lahko tako spoznal tudi delo v zdravstvu, sedaj pa tega na škodo študentov ni. – F45*).

Predlogi glede izobraževanja

V učne načrte bi bilo potrebno vnesti več konkretnih primerov – igre vlog (*... Ko sem študirala, sem si želela, da bi bilo več konkretnih primerov, kako se vodi pogovor – igre vlog. – B62*). Študentje bi tako v praksi bolje vedeli, kako speljati pogovor s starim človekom, mladim, pacientom in drugimi uporabniki. Vključiti bi bilo potrebno vsebine o tem, kako izpolnjevati obrazce, voditi postopke, znanja s področja psihoterapije, psihiatrije in zdravstva. Praksa bi morala biti organizirana na čim več delovnih področjih, kjer socialne delavke delujejo (*... Fakulteta bi morala študente seznaniti oz. pripraviti za delo, ki ga bodo kasneje opravljali, ne samo s teorijo, ampak predvsem s prakso na različnih področjih. – C23*). Izobraževanje bi bilo prav tako potrebno usmeriti na spoznavanje področij, kjer se socialne delavke zaposlujejo – spoznavanje, kaj socialna delavka dela npr.

v zdravstvu, šolstvu in drugje (... *Koristno bi bilo, da bi imeli študentje v času študija priložnost spoznati čim več področij in vsebin dela v različnih socialnovarstvenih ustanovah, zdravstvenih ustanovah, zavodih in šolah ... – F34*). Vsak profesor pa bi lahko iz vsebine svojega predmeta videl, kam lahko študente popelje na teren, in jim tako še dodatno omogočil spoznavanje področij socialnega dela.

4.3. KOMPETENCE IN ZNANJA

Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih

Delo socialnih delavk je raznoliko, pestro in polno novih izzivov. Socialno delo predstavlja zelo široko področje in se lahko celo življenje učijo o njem. Določena znanja in kompetence socialnih delavk na vseh področjih dela se prekrivajo in so skupne, druge kompetence so specifične glede na področje. Kjer koli se kot socialne delavke zaposlijo, morajo osnovno znanje in kompetence nadgrajevati s stroko, kjer delajo. Sogovornice se strinjajo, da so področja različna (... *Ker sem menjala veliko delovnih področji, moram reči, da je čisto vsako področje različno. – E8, ... Če si kot socialni delavec zaposlen v šolstvu, je to popolnoma drugače kot socialni delavec v zdravstvu. – F19*), na vsakem opravljajo drugačne naloge in za vsako področje dela potrebujejo določene specifične kompetence in znanja (... *Seveda, za področje dela socialnega delavca rabiš določene specifične kompetence. – D37*).

Pridobivanje kompetenc in znanj

Kompetence in znanja, za katere se študentje usposobijo tekom študija na Fakulteti za socialno delo UL, predstavljajo izhodišče za kasnejšo zaposlitev ne glede na izbrano delovno področje. Pridobljeno znanje in kompetence je potrebno ob delu nato nadgrajevati. Veliko socialnih delavk obiskuje dodatna formalna in neformalna izobraževanja, seminarje, delavnice in usposabljanja (... *Večino kompetenc, ki jih uporabljam pri svojem delu sem si pridobila tekom dela na srednji šoli, preko različnih izobraževanj, predavanj, seminarjev, delavnic ... – C21*). Veliko izvejo preko aktiva svetovalnih delavcev šole in sekcije socialnih delavcev in delavk v zdravstvu, kjer se med seboj posvetujejo. Sogovornice menijo, da največ znanj in kompetenc pridobiš s prakso (... *Največ znanja sem dobila iz prakse. Iz izobraževanj tudi, vendar v zelo manjši meri. – E65*). Prav tako so pomembne izkušnje, ki jih pridobiš z delom (... *Z leti sem dobila dovolj izkušenj, da lahko rečem, da sem pri svojem delu uspešna. – C10*), in več kot delaš različnih stvari, več se

naučiš (... *S tem ko sem menjala veliko služb, sem vsekakor pridobila širok spekter znanj. – E14*).

Znanja so pridobivale s sodelovanjem v multidisciplinarnih in interdisciplinarnih timih. Na pomoč so jim priskočile sodelavke, ki so jim pomagale pri pridobivanju podatkov, da so lahko uspešno opravile delo (... *Z mano so hodile po kliničnih oddelkih in mi pomagale pri zastavljanju vprašanj in pridobivanju tistih podatkov, ki so potrebni za načrtovanje pacientovega odpusta oz. nadaljnje oskrbe. – F13*). Sproti so se učile s pomočjo vpogleda drugih strokovnjakov v življenje človeka – socialna delavka zaposlena v psihiatriji je omenila, da se je skozi stroko zdravnika naučila, kaj pomeni, da je nekdo psihotičen, ima demenco, kdaj gre za bolezen in kdaj za vedenje. Veliko znanj so dobile kar od uporabnikov samih (... *Veliko izkušenj in znanj pa so mi pomagali razumeti in se jih naučiti kar dijaki sami. – C22*).

Ena od sogovornic je omenila, da ji je bilo v veliko pomoč ob začetku zaposlitve to, da ji je predhodna socialna delavka, zaposlena na tistem delovnem mestu, vse dobro razložila in ji bila na voljo za pomoč. Tako je imela možnost veliko spraševati in pridobivati nova znanja.

Kompetence in znanja v zdravstvu

Socialne delavke, zaposlene v zdravstvu, so izpostavile, da pri svojem delu potrebujejo znanja iz zdravstvene stroke (... *Če namreč nimaš predhodnega znanja iz zdravstvene stroke, je potrebno čim prej osvojiti določen nabor medicinske terminologije in diagnoze. – F6*). Poznati morajo tako imenovani medicinski vidik, to so klinične poti, diagnoze in medicinsko tehnične pripomočke, da lahko kompetentno na primer načrtujejo odpust pacientov iz bolnišnic (... *Npr., če bo pacient pri hoji po zaključenem zdravljenju potreboval bergle, moramo preveriti njegove bivanjske pogoje – ali stanuje denimo hiši, kjer so stopnice; ali pa v stanovanjskem bloku, ki nima dvigala ipd. – F26*). Na področju psihiatrije morajo poznati še duševne bolezni (... *Vedeti moraš določene stvari o duševnih boleznih, o naravi bolezni. – D39*), prav pridejo tudi znanja psihoterapije (... *Menim, da ti znanja s področja psihoterapije res lahko pomagajo prepoznati, kje znotraj obravnave pacienta si. – D70, ... Da si ne naložiš preveč odgovornosti za njegovo vedenje, življenje in izbire. – D71, ... Da znaš razmejiti, za kaj je on odgovoren in za kaj ti, kje je tvoja vloga in kako mu lahko pomagaš, ali si mu sploh pomagal ali ne. – D72*). Seznanjene morajo biti z

zakonodajo, ki je vezana na področje, kjer delajo. Za socialno delo v zdravstvu so potrebna neka strokovna znanja o specifičnosti zdravstvenih težav na področju, kjer delajo (*... V zdravstvenem domu sem se srečevala s starši otrok s posebnimi potrebami, torej z majhnimi otroki in predšolsko populacijo. – E10, ... Na centru za poklicno rehabilitacijo URI Soča, sem delala bolj oceno dela zmožnosti – so bile različne oviranosti in invalidnosti. – E11*).

Sogovornice pri delu izhajajo iz strokovnih načel. Uporabnike, s katerimi se srečujejo, vedno skušajo videti iz različnih zornih kotov s poudarkom na njihovi lastni uporabniški perspektivi (*... Jaz vedno izhajam iz nekih strokovnih načel, perspektive uporabnika. – E31*). Trudijo se gledati na uporabnike kot celoto, spoznati njihovo ozadje, da jih lažje razumejo (*... Da lahko razumeš, zakaj nekdo tako funkcionira, moraš zvedeti za njegovo ozadje.. – E71*), in vključiti njihovo širše okolje.

Socialna delavka, zaposlena v psihiatrični bolnišnici, je izpostavila, da v psihiatriji lahko res dobro dela, ker so uporabniki tam dalj časa in jih imaš vsak dan znova možnost bolje spoznati, se dogovoriti stvari, ki se jih prejšnje srečanje nisi uspel, in imaš tudi čas, da razmisliš, kaj vse bi jim še lahko dodatno ponudil. S tem ko spremljajo uporabnika dalj časa, lahko ustvarijo z njim dober odnos, ki je osnova za dobro strokovno pomoč (*... To, da imaš stranko dalj časa, pomeni, da lahko ustvariš nek dober odnos, ki je potem osnova za dobro strokovno pomoč človeku. – D13*). Pomembno se ji zdi znanje, da razlikuje med boleznijo in vedenjem. Po njenih besedah na bolezen človek ne more vplivati (*... Če je človek slep, glede tega ne more kaj veliko narediti in slepote odpraviti. – D78*), vpliva pa lahko na vedenje (*... Lahko pa vpliva na svoje vedenje – lahko naredi določne stvari, da bo bolj zadovoljno, srečno in kvalitetno živel. – D79*). Kot socialna delavka, zaposlena v psihiatrični bolnišnici, mora obvladati vso širino področij socialnega dela. Socialna obravnava, ki jo uporabniku v psihiatrični bolnišnici nudi, lahko poseže v zelo različne storitve socialnega dela in le z dobrim poznavanjem področij socialnega dela ga lahko napoti na ustrezno storitev (*... Lahko je nekaj v povezavi z denarjem, lahko s stanovanjema ali z neko namestitvijo, lahko je družinska problematika – torej poznati moramo vsa področja. – D52*). Po besedah sogovornice psihiatrični bolnišnici včasih rečejo kar »[...] center za socialno delo v malem«. Kompetenc za izdajanje odločb sicer nimajo, morajo pa znati motivirati, informirati, voditi uporabnika in pripravljati vloge (*... Tam, kjer ni*

potrebno izvajanje javnih pooblastil in izdajanje odločb, mi naredimo vse od začetka do konca, od motivacije do preselitve oz. karkoli je pač področje obravnave. – D57).

Pomembna kompetenca se jim zdi to, da rade delajo z ljudmi, so jih vedno pripravljene poslušati in tudi slišati. Iz izkušenj so se naučile, da so stiske kompleksna stvar, torej ne gre za eno strogo ozko področje problema, ampak vedno široko (... *Lahko je npr. šlo za brezposelnost, v ozadju pa so bile še druge stiske, ki so bile mogoče veliko bolj pomembne. – D22).*

Pomembno je sodelovanje z drugimi strokovnjaki, torej timsko delo, ki ga je v zdravstvu kar veliko (... *Veliko sem delala timsko, z različnimi profili od kliničnih psihologov, logopedov, specialnih pedagogov, zdravnikov in vzgojiteljic. – E15).* Zdravnik je tisti, ki je odgovoren za načrtovanje zdravljenja pacienta, in zato so socialne delavke vezane na sodelovanje z njim (... *V zdravstvu si vedno vezan na sodelovanje z zdravnikom. – E34).* Nekateri zdravniki bolje prepoznajo socialni kontekst in ne samo diagnoze, nekateri slabše, povsod pa so vezane na njegovo mnenje in videnje situacije. Socialna delavka, zaposlena na URI Soča, je povedala, da je pomembno, da so socialne delavke vezni člen med timi, strokovnjaki in uporabniki. Hkrati meni, da bi bilo potrebno več povezovanja med socialo in zdravstvom (... *Včasih je namreč neka diagnoza odziv na socialno situacijo in mi zdravimo npr. depresijo, v ozadju pa je nek socialni kontekst, ki je k temu pripomogel. – E74).* Sociala in zdravstvo problematiko rešujeta vsak na svoj način, ni pa veznega člena med njima. Pomembno se ji zdi znanje, ki ga imajo socialne delavke, o tem, da uporabnikom na razumljiv način povedo, kakšna je situacija. Preko timov druge strokovnjake spodbujajo, da uporabnikom poskusijo razložiti, kaj pomeni njihova diagnoza na razumljiv način (... *In mi lahko skozi to ostalim članom tima povemo in jih spodbudimo, da uporabnikom poskusijo razložiti na njim razumljiv način, kaj se dogaja z njihovim telesom, kaj pomeni diagnoza. – E57).*

V vseh letih dela so se naučile, da je pomembno poslušati celoten tim, s katerim sodelujejo. Pri uporabnikih zdravstvenih storitev je potrebno z veliko občutljivostjo ugotoviti, za kako globoko bolezensko stanje gre (... *Če gre za nekaj, kar je pogojeno z določeno situacijo, kot so življenjske stiske, in ima oseba zato depresijo (npr. te pusti punca, izgubiš službo idr.), tukaj je čisto drugačen pristop, kot če se npr. depresija ponavlja zaradi hormonskih zapletov po porodu ali drugih boleznih. – D41).* Včasih je dobro prepoznati, da gre za višjo silo, na katero se ne da vplivati z nobenim lastnim vedenjem, trdom in angažiranostjo.

Takrat je treba poseči po zdravlilu, ki osebi omogoči, da pride k sebi in lahko začne delati na težavi ali bolezni. Pri zdravljenju imajo velik vpliv prav uporabniki, ki lahko veliko prispevajo k temu, ali se bodo pozdravili, vendar je odvisno, v kateri fazi to od njih zahtevamo.

Kompetence in znanja v šolstvu

Socialne delavke, zaposlene v šolstvu, pri svojem delu potrebujejo znanja, kompetence in veščine, ki so povezane z mladostniki in z delom v šoli. Poznati morajo šolsko problematiko in zakonodajo, ki pa je ne potrebujejo tako zelo spremljati kot na primer na kakšnem drugem delovnem mestu (*... Npr. na CSD-jih rabiš toliko bolj spremljati zakonodajo kot npr. v šolstvu idr. – B35*). Vedeti morajo, kaj lahko po zakonodajni in profesionalni poti ponudijo svojim uporabnikom. Seznanjene morajo biti s tem, kaj sistem kot takšen ponuja in kaj lahko pričakujejo od drugih institucij. Znati morajo opravljati vpis otrok v vrtec, šole in svetovanje staršem (*... Kjer vseskozi opravljam dve delovni nalogi: vpis otrok v vrtec in svetovanje staršem. – A3*). Imeti morajo strokovno znanje za delo z družinami in vsa znanja, ki so povezana z družbenimi dogajanjem (*... Strokovna znanja za delo z družinami na vseh področjih in vsa znanja, ki so povezana z družbenimi dogajanjem v času, v katerem delaš. – A18*). Uporabnike morajo znati poslušati in slišati, z njimi ustvariti dober delovni odnos, proslaviti vsak njihov uspeh, z njimi podeliti svoje izkušnje ter jim verjeti (*... Tudi pri otrocih je to pomembno, predvsem, da jim verjameš, proslaviš vsak njihov uspeh. – B37*). Pri razgovorih, ki jih vsakodnevno opravljajo z učenci, učitelji in drugimi, uporabljajo instrumentalne definicije problema, soustvarjanje rešitev in druga načela. Kot socialna služba v šoli se morajo veliko povezovati z učitelji, ravnatelji in drugimi zaposlenimi, torej poudarek je tudi na timskem delu. Pri delu s starši je pomembno, da socialne delavke pokažejo empatijo za njihove težave (*... Ko delam s starši je pomembno, da jim dam vedeti, da ne vem, kako se počutijo oni, a jih hkrati razumem, da jim je težko. – B39*). Osnovno znanje, ki ga potrebujejo, je vodenje pogovora (*... Zdi se mi, da kar se tiče dela z ljudmi, vsi socialni delavci potrebujemo znanja o tem, kako začeti pogovor, kako ga voditi. – B31*), ki je prilagojen glede na sogovornika (otrok, odrasel idr.).

Ena od sogovornic je povedala, da ob njenem začetku dela v vrtcu še niso imeli programskih smernic in koncepta, kaj naj bi svetovalna delavka v vrtcu sploh delala. Vse do danes so se naloge spreminjale, dopolnjevale oz. je koncept dela svetovalne delavke v vrtcu šele nastajal. Razvijali so koncepte dela s starši (*... Sem razvijala koncept dela s*

starši: svetovanje, šola za starše. – A9) in druga področja, kot so skrb za zaposlene v vrtcu, upokojene delavce, begunce, Rome, tujce, priseljence, otroke s posebnimi potrebami in drugo. Razvoj svetovalnega dela je šel v smeri, da kot svetovalne delavke ne morejo postoriti vsega in morajo z uporabniki ustvariti svetovalni odnos, ki temelji na sodelovanju (... Ta kompetenca se sedaj razvija v smeri, da že na začetku skupaj pogledamo, kaj kdo lahko naredi, doprinese in da se v tem sodelovalnem odnosu to tudi zgodi. – A14).

5. RAZPRAVA

Kot že omenjeno, sem intervjuje opravila s socialnimi delavkami na dveh delovnih področjih, to sta zdravstvo in šolstvo. V raziskavo sem vključila socialne delavke, ki so zaposlene v sledečih institucijah: Univerzitetni klinični center Ljubljana, Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – Soča, psihiatrična bolnišnica, vrtec, osnovna in srednja šola. Že na podlagi tega, kje vse so socialne delavke zaposlene na področju šolstva in zdravstva, lahko rečemo, da je socialno delo stroka, ki jo lahko najdemo na zelo različnih področjih dejavnosti. Po Morales in Sheafor (1986, v Milošević Arnold in Poštrak 2003: 113) je bistvena značilnost socialnega dela namreč ravno to, da je razporejeno po številnih in zelo različnih področjih dejavnosti. To je razvidno tudi iz odgovorov sogovornic na vprašanje, na katerih delovnih področjih socialnega dela so delale tekom svoje poklicne kariere. Naj navedem le nekaj odgovorov: v tovarni zaves, Zavodu Zarja, na centrih za socialno delo in drugje.

Kot so omenile sogovornice, je socialno delo poklic, ki je in še naprej bo potreben na vseh področjih, kjer človek živi in dela, podobno trdi Pogačnik (1984: 386). Težnja socialnega dela je, da se razvije na vseh področjih, kjer se izražajo in zadovoljujejo življenjske in družbene potrebe ali dejavnosti.

Na trenutnih delovnih mestih se socialne delavke počutijo dobro, zadovoljno, njihovo delo jim je dragoceno in lepo. Na vprašanje, kako kompetentno so se počutile za svoje delo ob začetku dela in kako kompetentno se počutijo sedaj, sem dobila kar precej podobne odgovore. Iz rezultatov moje raziskave je razvidno, da se socialne delavke ob začetku dela niso počutile dovolj kompetentne in usposobljene za delo, ki ga opravljajo. Občutile so strah, saj jim je bilo področje dela tuje ali pa so samo približno vedele, kakšne so vsebine in načini dela v tisti ustanovi. Zanimivi so rezultati raziskave, ki jo je izvedel Černivec (2015: 96), ki ugotavlja, da se študentje socialnega dela po koncu študija počutijo najmanj usposobljeni za delo na področju zdravstva, torej socialno delo v bolnišnicah in drugih zdravstvenih ustanovah. Nek občutek kompetentnosti so socialne delavke ob začetku dela vseeno imele, saj so morale opravljati odgovorno delo. Po nekaj letih zaposlitve na istem delovnem mestu se počutijo precej bolj kompetentne in suverene pri svojem delu.

Po Žerak (2007: 7) so kompetence vse sposobnosti uporabe znanj in drugih zmožnosti, ki jih posameznik potrebuje, da uspešno, učinkovito in v skladu s standardi delovne uspešnosti izvrši določeno nalogo, opravi delo, uresničuje cilje ali odigra vlogo v

poslovnem prostoru. Glede na to definicijo lahko rečemo, da so socialne delavke sčasoma res postale bolj kompetentne, saj njihove izkušnje kažejo, da so uporabniki z njihovim delom zadovoljni, torej delo in naloge opravljajo učinkovito in uspešno.

Delo socialnih delavk je raznoliko, pestro in polno izzivov. Kot menita Milošević Arnold in Poštrak (2003: 113), se vsako področje socialnega dela srečuje s svojimi posebnimi izzivi. Na vsakem delovnem področju socialne delavke opravljajo drugačne naloge in za delo potrebujejo določene specifične kompetence in znanja. Znanje, ki ga socialna delavka pri svojem delu potrebuje, je torej odvisno od področja oz. institucije, kjer dela, ter od problemov in uporabnikov, s katerimi se srečuje (Milošević Arnold in Poštrak 2003: 123). Osnovno znanje in kompetence morajo vprašane nadgrajevati tudi z znanji iz stroke, v kateri so zaposlene.

Socialne delavke morajo obvladati vso širino področij socialnega dela. Socialna obravnava lahko poseže v različne storitve socialnega dela. Kot razmišlja Milošević Arnold (2000: 253), imajo socialne delavke ključno vlogo pri tem, da ljudem omogočijo dostop do različnih oblik pomoči, storitev in dajatev, ki jih potrebujejo, ne glede na to, na katerem področju delajo. Zato je pomembno, da poznajo svoje ožje področje dela in tudi bistvene značilnosti drugih področij. Le s poznavanjem svojega ožjega področja dela in znanjem o značilnostih drugih področij lahko uporabnikom podajo ustrezne informacije o vseh razpoložljivih virih (Milošević Arnold in Poštrak 2003: 113).

V zdravstvu socialne delavke potrebujejo poleg socialnodelovnih znanj in kompetenc tudi specifična znanja iz področja zdravstvene stroke. Imeti morajo strokovna znanja o specifičnosti zdravstvenih težav na področju njihovega dela. Kot meni Grebenc (2013: 9), morajo za delo na področju zdravstva imeti poleg splošnih znanj, kompetenc in predanosti etičnim načelom stroke tudi specifično znanje in poznati strokovne pristope, ki pripomorejo k celostnemu pristopu k zdravstveni obravnavi in tako zmanjšujejo stiske posameznikov zaradi zdravstvenih težav. Potrebna so znanja o kliničnih poteh, diagnozah, medicinsko tehničnih pripomočkih in duševnih boleznih, da lahko nudijo kompetentno pomoč uporabniku. Seznanjene morajo biti z zakonodajo, vezano na področje dela. Pri delu izhajajo iz strokovnih načel, poudarek je na uporabniški perspektivi in vključevanju širšega okolja. Trudijo se gledati na uporabnike kot celoto in spoznati njihovo ozadje. Osnova za njihovo dobro strokovno pomoč se jim zdi dobro ustvarjen delovni odnos. Pomembna kompetenca se jim zdi ta, da rade delajo z ljudmi, so jih pripravljene poslušati

in tudi slišati, da se zavedajo kompleksnosti stisk. Uporabnike morajo znati motivirati, informirati in voditi ter pri sodelovanju in soustvarjanju z njimi uporabljati njihov jezik. Kot navaja Čačinovič Vogrinčič (2010: 243), se v jeziku socialnega dela pridružimo uporabnikom, da bi uporabili njihov jezik in soustvarili skupnega v vsakokratnem izvirnem delovnem projektu pomoči. Uporabniku se pridružimo tudi tako, da uporabljamo skupen jezik naše znanosti in stroke, da ga bo uporabljal skupaj z nami, kompetenten v procesih soustvarjanja.

Socialno delo je večkrat del timskega dela, ki ga je v zdravstvu kar veliko. Socialne delavke so vezane na mnenje in videnje zdravnikov, ki so odgovorni za načrtovanje zdravljenja pacientov. Nekateri zdravniki bolje prepoznajo socialni kontekst, nekateri slabše, vsekakor pa bi bilo potrebno, po mnenju sogovornic, več povezovanja med socialo in zdravstvom. Strokovnjaki drugih strok bi morali poznati osnove teorije socialnega dela in socialnega svetovanja. Potrebno bi bilo tesno povezovanje zlasti s tistimi vedami, katerih dejavnosti se posredno povezujejo s socialnim delom (Grušovnik 2010: 30).

Socialne delavke, zaposlene v šolstvu, potrebujejo znanja in kompetence, ki so povezani z mladostniki in učenci, z delom v šoli, s šolsko problematiko in zakonodajo. Poznati morajo storitve, ki jih sistem ponuja, da lahko uspešno načrtujejo »obravnave« oz. oblike sodelovanja, imeti znanja, ki so povezana z družbenimi dogajanjem, in znanja za delo z družinami. Pri svojem delu opravljajo naloge kot so vpisovanje otrok v vrtec in šolo ter svetovanje. Kot trdi Čačinovič Vogrinčič s sodelavci (2008b: 16), se svetovalna služba v vrtcih in šolah preko svetovalnega odnosa vključuje v procese dogovarjanja, sodelovanja, povezovanja in pobude. Veliko se morajo povezovati z učitelji, ravnatelji in drugimi zaposlenimi. Poudarek je torej na tiskem delu. Pri vsakodnevnih razgovorih z učenci, učitelji in drugimi uporabljajo instrumentalno definicijo problema in druge načine strokovnega ravnanja ter soustvarjajo rešitve. Bistvo Lüssijevega koncepta instrumentalne definicije problema in soustvarjanja rešitev je naloga socialne delavke, da soustvari proces pomoči, v katerem uporabniki, udeleženi v problemu, raziskujejo svoj delež v rešitvi (Čačinovič Vogrinčič et al. 2008: 10). Svetovalna delavka v odnosu ne more postoriti vsega in zato je izjemno pomembno, da razvije z uporabniki sodelovalni odnos, ki temelji na soustvarjanju. Uporabnike morajo znati poslušati in slišati, z njimi proslaviti vsak njihov uspeh in podeliti svoje izkušnje ter jim verjeti. Kot razmišlja Videmšek (2012: 123),

je posebnost stroke socialnega dela v tem, da se poskuša približati ljudem in njihovim situacijam in da verjame temu, kar ljudje pripovedujejo.

Fakulteta je sogovornice dobro pripravila s tem, da jim je dala obsežno splošno znanje, smernice za delo z ljudmi, predvsem pa širšo perspektivo, ki poudarja uporabniški vidik, komuniciranje z uporabnikom na njemu razumljiv način v izvornem delovnem projektu pomoči, ki se soustvarja sproti in kjer vsak prispeva svoj delež k rešitvi. Po Čačinovič Vogrinčič et al. (2008: 10) sta v središču pomoči dialog in sodelovanje, v katerem udeleženci v problemu soustvarjajo svojo udeležnost v oblikovanju rešitve. Na fakulteti so vprašane pridobile veliko znanj s pravnega in psihološkega področja ter področja socialnega varstva. Po koncu študija jim ni manjkalo naklonjenosti do ljudi in tega, da se zavedajo svojih meja. Zadovoljne se bile tudi s prakso, predvsem v 3. in 4. letniku, kjer, kot same menijo, od strnjene prakse lahko pridobiš veliko znanj, če si to le želiš.

Iz rezultatov je razvidno, da so profesorji za nekdanje študente dosegljivi tudi po končanem študiju. Sodelovanje s profesorji se lahko nadaljuje po zadnjem izpitu in po besedah sogovornice gre za »[...] popolnoma brezplačno in nesebično sodelovanje, ki je izrednega pomena«.

Eden izmed pozitivnih vidikov izobraževanja je široko splošno znanje, ki ga na fakulteti študentje pridobijo, a hkrati je negativni vidik ravno to, da pridobijo premalo specifičnih znanj za posamezna področja, kot sta na primer šolstvo in zdravstvo. Izobraževanje bi morali vsaj delno posvetiti spoznavanju vsebin in načinu dela v različnih socialnovarstvenih, zdravstvenih, šolskih in drugih ustanovah. Premalo poudarka tekom študija je prav tako na spoznavanju konkretnih tehnik in postopkov. Eden od predlogov za izboljšanje študija je, da bi v učne načrte vnesli več konkretnih primerov – iger vlog, da bi študentje v praksi bolje vedeli, kako na primer izvesti pogovor s starim človekom, pacientom in drugimi ter kako izpolnjevati obrazce in voditi postopke. Slabost študija je, da se premalo hodi po terenu in spoznava različne vsebine in dejavnosti (tudi drugih strok), kjer se socialne delavke vključujejo. Omogočiti bi bilo potrebno prakso na čim več delovnih področjih (npr. v Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana te možnosti ni, čeprav je včasih bila). Kot pravi ena od sogovornic, bi vsak profesor lahko iz vsebine predmeta videl, kam lahko študente popelje na teren, in jim tako še dodatno omogočil spoznavanje področij socialnega dela.

Kompetence in znanja, ki jih socialne delavke tekom študija osvojijo, predstavljajo izhodišče, ne glede na področje, kjer se kasneje zaposlijo. Ob delu pridobljeno znanje nato nadgrajujejo. Veliko socialnih delavk obiskuje dodatna formalna in neformalna izobraževanja, seminarje, delavnice in usposabljanja. Kot menita Oset in Zupanc (2017), je formalno izobraževanje tisto, ki nas pripelje do formalno potrjenih izobraževalnih rezultatov, medtem ko je neformalno izobraževanje namenjeno pridobivanju, razširjanju, obnavljanju, posodabljanju znanj in kompetenc, kjer ni nujno, da se pridobljeno znanje dokazuje z javno veljavno listino.

Socialne delavke se posvetujejo preko aktiva svetovalnih delavcev šole in sekcije socialnih delavcev in delavk v zdravstvu. Največ znanj in kompetenc so pridobile s prakso, pomembne so tudi izkušnje, ki pridejo z delom, in več kot delaš na različnih področjih, več se naučiš. Znanja so pridobivale tudi s sodelovanjem v multidisciplinarnih in interdisciplinarnih timih ter s pomočjo sodelavk.

Na področju zdravstva in šolstva je zaposlenih dokaj malo socialnih delavk. Iz rezultatov moje raziskave je razvidno, da je za to lahko več razlogov. Delodajalci v današnjem času ne prepoznajo prednosti, ki jih zaposlitev socialne delavke prinese. Po besedah sogovornice je »[...] poklic kot takšen zlorabljen, ker ga ljudje ne poznajo dobro« in si je težko pridobiti zaupanje ter dokazati, da je bolje zaposliti socialno delavko kot nek drug profil. Veliko je tudi drugih profilov, ki imajo različna uporabna znanja, in zaradi tega se zaposlitvena možnost socialnih delavk manjša. Zanimivi se mi zdi rezultati raziskave, v kateri Zelko (2010: 110-112) ugotavlja, da si več kot tretjina ravnateljev v šolah prvenstveno želi zaposliti psihologa, medtem ko so socialne delavke najmanj pogosta prva izbira ravnateljev. Torej za delovno mesto šolskega svetovalnega delavca imajo pred socialnimi delavkami prednost vsi ostali profili svetovalnih delavcev. Ravnatelji pravijo, da socialna delavka ni izbira, ker je v sodobnih šolah ogromno dela z otroki s posebnimi potrebami, kamor uvrščajo tudi nadarjene učence, z njimi pa je povezano tudi testiranje in identificiranje teh učencev. Ker so za to specializirano področje dela posebej usposobljeni drugi profili, se ravnatelji ne odločajo za zaposlitev socialnih delavk. Tudi iz rezultatov moje raziskave je razvidno, da se sogovornice zavedajo, da v šolstvu raje zaposlujejo psihologe in pedagoge, ki imajo določene kompetence in znanja, ki jih socialne delavke nimajo. Psihologi na primer lahko opravljajo različna testiranja za nadarjene otroke in podobno, medtem ko socialne delavke kljub znanju psihologije niso usposobljene za

takšno delo. Kot navaja Zelko (2010: 112), so socialne delavke tudi edini profil šolske svetovalne delavke, ki ne more nuditi dodatne strokovne pomoči učencu, ki jo potrebuje. Ravnatelji, ki imajo v šolah zaposlene zgolj socialne delavke, so tako primorani najemati zunanje strokovnjake in jih plačevati, da opravijo naloge, za katere po zakonodaji socialne delavke niso pristojne. Obstajajo pa še drugi razlogi, zakaj ravnatelji ne želijo zaposliti socialnih delavk.

Pri delu socialnih delavk je tudi težko izmeriti rezultate, torej pokazati, kaj vse lahko za posameznika socialna delavka naredi. Na področjih, kot sta šolstvo in zdravstvo, je težko pridobiti pripravništvo in posledično izkušnje. Na področju zdravstva bi bilo potrebno na novo zaposlovati, saj potrebe po tem ostajajo in se še povečujejo. Veliko bo še potrebno narediti za prepoznavanje pomena socialnih delavk v zdravstvu. Dokazati je potrebno, da področja, kjer je zaposlena socialna delavka, prihranijo. Kot razmišljata avtorici Haynes in Homles (1994, v Švajger in Švajger 2016: 28), je uglednost socialnega dela odvisna od uspešnosti dokazovanja rezultatov dela. Bolj kot so socialne delavke uspešne pri dokazovanju, kaj so s svojim delom dosegle, kakšni so bili stroški in kakšni učinki opravljenega dela, večja je verjetnost, da bo socialno delo pridobilo svoj ugled. Zavedati pa se je treba, da je merjenje uspešnosti in učinkovitosti dela socialnih delavk zahtevno in bo treba v izdelavo merskih instrumentov vložiti še veliko truda.

Kritična ocena metodologije

Omejitve pridobljenih rezultatov v moji raziskavi so predvsem te, da jih ne morem posplošiti na vsa področja socialnega dela. Poleg tega bi bilo za bolj točne rezultate potrebno v raziskavo vključiti večje število oziroma, točneje, bolj reprezentativen vzorec socialnih delavk v zdravstvu in šolstvu. Pomembno se mi zdi, da sem tako na področju šolstva kot zdravstva vključila tri različne institucije in tako dobila večjo raznolikost podatkov.

6. SKLEPI

Glede na predstavljene rezultate in razpravo lahko navedem naslednje sklepe:

- Socialne delavke, zaposlene na področju zdravstva in šolstva, se ob začetku zaposlitve na tem področju niso počutile dovolj kompetentne za opravljanje tega dela. Po več letih na istem delovnem mestu se počutijo bolj suverene in usposobljene pri svojem delu.
- Socialne delavke pri svojem delu na področju zdravstva in šolstva potrebujejo osnovno znanje, ki ga potem nadgrajujejo z znanjem iz stroke, na področju katere delajo. Potrebujejo torej tudi določene specifične kompetence in znanja.
- Socialne delavke morajo poznati tako svoje ožje področje dela kot tudi bistvene značilnosti drugih področij, da lahko uporabnikom omogočijo dostop do različnih oblik pomoči in storitev.
- Na področju zdravstva potrebujejo predvsem naslednja znanja in kompetence: znanja iz zdravstvene stroke (znanja o specifičnosti zdravstvenih težav na področju njihovega dela, kliničnih poteh, diagnozah, medicinsko tehničnih pripomočkov, duševnih bolezni), zakonodaje; uporabnike morajo znati motivirati, informirati, voditi, z njimi sodelovati in soustvarjati v njihovem jeziku, delati na perspektivi uporabnika, vključevati širše okolje, spoznavati njihovo ozadje, jih poslušati in slišati ter se zavedati kompleksnosti stisk. Znati morajo sodelovati pri timskem delu in se povezovati z drugimi profili.
- Na področju šolstva potrebujejo sledeče kompetence in znanja: znanja, ki so povezana z mladostniki, učenci, z delom v šoli, s šolsko problematiko, zakonodajo, družbenimi dogajanjem, in znanja, ki so potrebna za delo z družinami. Poznati morajo storitve, ki so na voljo v sistemu, znati vpisovati otroke v vrtec in nuditi svetovanje ter se povezovati z drugimi profili, delati timsko, uporabljati različna načela in koncepte, kot sta instrumentalna definicija problema, soustvarjanje rešitev in drugo. Uporabnike morajo znati poslušati in slišati, z njimi proslavljati uspehe, podeliti izkušnje in jim verjeti.

- Fakulteta jih je dobro pripravila s tem, da jim je dala veliko splošnega znanja, širšo perspektivo s poudarkom na uporabniku kot ekspertu iz lastnega življenja, s katerim soustvarjajo rešitve v izvirnem delovnem projektu pomoči. Veliko znanj so pridobile s pravnega, socialnovarstvenega in psihološkega področja. Dobro je urejeno tudi sodelovanje med nekdanjimi študenti in profesorji po koncu študija.
- Med izobraževanjem se pridobi premalo znanj s posameznih področij socialnega dela (npr. šolstva in zdravstva). Več vsebin bi bilo potrebno nameniti spoznavanju konkretnih tehnik, postopkov in hoditi po terenu, kjer bi spoznavali različne vsebine in dejavnosti, kjer se socialne delavke vključujejo.
- Socialne delavke osvajajo znanja in kompetence, ki jih na fakulteti niso pridobile, a jih potrebujejo pri svojem delu, v okviru izobraževanj, seminarjev, delavnic, usposabljanj, preko povezovanj z drugimi socialnimi delavkami. Največ znanj so pridobile s prakso, izkušnjami in sodelovanji v timih.
- Za to, da je v zdravstvu in šolstvu zaposlenih razmeroma malo socialnih delavk, navajajo naslednje razloge: delodajalci ne prepoznajo prednosti zaposlitve socialnih delavk; veliko je drugih profilov, ki imajo različna uporabna znanja; rezultat dela je težko izmerljiv; na teh področjih je težko pridobiti pripravništvo in izkušnje; veliko je še potrebno narediti na pomenu in prepoznavanju vrednosti socialnega dela v zdravstvu in šolstvu.

7. PREDLOGI

V nadaljevanju navajam predloge, ki izhajajo iz moje raziskave:

- v izobraževanje na Fakulteti za socialno delo UL bi bilo potrebno vnesti predmete s področja zdravstva, šolstva in drugih področij. Ker socialno delo kot stroka pokriva širok spekter dejavnosti, kjer se vključuje, bi bilo to možno izvesti v okviru izbirnih predmetov, kjer bi se študentje odločali za vsebine, ki jih najbolj zanimajo;
- potrebno bi bilo organizirati več izobraževanj, seminarjev, delavnic in usposabljanj za socialne delavke, ki že delajo v praksi, a še nimajo znanj, ki jih potrebujejo;
- organizirati bi bilo potrebno več aktivov oz. (med)strokovnih omrežij, kjer bi se socialne delavke povezovala med seboj in hkrati z drugimi profili. Na ta način bi si izmenjavali mnenja, znanja, kompetence, se spoznavali in bolj povezovali;
- čim prej je potrebno definirati standarde in normative socialnih delavcev in delavk v zdravstvu;
- izvesti bi bilo potrebno obširnejšo raziskavo o kompetentnosti socialnih delavk na vseh področjih, kjer se zaposlujejo;
- spodbujati bi bilo potrebno zaposlovanje socialnih delavk v zdravstvu in šolstvu ter dokazati koristnost zaposlitve socialne delavke.

8. UPORABLJENA LITERATURA

Allen-Meares, P. (2007), *Social Work Services in Schools*. Boston: Pearson Allyn and Bacon (fifth edition).

Barker, R. L. (1995), *The Social Work Dictionary*. Washington, D.C.: NASW Press.

Bezenšek, J. (2007), Nekateri sociološki vidiki (potrebnih) načrtovanih sprememb v izobraževanju za 21. stoletje ter njihovih (ne)slutenih posledic. V: Vovk Korže, A., Vihar, N. (ur.), *Priložnosti v izobraževanju z bolonjsko reformo v Sloveniji*. Maribor: Filozofska fakulteta (8-17).

Blackey, E. (1968), Building the curriculum: The foundation for professional competence. V: Younghusband, E. (ur.), *Education for Social Work (Readings in Social Work Volume IV)*. London: George Allen & Unwin Ltd.

Bogo, M. (2010), *Achieving Competence in Social Work through Field Education*. Toronto: University of Toronto Press.

Bremec, N. (2014), *Primerjava študijske prakse na fakultetah za socialno delo v Sloveniji in tujini*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).

Čačinovič Vogrinčič, G. (2010), Soustvarjanje pomoči v jeziku socialnega dela. *Socialno delo*, 94, 4: 239-246.

Čačinovič Vogrinčič, G., Šugman Bohinc, L. (2000), Učinkovitost (uspešnost) razgovora v socialnem delu z družino. *Socialno delo*, 39, 3: 175-189.

Čačinovič Vogrinčič, G., Mešl, N. (2013), Šolska svetovalna služba kot prostor varovanja soustvarjanja procesov učenja v šoli. *Šolsko svetovalno delo: revija za svetovalne delavce v vrtcih, šolah in domovih*, 17, 3-4: 15-25. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., Možina, M. (2008), *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.

Čačinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Bečaj, J., Pečjak, S., Resman, M., Bezić, T., Dobnik Žerjav, M., Grgurevič, J., Niklanović, S., Šmuk, B. (2008a), *Programske smernice. Svetovalna služba v vrtcu*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

- (2008b), *Programske smernice. Svetovalna služba v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

- (2008c), *Programske smernice. Svetovalna služba v srednji šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Černivec, D. (2015), *Samoocena usposobljenosti študentk in študentov Fakultete za socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).

Eržen, I. (2012), Socialno delo v zdravstveni dejavnosti. *Socialno delo*, 51, 3-5: 15-26.

Eržen, I., Stevanovič, J., Grebenc, V., Žajdela, B., Muhič, S., Svetina Apat, S., Klemenčič, S., Urek, M., Mali, J. (2013), Socialno delo v zdravstveni dejavnosti. V: Mali, J. (ur.), *Socialno delo in pomen državljanstva za socialno državo: zbornik povzetkov / 5. kongres socialnega dela*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (93).

Farley, O. W., Skidmore, R. A., Thackeray, M. G. (1991), *Introduction to social work*. Englewood Cliffs (New Jersey): Prentice Hall, cop. 1991 (fifth edition).

Flaker, V. (2003), *Oris metod socialnega dela. Uvod v katalog nalog centrov za socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani, Skupnost centrov za socialno delo Slovenije.

Flaker, V. (2015), *Prispevki k taksonomiji socialnega dela in varstva – 1.del*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo, Univerza v Ljubljani.

Grebenc, V. (2013), Izobraževanje za socialno delo v zdravstveni dejavnosti. V: Mali, J. (ur.), *Socialno delo in pomen državljanstva za socialno državo: zbornik povzetkov / 5. kongres socialnega dela*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (27).

Grušovnik, M. (2010), *Delovanje multidisciplinarnih timov in sodelovanje socialnih delavcev z drugimi strokovnjaki*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).

Jesih, I. (2013), Študentski vidik kakovosti v visokem šolstvu. V: Vitez, T. (ur.), *Bolonja po Bolonji: Popotnica ob 10-letnici prenove študijskih programov v Sloveniji*. Ljubljana: Študentska organizacija Slovenije: Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (39-40).

Kennedy, D. (2007), *Writing and Using Learning Outcomes. A Practical Guide*. Cork: University College Cork.

Komisija za definiranje normativov in standardov na področju socialnega dela v zdravstveni dejavnosti: Poročilo raziskave o socialnem delu v zdravstveni dejavnosti. Ljubljana (neobjavljeno).

Košmrlj, K., Arzenšek, A. (2016), Model vrednotenja kompetenčnih profilov na študijskem programu. V: Aškerc, K., Cvetek, S., Florjančič, V., Klemenčič, M., Marentič Požarnik, B., Rutar, S. (ur.), *Izboljševanje kakovosti poučevanja in učenja v visokošolskem izobraževanju. Od teorije k praksi, od prakse k teoriji*. Ljubljana: Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (89-99).

Kotnik, R. (2013), *Nova paradigma v izobraževanju: je manj lahko več?* Maribor: Subkulturni azil, zavod za umetniško produkcijo in založništvo.

Kristl, J. (2013), Dodiplomski študij – izobraževanje v družbi znanja in izzivi prihodnosti. V: Vitez, T. (ur.), *Bolonja po Bolonji: Popotnica ob 10-letnici prenove študijskih programov v Sloveniji*. Ljubljana: Študentska organizacija Slovenije: Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (18-21).

Lesic, I. (2014), *Delo z učenci, ki so napoteni v šolsko svetovalno službo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).

Mesec, B. (2006), Očarani z močjo. *Socialno delo*, 45, 3-5: 235-247.

Mesec, B., Rape, T. (ur.), Rihter, L. (ur.) (2009), *Načrtovanje raziskave: študijsko gradivo za interno uporabo, Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1*. Ljubljana: Univ. v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.

Milošević Arnold, V. (2000), Profesionalne vloge socialnih delavcev pri delu s starimi ljudmi. *Socialno delo*, 39, 4-5: 253-262.

Milošević Arnold, V., Poštrak, M. (2003), *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba.

Pogačnik, M. (1984), Socialno delo v zdravstvu. *Obzornik zdravstvene nege*, 18, 6: 379-409.

Pediček, F. (1967), *Svetovalno delo in šola*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Rapoša Tajnšek, P. (2005), Fragmenti razvoja študijskega programa v prvih desetletjih izobraževanja za socialno delo. V: Završek, D. (ur.), *»Z diplomom mi je bilo lažje delat!«: Znanstveni zbornik ob 50. letnici izobraževanja za socialno delo v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (135-145).

Resman, M. (1999a), Posebnosti svetovalnega dela v vrtcih oziroma zgodnje-otroškem obdobju. V: Resman, M. (ur.), *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (117-136).

- (1999b), Posebnosti svetovanja učencem in dijakom. V: Resman, M. (ur.), *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (137-142).

Stevanovič, J. (2012), Socialno delo v Univerzitetnem rehabilitacijskem inštitutu Republike Slovenije – SOČA. *Socialno delo*, 51, 3-5: 165-169.

Šugman Bohinc, L. (2006), Socialno delo z neprosto voljnimi uporabniki. *Socialno delo*, 45, 6: 345-355.

Švajger, N., Švajger, I. (2016), *Socialno delo s perspektive javnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).

Valjavec, M. (2009), Vloga socialne službe pri obravnavi pacientov v času hospitalizacije – multidisciplinarni pristop pri oskrbi starejših in kronično bolnih. V: Majcen Dvoršak, S., Kvas, A., Kaučič, B. M., Železnik, D., Klemenc, D., *Medicinske sestre in babice – znanje je naša moč/7. kongres zdravstvene in babiške nege Slovenije*. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenija – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (el. knjiga). Dostopno na: https://www.zbornica-zveza.si/sites/default/files/kongres_zbn_7/ustne-predstavitve.html (9.5.2017).

Videmšek, P. (2012), Uporabniško raziskovanje kot produkcija znanja. *Socialno delo*, 51, 1-3: 115-125.

Vrhovec, U. (2010), *Kompetence diplomantk in diplomantov Fakultete za socialno delo za opravljanje poklica kadrovskega menedžerja: Primerjalna analiza*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).

Zabukovec, V., Podlesek, A. (2010), *Model supervizirane prakse psihologov*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Zafošnik, U. (2014), *Sodelovanje med poklici v zdravstvu in socialnem delu – razširitev zdravstveno negovalnega tima na urgenci*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (magistrsko delo).

Zaviršek, D. (ur.) (2005), *»Z diplomo mi je bilo lažje delat!«: Znanstveni zbornik ob 50. letnici izobraževanja za socialno delo v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (65-119).

Zelko, L. (2010), *Ravnateljice osnovnih šol o usposobljenosti socialnih delavk za naloge šolske svetovalne službe*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Žajdela, B. (2012), Skupnostna psihiatrična obravnava v psihiatrični kliniki v Ljubljani. *Socialno delo*, 51, 3-5: 171-175.

Žerak, N. (2007), *Integracija kompetenc v upravljanje človeških virov*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta (diplomsko delo).

SPLETNI VIRI:

Spletni vir 1: Fakulteta za socialno delo, Revija *Socialno delo*: Smernice za avtorje in avtorice. Dostopno na <https://www.fsd.uni-lj.si/fakulteta/delovne-enote/revija-socialno-delo/smernice/> (25. 10. 2016).

Spletni vir 2: Fakulteta za socialno delo, Urejanje študijskih besedil: *Kako napišemo diplomsko delo*. Dostopno na: https://www.fsd.uni-lj.si/fakulteta/dokumenti/pravila_pravilniki/urejanje_studijskih_besedil/ (23. 10.2016).

Spletni vir 3: Fakulteta za socialno delo (2017), Dodiplomski študij: Študijski program: Program 1. stopnje: *Predstavitveni zbornik za študijsko leto 2017/2018*. Dostopno na https://www.fsd.uni-lj.si/izobrazevanje/dodiplomski-studij/studijski_program/program_1%20_stopnje/ (27.4.2017).

Spletni vir 4: Ingrao, C. (2015), *5 Core Competencies of Social Work Practice*. Dostopno na: <https://socialwork.simmons.edu/5-core-competencies-social-work-practice/> (13.6.2017).

Spletni vir 5: Ingrao, C. (2015), *5 More Core Competencies of Social Work Practice*. Dostopno na: <https://socialwork.simmons.edu/5-core-competencies-social-work-practice-2/> (13.6.2017).

Spletni vir 6: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU: Iskanje po Slovarju slovenskega knjižnega jezika. Dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=kompetenten&hs=1 (3.5.2017).

Spletni vir 7: International Federation of Social Workers: Resources: *Global Definiton*. Dostopno na: <http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/> (9.5.2017).

Spletni vir 8: Oset, A., Zupanc, N. (2017), *Formalno in neformalno izobraževanje*. Zveza študentskih klubov Slovenije ŠKIS. Dostopno na: <http://www.skis-zveza.si/izobrazevanja/formalno-in-neformalno-izobrazevanje> (29.5.2017).

Spletni vir 9: Social Work Guide: Careers. Dostopno na: <https://www.socialworkguide.org/careers/> (9.5.2017).

Spletni vir 10: Social Welfare History Project (2011), *Mary Ellen Richmond (1861-1928) – Social work pioneer, administrator, researcher and author*. Dostopno na: <http://socialwelfare.library.vcu.edu/social-work/richmond-mary/> (12.6.2017).

Spletni vir 11: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Opis poklica: *Socialni delavec*. Dostopno na http://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=824 (28. 10. 2016).

Spletni vir 12: Walford, H. (2008), *Careers in Social Work*. Dostopno na:
[http://www.graduatecareers.com.au/wp-](http://www.graduatecareers.com.au/wp-content/uploads/2011/12/careers_in_social_work.pdf)
[content/uploads/2011/12/careers_in_social_work.pdf](http://www.graduatecareers.com.au/wp-content/uploads/2011/12/careers_in_social_work.pdf) (9.5.2017).

9. PRILOGE

Priloga 1: Vprašalnik

1. Na katerih delovnih področjih socialnega dela ste tekom vašega dela delali in na katerem delovnem področju delate sedaj?
2. Kako se počutite na trenutnem delovnem mestu?
3. Kako kompetentni/usposobljeni ste se počutili za to delo ob začetku zaposlitve in kako kompetentno se počutite sedaj? Kaj vse je po vašem mnenju prispevalo k morebitni razliki?
4. Ali menite, da socialne delavke in socialni delavci na drugih delovnih področjih potrebujejo drugačne kompetence kot vi? Katere kompetence in strokovna znanja predvsem potrebujete na vašem delovnem področju?
5. Kako ste zadovoljni s pridobljenim strokovnim znanjem in kompetencami, ki ste jih pridobili na Fakulteti za socialno delo/Visoki šoli za socialno delo? Kako dobro vas je po vašem mnenju fakulteta oziroma visoka šola pripravila za delo v praksi?
6. Kje ste pridobili ostala strokovna znanja in kompetence, ki jih v okviru Fakultete za socialno delo/Visoke šole za socialno delo niste spoznali, a ste jih potrebovali na delovnem mestu?
7. Kaj je v okviru izobraževanja na Fakulteti za socialno delo po vašem mnenju dobro urejeno? Na kaj vas je Fakulteta za socialno delo/Visoka šola za socialno delo dobro pripravila in kaj bi bilo po vašem mnenju potrebno spremeniti, da bi bili bolj kompetentni za to delo, ki ga opravljate (predlogi za spremembe glede izobraževanja, prakse in pripravništva)?
8. V zdravstvu in šolstvu je zaposlenih dokaj malo socialnih delavcev in delavk. Zakaj menite, da je temu tako?

Priloga 2: Zapisi intervjujev s socialnimi delavkami in določitev enot kodiranja

INTERVJU A (vrtec)

Sandra: Na katerih delovnih področjih socialnega dela ste tekom vašega dela delali in na katerem delovnem področju delate sedaj?

A: A1 Vseskozi delam na istem delovnem mestu. A2 Na delovnem mestu svetovalnega delavca v vrtcu sem že 36 let, A3 kjer vseskozi opravljam dve delovni nalogi: vpis otrok v vrtec in svetovanje staršem, A4 ostale naloge pa so se spreminjale, dopolnjevale, oz. je koncept dela svetovalnega delavca v vrtcu šele nastajal.

Sandra: Kako se počutite na tem delovnem mestu?

A: A5 V bistvu mi je delo v vrtcu lepo in dragoceno, bilo pa je prepleteno z marsičem. A6 Ko sem začela delati, nismo imeli niti programskih smernic niti koncepta, kaj naj bi svetovalni delavec v vrtcu delal. A7 Vse, kar so takrat vedeli je bilo to, da je vpis v vrtec zelo velik in je to potrebno urejati. A8 Poleg vpisa, ki ga v programskih smernicah ni, saj je to večinoma administrativno delo, A9 sem razvijala koncept dela s starši: svetovanje, šola za starše A10 in druga področja, ki sem jih razvijala: skrb za zaposlene v vrtcu, upokojene delavce, begunce, Rome, tujce, priseljence, otroke s posebnimi potrebami ...

Sandra: Kako kompetentni/usposobljeni ste se počutili za to delo ob začetku zaposlitve in kako kompetentno se počutite sedaj?

A: A11 Ob začetku zaposlitve se nisem počutila tako zelo kompetentno. A12 Na nek način pa sem se vseeno počutila, ker je bil vpis in razporejanje zelo odgovorno delo in hitro padeš notri in moraš stvari delati dobro. A13 Kar se tiče svetovalnega dela, je razvoj potekal v smeri, da ne moreš sam postoriti vsega, ker gre za

svetovalni odnos, za sodelovanje. A14 Ta kompetenca se sedaj razvija v smeri, da že na začetku skupaj pogledamo, kaj kdo lahko naredi, doprinese in da se v tem sodelovalnem odnosu to tudi zgodi. ~~Včasih je bilo to drugače.~~ A15 Te kompetence pridobiš s prakso in s supervizijo na FSD.

Sandra: Torej, je k morebitni razliki med začetkom zaposlitve in sedaj pripomoglo to, da ste imeli supervizijo in pridobljene izkušnje?

A: ~~Tako je, pa~~ A16 tudi z nadaljevanjem študija – takrat je bila namreč samo višja šola.

Sandra: Ali menite, da socialne delavke in socialni delavci na drugih delovnih področjih potrebujejo drugačne kompetence kot vi?

A: A17 Da, vsekakor, to je zelo tesno povezano s tem, na katerem delovnem področju kdo dela.

Sandra: Katere kompetence in strokovna znanja predvsem potrebujete na vašem delovnem področju?

A: A18 Strokovna znanja za delo z družinami na vseh področjih in vsa znanja, ki so povezana z družbenimi dogajanjem v času, v katerem delaš. A19 Ko smo dobili zakon s področja preprečevanja nasilja, smo veliko delali na tem, potem je potrebno npr. poznati tudi področja beguncev, tujcev, otrok s posebnimi potrebami, A20 da lahko po zakonodaji in profesionalni poti pristopiš k temu, kaj jim lahko ponudiš in kaj lahko pričakuješ od drugih institucij. A21 Soočiš se s tem, da na eni strani razumeš ranljive skupine, na drugi strani pa tisto, kar ti sistem ponuja.

Sandra: Kako ste zadovoljni s pridobljenim strokovnim znanjem in kompetencami, ki ste jih pridobili na Visoki/šoli za socialno delo?

A: A22 Sem zelo zadovoljna, predvsem mi je bilo v veliko oporo to, da sem na dveletni višji šoli osvojila osnovo, ki sem jo kasneje nadgradila na visoki šoli.

Sandra: Kako dobro vas je po vašem mnenju Višja/visoka/ šola pripravila za delo v praksi?

A: A23 Dobro. Višja šola delno, več pa Visoka šola za socialno delo, A24 saj so potem razvijali novi pristopi in strategije, predvsem na področju dela z družino. To je raslo z nami in s fakulteto.

Sandra: Kje ste pridobili ostala strokovna znanja in kompetence, ki jih v okviru Višje/visoke/ šole za socialno delo niste spoznali, a ste jih potrebovali na delovnem mestu?

A: A25 Na raznih seminarjih, izobraževanjih, ki sem jih obiskovala, kolikor se je le dalo, in s povezovanjem svetovalnih delavcev v vrtcih, kjer smo imeli podobna vprašanja in smo skupaj iskali rešitve.

Sandra: Kaj je v okviru izobraževanja na Fakulteti za socialno delo po vašem mnenju dobro urejeno, če ste kaj obveščeni o tem?

A: A26 Po mojem mnenju je zelo dobro urejeno to, da so naši bivši profesorji še vedno dosegljivi, da so zelo človeški in dostopni ter da se z njimi lahko naprej razvija dialog in ni zaključena zgodba, ko narediš zadnji izpit. A27 Nimam sicer izkušenj z drugimi fakultetami, vendar mi kolegi večkrat povedo, da se to pri njih preprosto ne dogaja. A28 Ko odidejo s fakultete, je stik z njimi končan. A29 Pri nas pa je še vedno neko nadaljnje sodelovanje, ko nekoga rabiš, ga pokličeš, poiščeš na fakulteti. A30 Gre za popolnoma brezplačno in nesebično sodelovanje in to je izrednega pomena.

Sandra: Na kaj vas je Višja/visoka/ šola za socialno delo dobro pripravila in kaj bi bilo po vašem mnenju potrebno spremeniti, da bi bili bolj kompetentni za to delo, ki ga opravljate (predlogi za spremembe glede izobraževanja, prakse in pripravništva)?

A: A31 Zelo dobro sem bila pripravljena v tem smislu, da skozi spoznavni pogovor lahko naravnaš, da ne obljubiš vsega, da se zavedaš svojih meja in tega, kaj lahko postoriš, A32 da na konceptu dela z družino delaš sodelovalno in soustvarjalno ter da je to izvirni delovni projekt pomoči, ki se soustvarja sproti. A33 Menim, da mi te stvari dobro gredo in da so me nanje dobro pripravili.

Sandra: V zdravstvu in šolstvu je zaposlenih dokaj malo socialnih delavcev in delavk. Zakaj menite, da je temu tako?

A: A34 Zdaj so tudi novi profili in uporabnost njihovega znanja se povečuje, A35 posledično je zaposlitvena možnost socialnih delavcev manjša. A36 Včasih je bilo tako, da smo bili socialni delavci, pedagogi in psihologi neki osnovni poklici v šolstvu in vrtcih, A37 vendar socialni delavci statusno nismo bili najbolj opremljeni, ker smo imeli samo dvoletno višjo šolo. A38 V nekem obdobju smo postali visoka šola, vendar

so se zadeve v prehodni fazi odvile tako, da smo bili diplomanti Visoke šole za socialno delo in ne UNI, kar nam spet ni bilo ravno v prid.

INTERVJU B (osnovna šola)

Sandra: Na katerih delovnih področjih socialnega dela ste tekom vašega dela delali in na katerem delovnem področju delate sedaj?

B: B1 Pripravnštvo sem opravljala v Domu starejših občanov Preddvor, B2 potem sem imela usposabljanje na Centru za socialno delo Tržič B3 in ko sem zaključila, sem dobila službo v osnovni šoli.

Sandra: Kako se počutite na trenutnem delovnem mestu?

B: B4 Super. Zelo sem zadovoljna, ker mi je vse všeč. B5 Vedno sem si želela delati z mladimi in v šoli imam to priložnost, B6 tudi z zaposlenimi se dobro razumem, B7 vzdušje je prav tako prijetno. B8 Kot socialna služba v šoli se moram res veliko povezovati z učitelji, ravnatelji in drugimi zaposlenimi B9 in zato so ti dobri odnosi še toliko bolj pomembni. B10 Veliko je tudi timskega dela B11 in če se ne bi razumela z zaposlenimi, mislim da bi bilo vse veliko težje.

Sandra: Kako kompetentni/usposobljeni ste se počutili za to delo ob začetku zaposlitve in kako kompetentno se počutite sedaj?

B: B12 Ko sem začela delati, me je malo skrbelo, ker še nikoli nisem delala v šoli. B13 Delo z mladimi me nekako ni skrbelo, ~~ker sem velikokrat z njimi že delala kot prostovoljka~~. B14 Bolj me je skrbelo glede šolstva, programov, birokracije – ali bom znala vse to. B15 Prvi teden me je bilo kar malo strah. B16 Socialna delavka, ki je bila zaposlena pred mano na tem delovnem mestu, mi je res dobro razložila vse. B17 Mislim, da če te nekdo res dobro uvede v samo delo, se tudi ti počutiš bolj samozavestnega, B18 pa tudi vedela sem, da če mi karkoli ne bo jasno, jo lahko pokličem in vprašam. B19 Tudi drugi v kolektivu so rekli, da so mi na voljo B20 in že zato sem se počutila veliko bolje, ko sem začela z delom. B21 Ko pa padeš v samo delo, ti »zalaufa«. B22 Sedaj se počutim že dovolj kompetentno, da popolnoma samostojno opravljam svoje delo. B23 Same izkušnje so dobre, učenci, starši in kolektiv so zadovoljni. B24 Če je res kakšna taka stvar, da nisem povsem prepričana, kako delati naprej, B25 se posvetujem s psihologinjo v šoli in sodelujem še s kom drugim.

Sandra: Kaj vse je prispevalo k temu, da vas je bilo na začetku malo strah, sedaj pa se počutite kompetentni za svoje delo?

B: B26 Mogoče to, da sem na začetku res veliko spraševala. B27 Rekla sem si, da je bolje, da veliko sprašujem kot da delam kar nekaj »na pamet« in veliko stvari naredim narobe. B28 Tudi v kolektivu so bili zelo uvidevni. B29 Prvi dan, ko sem prišla, mi je ravnatelj rekel, da me bodo pustili na miru, da si pogledam in preberem stvari. B30 Tako sem res imela čas, da sem vse pogledala, spoznala šolo, učence, zaposlene.

Sandra: Ali menite, da socialne delavke in socialni delavci na drugih delovnih področjih potrebujejo drugačne kompetence kot vi? Katere kompetence in strokovna znanja predvsem potrebujete na vašem delovnem področju?

B: B31 Zdi se mi, da kar se tiče dela z ljudmi, vsi socialni delavci potrebujemo znanja o tem, kako začeti pogovor, kako ga voditi. B32 Seveda moraš vse skupaj malo prilagoditi glede na sogovornika – otrok, odrasel, B33 vendar kljub temu mislim, da tudi otroci s težavami pridejo s tabo v nek odnos, kot tudi npr. odrasli, ki pridejo na CSD. B34 To se mi zdi podobno, a malo je tudi odvisno od delovnega mesta. B35 Npr. na CSD-jih rabiš toliko bolj spremljati zakonodajo kot npr. v šolstvu idr. B36 Zdi se mi, da je dobro znati poslušati in slišati sogovornika. B37 Tudi pri otrocih je to pomembno, predvsem, da jim verjameš, proslaviš vsak njihov uspeh. B38 Zdi se mi, da sem res veliko odnesla od prof. Gabi Čačinovič Vogrinčič, ki je vedno poudarjala odnos, ki ga imaš z uporabnikom – kako ga vzpostaviti, podeliti izkušnje, verjeti uporabnikom. B39 Ko delam s starši je pomembno, da jim dam vedeti, da ne vem, kako se počutijo oni, a jih hkrati razumem, da jim je težko. B40 Pridružiti se jim je treba pri tem, da jim je težko in jim ni enostavno. ~~Staršem vedno poskušam priti nasproti~~. B41 Trudim se tudi, da stvari razrešujemo sproti, ker se mi zdi to pomembno.

Sandra: Kaj pa bolj konkretno, katera strokovna znanja potrebujete?

B: B42 Meni pride prav predvsem ZUP za osnovne dokumente, ki jih urejam. B43 Drugače pa instrumentalne definicije problemov, soustvarjanje rešitev in ostala načela, B44 ker to vsak dan uporabljam v razgovorih, pri delu z učenci, učitelji in drugimi.

Sandra: Kako ste zadovoljni s pridobljenim strokovnim znanjem in kompetencam, ki ste jih pridobili na Fakulteti za socialno delo?

B: B45 Če bi se še enkrat odločala, na katero fakulteto bi šla, bi vsekakor spet izbrala FSD, saj sem od tam odnesla veliko znanja. B46 Sem se pa veliko izobraževala tudi izven fakultete, B47 hodila sem na seminarje, delavnice. B48 Težko rečem, koliko znanja mi je dalo šolanje in koliko druge stvari, vendar menim, da največ odneseš od prakse. B49 Fakulteta ti da neka splošna znanja, B50 vendar premalo po posameznih področjih, npr. šolstvo, zdravstvo idr. B51 Precej drugače je delati z otrokom v primerjavi z mladostnikom, B52 teh konkretnih znanj nisem dobila na izobraževanju, to dobiš predvsem s prakso.

Sandra: Kako dobro vas je po vašem mnenju fakulteta pripravila za delo v praksi?

B: B53 Ko sem začela delati, se mi je zdelo, da imam premalo znanj, da nisem dovolj kompetentna. B54 Potem sem si rekla, da neko strokovno znanje imam in da ga lahko poskusim uporabiti. ~~Ko poskusiš pa »padeš noter«~~. B55 Praksa ti res da to, da znaš delati. B56 Več ko delaš različnih stvari, več se naučiš. B57 Fakulteta ti da teorijo in neko širino, da vidiš, kaj vse lahko narediš, B58 skozi prakso pa spoznaš, da nekaj znaš in to lahko uporabiš.

Sandra: Kje ste pridobili ostala strokovna znanja in kompetence, ki jih v okviru Fakultete za socialno delo niste spoznali, a ste jih potrebovali na delovnem mestu?

B: B59 ZUP sem opravila samostojno preko usposabljanja, B60 potem se večkrat udeležim različnih seminarjev, kjer res lahko veliko izveš. B61 Veliko izvem preko aktiva svetovalnih delavcev šole, kjer se pogovarjamo o temah, ki nas zanimajo, se posvetujemo.

Sandra: Kaj je v okviru izobraževanja na Fakulteti za socialno delo po vašem mnenju dobro urejeno? Na kaj vas je Fakulteta za socialno delo/Visoka šola za socialno delo dobro pripravila in kaj bi bilo po vašem mnenju potrebno spremeniti, da bi bili bolj kompetentni za to delo, ki ga opravljate (predlogi za spremembe glede izobraževanja, prakse in pripravništva)?

B: B62 Ko sem študirala, sem si želela, da bi bilo več konkretnih primerov, kako se vodi pogovor – igre vlog. B63 Želela sem si več primerov, da bi videla, kako speljati pogovor s starim človekom, mladim, z nekom, ki pride na CSD na pomoč, da ko v praksi do tega, veš kako ravnati. B64 S prakso sem bila na splošno kar zadovoljna, B65 predvsem v 3. in 4. letniku, ko smo imeli strnjeno prakso in si lahko od tega odnesel veliko, če si imel to željo. B66 Mogoče si želim, da bi nam na fakulteti pokazali še malo, kako se izpolnjuje obrazce in izpelje postopke. ~~To se mi zdi, da mi je malo manjkalo, ko sem delala na CSD ju.~~

Sandra: V zdravstvu in šolstvu je zaposlenih dokaj malo socialnih delavcev in delavk. Zakaj menite, da je temu tako?

B: ~~Res jih je bolj malo.~~ B67 Verjetno zato, ker je v prvi vrsti velika konkurenca s strani psihologov, ki imajo določena znanja in kompetence, ki jih socialni delavci nimamo (npr. oni lahko v svetovalni službi delajo teste za nadarjene otroke, socialni delavci pa ne), potem pa so tukaj še socialni in specialni pedagogi. B68 Menim, da je socialnih delavcev v šolstvu malo, ker gre za drugo področje (vzgoja in izobraževanje) B69 in v šoli že v startu ni mogoče opravljati pripravništva, B70 ker ne gre za področje socialnega varstva in posledica tega je, da je težko priti zraven, ker tudi izkušenj praktično ni mogoče dobiti.

INTERVJU C (srednja šola)

Sandra: Na katerih delovnih področjih socialnega dela ste tekom vašega dela delali in na katerem delovnem področju delate sedaj?

C: C1 Že od samega začetka delam v šolstvu. C2 Pripravništvo sem delala na osnovni šoli, C3 sedaj pa že kar nekaj časa delam kot svetovalna delavka na srednji šoli.

Sandra: Kako se počutite na trenutnem delovnem mestu?

C: C4 Na trenutnem delovnem mestu se počutim super. C5 Delo je raznoliko, pestro in polno novih izzivov.

Sandra: Kako kompetentni/usposobljeni ste se počutili za to delo ob začetku zaposlitve in kako kompetentno se počutite sedaj? Kaj vse je po vašem mnenju prispevalo k morebitni razliki?

C: ~~Zaposlitev oz. pripravništvo sem dobila takoj po tem, ko se diplomirala.~~ C6 Na začetku se nisem čutila dovolj usposobljena za delo svetovalne delavke na šoli. C7 Tekom študija nisem dobila dovolj kompetenc za to delo. C8 Eno je teorija, spet druga praksa. C9 Na papirju izgleda vse super, ko pa si »vržen« v dejansko

stanje, se moraš znati sam, kakor veš in znaš. C10 Z leti sem dobila dovolj izkušenj, da lahko rečem, da sem pri svojem delu uspešna. C11 Mladi so zelo občutljiva in tudi iznajdljiva populacija, ki me iz dneva v dan navdušuje, uči novosti in mi daje elana in zagona za vsakodnevno delo z njimi. C12 Dober je občutek, ko ti dijak reče: »Hvala, brez vas mi ne bi uspelo«. C13 Vse te pozitivne misli ti dajejo nove moči, elana za delo z mladostniki.

Sandra: Ali menite, da socialne delavke in socialni delavci na drugih delovnih področjih potrebujejo drugačne kompetence kot vi? Katere kompetence in strokovna znanja predvsem potrebujete na vašem delovnem področju?

C: C14 Delo socialnih delavcev je zelo raznoliko, pestro. C15 Kompetence, ki jih potrebuje svetovalni delavec za delo na posameznih področjih se med seboj razlikujejo. C16 Pri svojem delu potrebujem kompetence, znanja in veščine ki so povezane z mladostniki, z delom v šoli, poznavanjem šolske problematike, šolskih zakonov itd.

Sandra: Kako ste zadovoljni s pridobljenim strokovnim znanjem in kompetencam, ki ste jih pridobili na Fakulteti za socialno delo? Kako dobro vas je po vašem mnenju fakulteta pripravila za delo v praksi?

C: C17 Z znanjem in kompetencami, ki sem jih pridobila tekom študija sem delno zadovoljna. C18 Kot sem že prej omenila eno je teorija, spet drugo praksa in tisto drugo sem tekom študija pogrešala. C19 Fakulteta ti da en kup teorije, ki se je naučiš, C20 v praksi pa je ta teorija dostikrat neuporabna oz. neizvedljiva.

Sandra: Kje ste pridobili ostala strokovna znanja in kompetence, ki jih v okviru Fakultete za socialno delo niste spoznali, a ste jih potrebovali na delovnem mestu?

C: C21 Večino kompetenc, ki jih uporabljam pri svojem delu sem si pridobila tekom dela na srednji šoli, preko različnih izobraževanj, predavanj, seminarjev, delavnic ... C22 Veliko izkušenj in znanj pa so mi pomagali razumeti in se jih naučiti kar dijaki sami.

Sandra: Kaj je v okviru izobraževanja na Fakulteti za socialno delo je po vašem mnenju dobro urejeno? Na kaj vas je Fakulteta za socialno delo/Visoka šola za socialno delo dobro pripravila in kaj bi bilo po vašem mnenju potrebno spremeniti, da bi bili bolj kompetentni za to delo, ki ga opravljate (predlogi za spremembe glede izobraževanja, prakse in pripravništva)?

C: C23 Fakulteta bi morala študente seznaniti oz. pripraviti za delo, ki ga bodo kasneje opravljali, ne samo s teorijo, ampak predvsem s prakso na različnih področjih. C24 Skozi študij, bi socialni delavec moral spoznati vsa področja, kjer se je z njegovo izobrazbo možno zaposliti (sociala, šolstvo, zdravstvo, družina itd.).

Sandra: V zdravstvu in šolstvu je zaposlenih dokaj malo socialnih delavcev in delavk. Zakaj menite, da je temu tako?

C: C25 Po mojem zato, ker diplomanti, ki so zaključili smer socialni delavec nimajo dovolj kompetenc, znanja za to delo. C26 V šolstvu rajši zaposlujejo druge kadre (psihologa, pedagoga ...), saj lahko le-ti opravljajo razna testiranja pri otrocih, C27 socialni delavec pa kljub zanju psihologije, pedagogike itd. ni usposobljen za to delo.

INTERVJU D (psihiatrična bolnišnica)

Sandra: Na katerih delovnih področjih socialnega dela ste tekom vašega dela delali in na katerem delovnem področju delate sedaj?

D: D1 Kot socialna delavka delam od leta 1988, takrat sem diplomirala in se zaposlila v kadrovski službi v tovarni zaves. ~~Tam sem delala kot socialna delavka in hkrati kadrovska delavka.~~ D2 Po dveh letih sem dobila priložnost, da sem delala na področju vzgoje in izobraževanja z mladimi, preko instituta »Jožef Stefan«. ~~Te ni bilo ravno klasično socialno delo. Preko avtorske pogodbe sem pripravljala in vodila delavnice o vrednotah po šolah.~~ D3 Po tem sem delala kot socialna delavka na CSD v Radovljici na področju preventivnega dela z mladimi in na področju prestopništva mladih, ~~kjer sem nadomeščala socialno delavko na porodniški. Poleg službe sem hkrati še vedno izvajala delavnice o vrednotah in direktorica je videla v tem kvaliteten program ter je želela zame odpreti novo delovno mesto, vendar vodstvo ni bilo naklonjeno ideji.~~ D4 Nato sem dobila službo kot socialna delavka na zavodu za zaposlovanje, ~~kjer nisem bila srečna in mi delo ni bilo všeč. Zdelo se mi je, da tam ne moreš pomagati ljudem, tako kot bi rad.~~ D5 Iskala sem izhod iz te službe in prijavila sem se razpis, kjer so iskali socialnega delavca za delo v psihiatrični bolnišnici. ~~Leta 2002 sem bila izbrana in od takrat delam tukaj.~~

Sandra: Kako se počutite na trenutnem delovnem mestu?

D: D6 Nikoli si sicer nisem želela delati v psihiatriji D7 in sprva me je bilo malo strah tega področja. D8 Nekako sem mislila, da več dobrega lahko naredim na področju mladih, izobraževanja in vzgoje. D9 Druga področja pa mi niso bila ravno simpatična. D10 Potem sem videla, da v psihiatriji socialni delavec lahko res dobro dela, D11 ker so ljudje tam dalj časa in nimaš na voljo samo 10 minut kot npr. na centru za socialno delo. D12 Tukaj je tako, česar se nisi uspel dogovoriti v enem dnevu, imaš naslednji dan spet priložnost, da poveš, kaj bi lahko še ponudil. D13 To, da imaš stranko dalj časa, pomeni, da lahko ustvariš nek dober odnos, ki je potem osnova za dobro strokovno pomoč človeku.

Sandra: Kako kompetentni/usposobljeni ste se počutili za to delo ob začetku zaposlitve in kako kompetentno se počutite sedaj?

D: D14 Ko sem prišla, sem si mislila, da nekaj izkušenj le imam, D15 saj sem v preteklih letih ves čas delala, vendar ne na področju duševnega zdravja. D16 To področje mi je bilo tuje in nisem vedela, da pravzaprav kompetenc zanj sploh nimam. D17 Mislila sem, da bom spremenila psihiatrijo s kompetencami, ki jih imam. D18 Pomembna kompetenca se mi je zdela to, da rada delam z ljudmi, D19 da sem jih vedno pripravljena poslušati, D20 da vem, da so stiske kompleksna stvar. D21 Iz izkušenj sem se naučila, da področje problema ni tako ozko, kot na videz izgleda, ampak je vedno potrebno gledati na široko. D22 Lahko je npr. šlo za brezposelnost, v ozadju pa so bile še druge stiske, ki so bile mogoče veliko bolj pomembne. D23 Izkušnja kompleksnosti, znati poslušati, naklonjenost, to sem vedno imela. D24 Na področje duševnega zdravja, kot so bolezni in ostalo, se nisem spoznala. D25 Precej sem se naučila iz izkušenj, D26 veliko moč v naši bolnišnici pa ima timsko delo – delam na treh ženskih oddelkih in enkrat na teden sem na timskem sestanku, kjer je zdravnik, socialni delavec, oddelčna sestra, višja oddelčna sestra, delovni terapevt, tam se pogovorimo o vseh pacientih. D27 Zdravnik je seveda odgovoren za pacienta na področju načrtovanja zdravljenja. D28 On bo znal najboljše povedati, zakaj je bil nekdo sprejet, kakšna je prognoza glede njegovega zdravja, D29 tako sem se jaz sproti učila s pomočjo vpogleda drugih strokovnjakov v življenje človeka, D30 skozi drugo stroko sem se naučila, kaj pomeni, če je nekdo psihotičen, dementen, kdaj gre za bolezen, kdaj gre za vedenje. D31 Na začetku nisem vedela vsega tega. D32 Naučila sem se, da je treba poslušati celoten tim, D33 pogledati, zakaj je bil pacient sprejet, izključiti ali je psihotičen ali realen. D34 Največja past, ki je ne bi mogla prebroditi je bila ta, kaj je realno in kaj ni. D35 Socialni delavec nekje na terenu, izven psihiatrične bolnišnice, je v težji situaciji kot socialni delavec, ki se s tem sreča v psihiatriji, čeprav so tukaj akutna stanja.

Sandra: Torej k tej morebitni razliki so prispevali timski sestanki, izkušnje?

D: D36 Izkušnje, učenje iz dela na delovnem mestu sproti, pa razni seminarji, tudi preko socialne zbornice.

Sandra: Ali menite, da socialne delavke in socialni delavci na drugih delovnih področjih potrebujejo drugačne kompetence kot vi? Katere kompetence in strokovna znanja predvsem potrebujete na vašem delovnem področju?

D: D37 Seveda, za področje dela socialnega delavca rabiš določene specifične kompetence. D38 Za psihiatrijo vsekakor potrebuješ specifične kompetence. D39 Vedeti moraš določene stvari o duševnih boleznih, o naravi bolezni. D40 Pri pacientu je potrebno z veliko občutljivostjo ugotoviti, za kako globoko bolezensko stanje gre. D41 Če gre za nekaj, kar je pogojeno z določeno situacijo, kot so življenjske stiske, in ima oseba zato depresijo (npr. te pusti punca, izgubiš službo idr.), tukaj je čisto drugačen pristop, kot če se npr. depresija ponavlja zaradi hormonskih zapletov po porodu ali drugih boleznih. D42 Mislim, da tukaj socialni delavci včasih naivno pristopamo in mislimo, da bomo vse rešili na enak način, D43 da se je potrebno psihiatra čim dalj časa izogibati. D44 Seveda se je dobro vsake bolezni čim dalj izogibati, D45 a včasih je dobro prepoznati, da gre za višjo silo, na katero se ne da vplivati z nobenim svojim vedenjem, trdom in angažiranostjo D46 ter je potrebno poseči po zdravlilu, da prideš k sebi, da potem lahko začneš delati. D47 Pri zdravljenju je vsekakor ključen tudi pacient sam, ki lahko veliko prispeva k temu, da se bo pozdravil, D48 samo odvisno je v kateri fazi to od njega zahtevamo.

Sandra: Katere kompetence in znanja vam potem pridejo še prav, poleg teh, ki ste jih že omenili?

D: D49 Obvladati moraš vso širino področij socialnega dela. D50 Tukaj se ukvarjamo s človekom, ki rabi socialno obravnavo. D51 Socialna obravnava lahko poseže v zelo različne storitve socialnega dela. D52 Lahko je nekaj v povezavi z denarjem, lahko s stanovanjema ali z neko namestitvijo, lahko je družinska problematika – torej poznati moramo vsa področja. D53 Včasih rečemo, da smo center za socialno delo v malem – D54 nimamo namreč javnih kompetenc za izdajanje odločb. D55 Ta ključni del naredi center za socialno delo, D56 vendar vse vse drugo, kot je motiviranje, informiranje, vodenje pacienta, pripravljanje vlog, naredimo mi. D57 Tam, kjer ni potrebno izvajanje javnih pooblastil in izdajanje odločb, mi naredimo vse od začetka do konca, od motivacije do preselitve oz. karkoli je pač področje obravnave.

Sandra: Kako ste zadovoljni s pridobljenim strokovnim znanjem in kompetencam, ki ste jih pridobili na Visoki šoli za socialno delo? Kako dobro vas je po vašem mnenju visoka šola pripravila za delo v praksi?

D: D58 Sem že čisto pozabila, česa sem se vse v šoli naučila. D59 Zelo dobro se spomnim tistega svojega občutka po koncu šolanja, ko sem si želela s tem svojim znanjem dati nekaj od sebe. D60 Zdelo se mi je, da sem močna, da veliko znam, D61 da je sicer socialno delo široko področje in se lahko celo življenje учиš, D62 vendar sem tudi sama pričakovala, da se bom veliko naučila iz prakse. D63 Potrebno je bilo zaključiti teoretično iskanje znanj in »se vreči v morje ter se sprti učiti plavati«. D64 Šola me je naučila veliko s pravnega, psihološkega področja, naklonjenosti in odnosa do človeka. D65 Zdi se mi, da smo ogromno dobili, vendar brez dopolnjevanja znanj iz prakse, tam kjer si, tistega kar tam rabiš, pa ne bi šlo.

Sandra: Kje ste pridobili ostala strokovna znanja in kompetence, ki jih v okviru Visoke šole za socialno delo niste spoznali, a ste jih potrebovali na delovnem mestu?

D: D66 Kot sem že omenila, sprti, s pomočjo sodelavcev, preko seminarjev, 7 let sem se izobraževala tudi s področja psihoterapije.

Sandra: Ne vem, koliko poznate trenutne razmere na fakulteti, vendar če mogoče veste, kaj je v okviru izobraževanja na Fakulteti za socialno delo dobro urejeno? Na kaj vas je Visoka šola za socialno delo dobro pripravila in kaj bi bilo po vašem mnenju potrebno spremeniti, da bi bili bolj kompetentni za to delo, ki ga opravljate (predlogi za spremembe glede izobraževanja, prakse in pripravništva)?

D: D67 Res je, da nisem najbolj na tekočem, kaj fakulteta sedaj nudi študentom, D68 vendar se mi zdi, da se ne bom zmotila, če rečem, da je premalo znanj s področja psihoterapije. D69 To je takšno področje, za katerega menim, da bi bilo dobro, da bi ga socialni delavci obvladali. D70 Menim, da ti znanja s področja psihoterapije res lahko pomagajo prepoznati, kje znotraj obravnave pacienta si, D71 da si ne naložiš preveč odgovornosti za njegovo vedenje, življenje in izbire, D72 da znaš razmejiti, za kaj je on odgovoren in za kaj ti, kje je tvoja vloga in kako mu lahko pomagaš, ali si mu sploh pomagal ali ne. D73 Posebej pri psihiatričnih pacientih imaš včasih občutek, da si popolnoma nemočen, da se ne bo nič spremenilo in da se vrtimo v začaranem krogu. D74 Psihoterapija mi je pomagala prepoznati, kje znotraj tega vrtenja je človek napredoval D75 in kje se zatika, kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se ne bo vračal, dokler tega ne spremeni. D76 Naučila sem se prepoznati kdaj, gre za bolezen in kdaj za vedenje D77 ter da na bolezen človek ne more vplivati. D78 Če je človek slep, glede tega ne more kaj veliko narediti in slepote odpraviti, D79 lahko pa vpliva na svoje vedenje – lahko naredi določne stvari, da bo bolj zadovoljno, srečno in kvalitetno živel. D80 Na pravnem področju je šola kar precej močna in tega nikoli ni preveč. D81 S področja psihiatrije se v šoli nisem veliko naučila in bi bilo potrebno to še vključiti, v kolikor še ni vključeno.

Sandra: V zdravstvu in šolstvu je zaposlenih dokaj malo socialnih delavcev in delavk. Zakaj menite, da je temu tako?

D: D82 Ko sem jaz študirala, so rekli, da je socialno delo poklic, ki je potreben in še naprej bo, na vseh področjih, kjer se človek nahaja. D83 Takrat smo bili socialni delavci še povsod, tudi v tovarnah. D84 Zdi se mi, da je naš poklic kar zlorabljen, ker ga ljudje ne poznajo dobro D85 in ne znajo prepoznati prednosti, ki bi jih zaposlitev socialnega delavca lahko prinesla. D86 V šolah imajo npr. raje psihologe, D87 ki lahko delajo tudi določene teste, ki jih socialni delavci ne morejo, ker nimajo potrebnih kompetenc. D88 Naše znanje je precej široko in toliko manj globoko. D89 Zdi se mi, da nimamo nekega svojega močnega področja. D90 Že od nekdanj poteka boj, kako si izboriti tisto mesto, da bo znano, da bodo imeli ljudje več, če bodo zaposlili nas in ne nekoga drugega.

INTERVJU E (Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – Soča)

Sandra: Na katerih delovnih področjih socialnega dela ste tekom vašega dela delali in na katerem delovnem področju delate sedaj?

E: ~~Povem vsa področja?~~

Sandra: Lahko ja.

E: E1 Začela sem delati v Zavodu Zarja – poškodbe glave, kjer sem opravljala pripravništvo. E2 Potem sem delala eno leto v vrtcu kot svetovalna delavka, E3 kasneje 6 let v zdravstvu na primarni ravni, v zdravstvenem domu Vič in Bežigrad, E4 potem na CSD Vič-Rudnik ~~in na URI Soča~~. E5 Trenutno sem na URI Soča v ambulanti za nerakavo kronično obolenje. E6 Delala sem torej v socialnem varstvu, zdravstvu in šolstvu.

Sandra: Kar pestro. Kako se počutite na trenutnem delovnem mestu?

E: E7 Jaz se v redu počutim. E8 Ker sem menjala veliko delovnih področji, moram reči, da je čisto vsako področje različno. E9 Ko sem delala na CSD, sem delala zelo različne stvari in tudi v okviru zdravstva sem delala različne stvari. E10 V zdravstvenem domu sem se srečevala s starši otrok s posebnimi potrebami, torej z majhnimi otroki in predšolsko populacijo, E11 na centru za poklicno rehabilitacijo URI Soča, sem delala bolj oceno dela zmožnosti – so bile različne oviranosti in invalidnosti. E12 Tukaj na kroničnih bolečinah je spet specifična problematika in specifične teme. E13 Drugače pa se v redu počutim.

Sandra: Kako kompetentni/usposobljeni ste se počutili za to delo ob začetku zaposlitve in kako kompetentno se počutite sedaj?

E: E14 S tem ko sem menjala veliko služb, sem vsekakor pridobila širok spekter znanj. E15 Veliko sem delala timsko, z različnimi profili od kliničnih psihologov, logopedov, specialnih pedagogov, zdravnikov in vzgojiteljic. E16 Mislim, da me težje stvari presenetijo, E17 hkrati pa lažje vem, kje iskati rešitve, tudi če mi neka stvar ni takoj jasna, ker se vsakodnevno znajdeš v neki situaciji, ki je nova. E18 Prvič, me to psihično ne bremeni več toliko, sploh pa tega ne nosim domov E19 in drugič, znam poiskati neke rešitve in vem, koga poklicati za določeno situacijo. E20 Ko končaš fakulteto nimaš nekih takšnih izkušenj, je veliko novega in se zato kar loviš, se mi zdi. E21 Za socialno delo v zdravstvu se mi zdi, da na naši fakulteti dobiš zelo malo, saj ne ponuja nekih ustreznih vsebin. E22 Je nekaj na splošno in kaj uporabnega, vendar premalo, E23 zato se moraš dodatno izobraževati in spoznavati sisteme, time idr., E24 ker je kar precej specifično glede na to, kje delaš. E25 Tako da se mi zdi, da je kar precej velika razlika.

Sandra: Kar precej velika razlika med začetkom dela v zdravstvu in sedaj, ko ste že nekaj časa zaposleni tukaj, če vas prav razumem?

E: Ja, tako je.

Sandra: Kaj je po vašem mnenju prispevalo k tej razliki?

E: E26 Konkretno delovne izkušnje na različnih delovnih področjih in ko te izkušnje imaš, svoje znanje nadgrajuješ. E27 Pomagajo pa tudi dodatna izobraževanja.

Sandra: Ali menite, da socialni delavci in socialne delavke na drugih delovnih področjih potrebujejo drugačne kompetence kot vi?

E: E28 Vsekakor je delo v zdravstvu neka specifika. E29 Rekla bi tako, en del je prekrivanja kompetenc. E30 Torej, ene vsebine so nam vsem skupne. E31 Jaz vedno izhajam iz nekih strokovnih načel, perspektive uporabnika, E32 vključevanja širšega okolja - videti nek celosten kontekst posameznega uporabnika in njegove širše mreže. E33 So pa glede na področja neke specifike. E34 V zdravstvu si vedno vezan na sodelovanje z zdravnikom. E35 Na različnih področjih znotraj zdravstva sem videla, da je tukaj spet malo razlike, E36 povsod pa si vezan na njegovo mnenje in videnje situacije. E37 Imaš zdravnike, ki bolj prepoznavajo socialni kontekst bolnika in ne samo diagnoze, E38 na drugi strani pa so zdravniki, ki to vidijo malo manj. E39 Dobro je imeti neka predznanja, ki jih verjetno tekom šolanja ne dobiš E40 in jih moraš pridobiti sam, E41 bodisi s povezovanjem s sekcijo socialnih delavcev v zdravstvu. E42 To kar delam jaz, dela samo še kolegica s katero delava skupaj in nihče drug v Sloveniji, zato je kar težko določene stvari strokovno predebatirati.

Sandra: Katere kompetence in strokovna znanja predvsem potrebujete na vašem delovnem področju?

E: E43 Pomembno je, da si nek vezni člen med člani timov, da včasih skomuniciraš stvari med drugimi strokovnjaki in uporabniki. E44 Vsekakor si moraš pridobiti neka strokovna znanja o specifikah zdravstvenih težav na področju kjer delaš. E45 Timsko delo je pomembno.

Sandra: Kako ste zadovoljni s pridobljenim strokovnim znanjem in kompetencam, ki ste jih pridobili na Fakulteti za socialno delo? Kako dobro vas je po vašem mnenju fakulteta pripravila za delo v praksi?

E: E46 Malo sem že pozabila, ker je že 10 let od kar sem končala fakulteto. E47 Na socialno delo v zdravstvu nas je fakulteta pripravila premalo, E48 ker ne vemo niti, kje vse obstaja in kje vse so zaposleni socialni delavci v zdravstvu. E49 Povečati bi bilo potrebno število zaposlenih socialnih delavcev v zdravstvu, ker nas je premalo. E50 Za konkretno delo v zdravstvu bi morala fakulteta narediti več E51 oz. posvetiti delček izobraževanja tudi tej temi in specifikam. E52 Fakulteta pa mi je dala neko širšo perspektivo, kjer se poudarja uporabniški vidik E53 in to, da je pomembno, da z uporabnikom komuniciraš tako, da je njemu razumljivo. E54 Mogoče je to pomembno predvsem v zdravstvu, ker veliko zdravnikov in drugih profilov uporablja

strokovne izraze (npr. latinske), E55 ki uporabnikom niso jasni in se mogoče tudi bojijo vprašati, kaj pomenijo. E56 Ta del pa naša fakulteta zelo poudarja E57 in mi lahko skozi to ostalim članom tima povemo in jih spodbudimo, da uporabnikom poskusijo razložiti na njim razumljiv način, kaj se dogaja z njihovim telesom, kaj pomeni diagnoza, E58 ne da se uporablja uporabnikom nejasen jezik in pridejo uporabniki do nas čisto prestrašeni.

Sandra: Torej, če vas prav razujem, fakulteta delo z uporabnikom je dobro predstavila, rabili bi pa še specifične iz določenih področij?

E: ~~Tako je.~~ E59 Za delo z uporabniki mi je fakulteta dala znanje, da res gledam na uporabnika kot celoto, da vidimo njegovo celotno sliko. E60 Recimo tega na denarni socialni pomoči na CSD nisem mogla delati, v zdravstvu pa imam to možnost. E61 Fakulteta je ponudila neke splošne smernice, E62 vendar je manjkalo konkretnih tehnik za delo s pacienti, ki bi bile zelo strukturirane in ne samo neke splošne teorije.

Sandra: Kje ste pridobili ostala strokovna znanja in kompetence, ki jih v okviru Fakultete za socialno delo/Visoke šole za socialno delo niste spoznali, a ste jih potrebovali na delovnem mestu?

E: E63 V okviru dodatnih izobraževanj, ki mi jih je večinoma plačala služba. ~~Nisem se nikoli naprej vpisala, ker sem menjala veliko služb,~~ E64 vendar bi mi mogoče prav prišla tudi kakšna druga znanja npr. psihoterapija. E65 Največ znanja sem dobila iz prakse. Iz izobraževanj tudi, vendar v zelo manjši meri.

Sandra: Kaj je v okviru izobraževanja na Fakulteti za socialno delo po vašem mnenju dobro urejeno? Na kaj vas je Fakulteta za socialno delo/Visoka šola za socialno delo dobro pripravila in kaj bi bilo po vašem mnenju potrebno spremeniti, da bi bili bolj kompetentni za to delo, ki ga opravljate (predlogi za spremembe glede izobraževanja, prakse in pripravništva)?

E: E66 Pri pripravništvu je odvisno, kje ga opravljaš. Meni je bila moja izkušnja zelo dragocena. E67 Na fakulteti mi je res manjkala kakšna bolj konkretna tehnika, recimo bolj konkretni postopki, kako ravnati v različnih situacijah npr. s področja skrbništva, obravnave mladoletnikov in drugje. E68 Zakonodajno se da pregledati, naučiti, vendar bi res potrebovala malo več konkretnih praktičnih vsebin.

Sandra: Kaj bi pa rekli, da je že dobro urejeno?

E: E69 Dobro je urejeno to, da ti vseeno da neko širino. E70 Vedno poskušam videti človeka iz različnih zornih kotov, predvsem pa z njegove perspektive. E71 Da lahko razumeš, zakaj nekdo tako funkcionira, moraš zvedeti za njegovo ozadje. E72 Včasih mi je v določeni situaciji zmanjkalo nekih konkretnih tehnik, da bi se počutila bolj varno. E73 Poudarila bi še to, da bi bilo potrebno več povezovanja med socialnimi delavci in zdravstvom. E74 Včasih je namreč neka diagnoza odziv na socialno situacijo in mi zdravimo npr. depresijo, v ozadju pa je nek socialni kontekst, ki je k temu pripomogel. E75 Zdravstvo in socialna rešujeta probleme po svoje, ni pa nekega veznega člana med njima.

Sandra: V šolstvu in zdravstvu je zaposlenih dokaj malo socialnih delavcev in delavk. Zakaj menite, da je temu tako?

E: E76 Poudariti želim, da bi bilo vsekakor treba v zdravstvu zaposliti več socialnih delavcev. E77 Mogoče je velikokrat težko pokazati, kaj ti za nekoga kot socialni delavec lahko narediš – težko je izmeriti rezultate. E78 Jaz sem tudi ena tistih, ki je izgubila službo za nedoločen čas v sistemu zdravstva. E79 Menim, da je velika škoda ukinitve socialnih delavcev v dispanzerjih, E80 ker je to rešilo veliko stisk v družinah. E81 Mislim, da bomo morali še veliko delati na prepoznavanju in pomenu socialnih delavcev v zdravstvu. E82 Delež tega, da se socialno delo prepozna kot pomemben del zdravstvenega sistema, nosimo mi, socialni delavci zaposleni v zdravstvu, kar poskušamo pokazati preko svojega dela in preko sekcije. E83 Delež odgovornosti nosi tudi fakulteta preko predmetnikov in en delež mogoče tudi ministrstvo, socialna zbornica – druge institucije. E84 Dokazati je treba, da s tem ko imaš zaposlenega socialnega delavca, zdravstvo prihrani.

INTERVJU F (Univerzitetni klinični center Ljubljana)

Sandra: Na katerih delovnih področjih socialnega dela ste tekom vašega dela delali in na katerem delovnem področju delate sedaj?

F: F1 Kar se tiče pripravništva je bila to penala in postpenala, F2 potem sem 10 let delala kot zdravstveni administrator, F3 zadnjih 9 let pa sem zaposlena v Svetovalno socialni službi Univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani.

Sandra: Kako se počutite na trenutnem delovnem mestu?

F: F4 Kaj naj rečem – delo, ki ga trenutno opravljam, me veseli. F5 Začetki so bili pa kar težki. F6 Če namreč nimaš predhodnega znanja iz zdravstvene stroke, je potrebno čim prej osvojiti določen nabor medicinske terminologije in diagnoze. F7 Si pa v okviru naše Službe vedno medsebojno pomagamo. F8 Malo moraš biti tudi radoveden – »medicinsko« znanje, ki ga potrebuješ pri vodenju socialnih obravnav pridobivaš ali iz literature ali preko zdravstvenih timov posameznih kliničnih oddelkov. F9 Mi smo »stroka v stroki« in je tudi zato toliko težje.

Sandra Kako kompetentni/usposobljeni ste se počutili za to delo ob začetku zaposlitve in kako kompetentno se počutite sedaj?

F: F10 Kot sem pravzaprav že rekla - na začetku je bilo kar težko. F11 Ko sem dobila konzilarni list z diagnozami na mizo, sprva sploh nisem vedela kaj napisano pomeni. F12 Sodelavke so mi seveda priskočile na pomoč. F13 Z mano so hodile po kliničnih oddelkih in mi pomagale pri zastavljanju vprašanj in pridobivanju tistih podatkov, ki so potrebni za načrtovanje pacientovega odpusta oz. nadaljnje oskrbe. F14 Način in vsebine dela sem dokaj hitro osvojila. F15 K temu so pripomogle tudi predhodne izkušnje zdravstvenega administratorja (poznavanje organigrama UKCL, določen nabor medicinske terminologije, organizacijska klima, ...). F16 Danes se pri vodenju socialnih obravnav počutim povsem suvereno.

Sandra: Po vašem mnenju je torej k tej razliki med začetkom dela in sedaj prispevalo to, da se tudi F17 sam malo angažiraš, da si tukaj zaposlen že nekaj časa?

F: ~~Tako je.~~

Sandra: Ali menite, da socialne delavke in socialni delavci na drugih delovnih področjih potrebujejo drugačne kompetence kot vi?

F: ~~Sigurno.~~ F18 Vsaka stroka in področje ima specifiko. F19 Če si kot socialni delavec zaposlen v šolstvu, je to popolnoma drugače kot socialni delavec v zdravstvu. F20 V času pripravništva na področju penale in postpenale sem morala poznati zakonodajo, vezano na to področje, sedaj pa moram poznati zakonodajo vezano na področje zdravstva. F21 Kjer koli si najdeš zaposlitev kot socialni delavec, moraš osnovno znanje s socialnega dela nadgraditi s stroko, kjer delaš.

Sandra: Katere kompetence in strokovna znanja predvsem potrebujete na vašem delovnem področju?

F: F22 Medicinsko, brez tega ne gre. F23 Klinične poti, diagnoze, medicinsko tehnični pripomočki, vse to je medicinski vidik. F24 Ko se kot socialni delavci vključujemo v protokol načrtovanja odpustov pacientov, F25 moramo to predznanje imeti, da lahko kompetentno načrtujemo odpust. F26 Npr., če bo pacient pri hoji po zaključenem zdravljenju potreboval bergle, moramo preveriti njegove bivanjske pogoje – ali stanuje denimo hiši, kjer so stopnice; ali pa v stanovanjskem bloku, ki nima dvigala ipd.

Sandra: Kaj pa te socialnodelovne kompetence? Katere vam prav pridejo?

F: F27 Kompetence, za katere se usposabljam preko študija na fakulteti, predstavljajo izhodišče ne glede na to na katerem strokovnem področju kot socialni delavec kasneje delaš. F28 Le-te pa ob svojem delu nato nadgrajuješ.

Sandra: Kako ste zadovoljni s pridobljenim strokovnim znanjem in kompetencam, ki ste jih pridobili na Fakulteti za socialno delo?

F: F29 V času mojega študija nismo toliko hodili po terenu, F30 da bi spoznavali različne vsebine ali stroke, kjer se kot socialni delavci lahko vključujemo. F31 Ko sem se zaposlila v Svetovalno socialni službi UKCL, F32 sem samo približno vedela kakšne so vsebine in način dela socialnega delavca v zdravstveni dejavnosti. F33 Fakulteta mi tega širšega vpogleda ni omogočila. F34 Koristno bi bilo, da bi imeli študentje v času študija priložnost spoznati čim več področij in vsebin dela v različnih socialnovarstvenih ustanovah, zdravstvenih ustanovah, zavodih in šolah ... F35 V času mojega študija smo sicer imeli prakso, F36 vendar smo bolj ali manj spoznavali samo delo v okviru centrov za socialno delo. F37 Širšega vpogleda v področja pa mi, kot rečeno, fakulteta ni omogočila.

Sandra: Kako dobro vas je po vašem mnenju Visoka šola za socialno delo pripravila za delo v praksi?

F: ~~Za trenutno delovno mesto ali na splošno?~~

Sandra: Oboje.

F: F38 Za delo na področju socialnega varstva dobro, F39 za vsebine dela na področju zdravstvene dejavnosti pa ne.

Sandra: Kje ste pridobili ostala strokovna znanja in kompetence, ki jih v okviru Visoke šole za socialno delo niste spoznali, a ste jih potrebovali na delovnem mestu?

F: F40 Z različnimi formalnimi in neformalnimi izobraževanji v okviru službe, razne literature, sodelovanjem v multidisciplinarnih in interdisciplinarnih timih.

Sandra: Kaj v okviru izobraževanja na Fakulteti za socialno delo je po Vašem mnenju že dobro urejeno? Na kaj Vas je Visoka šola za socialno delo dobro pripravila in kaj bi bilo po Vašem mnenju potrebno spremeniti, da bi bili bolj kompetentni za to delo, ki ga opravljate (predlogi za spremembe glede izobraževanja, prakse in pripravništva)?

F: F41 Zelo težko odgovorim, saj ne poznam trenutnih vsebin študija na Fakulteti za socialno delo.

Sandra: Kaj pa vseeno kakšni predlogi?

F: F42 Kot že rečeno – omogočiti študentom, da se seznanjajo s čim več različnimi področji, kjer se socialni delavci zaposlujejo. F43 Vsak predavatelj lahko iz vsebine predmeta vidi kam bi lahko študente uvedel v prakso. F44 Če gledam našo institucijo, potem študentje pri nas nimajo možnosti prakse. F45 Včasih je ta možnost bila in je študent lahko tako spoznal tudi delo v zdravstvu, sedaj pa tega na škodo študentov ni.

Sandra: V zdravstvu in šolstvu je zaposlenih dokaj malo socialnih delavcev in delavk. Zakaj menite, da je temu tako?

F: F46 Pred nekaj leti je bil socialni delavec na primarni ravni zdravstva izključen iz Splošnega dogovora, F47 sekundarna raven pa delovno mesto še ohranja. F48 Potrebe po zaposlovanju socialnih delavcev – tako na primarni kot tudi na sekundarni ravni – pa ostajajo in se še povečujejo. F49 Realizacija dodatnih zaposlitev pa je izjemno majhna. F50 Če govorimo za področje zdravstva se moramo zavedati, da socialni delavci predstavljamo tako imenovano podporno skupino. F51 Ker primanjkuje tudi medicinskega in negovalnega osebja, F52 je pričakovati, da bo zaposlovanje socialnih delavcev v zdravstveni dejavnosti še naprej oteženo. F53 Trenutno socialni delavci, zaposleni v zdravstveni dejavnosti preko Sekcije socialnih delavcev in delavk v zdravstvu vodimo aktivnosti glede opredeljevanja standardov in normativov.

Priloga 3: Odprto kodiranje

INTERVJU A

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
A1	Vseskozi delam na istem delovnem mestu.	Isto delovno mesto	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
A2	Na delovnem mestu svetovalnega delavca v vrtcu sem že 36 let,	Svetovalni delavec v vrtcu	Trenutna zaposlitev	Zaposlitev
A3	kjer vseskozi opravljam dve delovni nalogi: vpis otrok v vrtec in svetovanje staršem,	Naloge v vrtcu	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
A4	ostale naloge pa so se spreminjale, dopolnjevale, oz. je koncept dela svetovalnega delavca v vrtcu šele nastajal.	Dopolnjevanje nalog	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
A5	V bistvu mi je	Lepo in dragoceno	Počutje	Zaposlitev

	delo v vrtcu lepo in dragoceno, bilo pa je prepleteno z marsičem.	delo		
A6	Ko sem začela delati, nismo imeli niti programskih smernic niti koncepta, kaj naj bi svetovalni delavec v vrtcu delal.	Brez programskih smernic	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
A7	Vse, kar so takrat vedeli je bilo to, da je vpis v vrtec zelo velik in je to potrebno urejati.	Urejanje vpisa v vrtec	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
A8	Poleg vpisa, ki ga v programskih smernicah ni, saj je to večinoma administrativno delo,	Administrativno delo	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
A9	sem razvijala koncept dela s starši: svetovanje, šola za starše	Koncepti dela s starši	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
A10	in druga področja, ki sem jih razvijala: skrb za zaposlene v vrtcu, upokojene delavce, begunce, Rome, tujce, priseljence, otroke s posebnimi potrebami ...	Razvijanje področij	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
A11	Ob začetku zaposlitve se nisem počutila tako zelo kompetentno.	Občutek delne kompetentnosti	Počutje	Zaposlitev
A12	Na nek način pa sem se vseeno počutila, ker je bil vpis in razporejanje zelo odgovorno delo in hitro padeš notri in moraš stvari delati dobro.	Odgovorno delo	Počutje	Zaposlitev
A13	Kar se tiče svetovalnega dela, je razvoj potekal v smeri, da ne moreš sam postoriti vsega, ker gre za svetovalni odnos, za sodelovanje.	Razvoj svetovalnega dela	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja

A14	Ta kompetenca se sedaj razvija v smeri, da že na začetku skupaj pogledamo, kaj kdo lahko naredi, doprinese in da se v tem sodelovalnem odnosu to tudi zgodi.	Sodelovalni odnos	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
A15	Te kompetence pridobiš s prakso in s supervizijo na FSD.	Praksa in supervizija	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
A16	tudi z nadaljevanjem študija – takrat je bila namreč samo višja šola.	Nadaljevanje študija	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
A17	Da, vsekakor, to je zelo tesno povezano s tem, na katerem delovnem področju kdo dela.	Specifika področij	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
A18	Strokovna znanja za delo z družinami na vseh področjih in vsa znanja, ki so povezana z družbenimi dogajanjem v času, v katerem delaš.	Znanja za delo z družinami in druga	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
A19	Ko smo dobili zakon s področja preprečevanja nasilja, smo veliko delali na tem, potem je potrebno npr. poznati tudi področja beguncev, tujcev, otrok s posebnimi potrebami,	Znanja iz različnih področij	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
A20	da lahko po zakonodaji in profesionalni poti pristopiš k temu, kaj jim lahko ponudiš in kaj lahko pričakuješ od drugih institucij.	Ponudba storitev	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
A21	Soočiš se s tem, da na eni strani razumeš ranljive skupine, na drugi strani pa tisto, kar	Ranljive skupine	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja

	ti sistem ponuja.			
A22	Sem zelo zadovoljna, predvsem mi je bilo v veliko oporo to, da sem na dveletni višji šoli osvojila osnovo, ki sem jo kasneje nadgradila na visoki šoli.	Zadovoljstvo s šolanjem	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
A23	Dobro. Višja šola delno, več pa Visoka šola za socialno delo,	Šolanje	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
A24	saj so potem razvijali novi pristopi in strategije, predvsem na področju dela z družino. To je raslo z nami in s fakulteto.	Novi pristopi in strategije	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
A25	Na raznih seminarjih, izobraževanjih, ki sem jih obiskovala, kolikor se je le dalo, in s povezovanjem svetovalnih delavcev v vrtcih, kjer smo imeli podobna vprašanja in smo skupaj iskali rešitve.	Seminarji, izobraževanje, povezovanje svetovalnih delavcev	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
A26	Po mojem mnenju je zelo dobro urejeno to, da so naši bivši profesorji še vedno dosegljivi, da so zelo človeški in dostopni ter da se z njimi lahko naprej razvija dialog in ni zaključena zgodba, ko narediš zadnji izpit.	Dosegljivost profesorjev po koncu študija	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
A27	Nimam sicer izkušenj z drugimi fakultetami, vendar mi kolegi večkrat povedo, da se to pri njih preprosto ne	Nedostopnost profesorjev drugod	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje

	dogaja.			
A28	Ko odidejo s fakultete, je stik z njimi končan.	Končan stik	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
A29	Pri nas pa je še vedno neko nadaljnje sodelovanje, ko nekoga rabiš, ga pokličeš, poiščeš na fakulteti.	Nadaljevanje stikov	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
A30	Gre za popolnoma brezplačno in nesebično sodelovanje in to je izrednega pomena.	Nesebično in brezplačno sodelovanje	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
A31	Zelo dobro sem bila pripravljena v tem smislu, da skozi spoznavni pogovor lahko naravnaš, da ne obljubiš vsega, da se zavedaš svojih meja in tega, kaj lahko postoriš,	Zavedanje meja	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
A32	da na konceptu dela z družino delaš sodelovalno in soustvarjalno ter da je to izvorni delovni projekt pomoči, ki se soustvarja sproti.	Sodelovalni in soustvarjalni izvorni delovni projekti pomoči	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanja
A33	Menim, da mi te stvari dobro gredo in da so me nanje dobro pripravili.	Dobre priprave	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
A34	Zdaj so tudi novi profili in uporabnost njihovega znanja se povečuje,	Novi profili	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
A35	posledično je zaposlitvena možnost socialnih delavcev manjša.	Zaposlitev socialnih delavcev	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
A36	Včasih je bilo tako, da smo bili socialni delavci, pedagogi in psihologi neki osnovni poklici v šolstvu in vrtcih,	Osnovni poklici v šolah, vrtcih	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
A37	vendar socialni delavci statusno nismo bili najboljše opremljeni, ker	Status šole	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev

	smo imeli samo 2-letni višjo šolo.			
A38	V nekem obdobju smo postali visoka šola, vendar so se zadeve v prehodni fazi odvile tako, da smo bili diplomanti Visoke šole za socialno delo in ne UNI, kar nam spet ni bilo ravno v prid.	Visoka šola	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev

INTERVJU B

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
B1	Pripravnštvo sem opravljala v Domu starejših občanov Preddvor,	Pripravnštvo v DSO Preddvor	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
B2	potem sem imela usposabljanje na Centru za socialno delo Tržič	Usposabljanje na CSD Tržič	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
B3	in ko sem zaključila, sem dobila službo v osnovni šoli.	Zaposlitev v osnovni šoli	Trenutna zaposlitev	Zaposlitev
B4	Super. Zelo sem zadovoljna, ker mi je vse všeč.	Zadovoljstvo v službi	Počutje	Zaposlitev
B5	Vedno sem si želela delati z mladimi in v šoli imam to priložnost,	Želja po delu z mladimi	Želje glede zaposlitve	Zaposlitev
B6	tudi z zaposlenimi se dobro razumem,	Dobro razumevanje z zaposlenimi	Počutje	Zaposlitev
B7	vzdušje je prav tako prijetno.	Prijetno vzdušje	Počutje	Zaposlitev
B8	Kot socialna služba v šoli se moram res veliko povezovati z učitelji, ravnatelji in drugimi zaposlenimi	Socialna služba, ki se povezuje	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B9	in zato so ti dobri odnosi še toliko bolj pomembni.	Pomembnost dobrih odnosov	Počutje	Zaposlitev
B10	Veliko je tudi timskega dela	Timsko delo v šoli	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B11	in če se ne bi razumela z zaposlenimi, mislim da bi bilo vse veliko težje.	Zavedanje dobrih odnosov	Počutje	Zaposlitev
B12	Ko sem začela	Strah ob začetku	Počutje	Zaposlitev

	delati, me je malo skrbelo, ker še nikoli nisem delala v šoli.	dela		
B13	Delo z mladimi me nekako ni skrbelo,	Delo z mladimi ni povzročalo skrbi	Počutje	Zaposlitev
B14	Bolj me je skrbelo glede šolstva, programov, birokracije – ali bom znala vse to.	Skrbi glede šolstva, programov, papirologije	Počutje	Zaposlitev
B15	Prvi teden me je bilo kar malo strah.	Strah prvi teden dela	Počutje	Zaposlitev
B16	Socialna delavka, ki je bila zaposlena pred mano na tem delovnem mestu, mi je res dobro razložila vse.	Predhodna socialna delavka dobro uvedla v delo	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B17	Mislím, da če te nekdo res dobro uvede v samo delo, se tudi ti počutiš bolj samozavestnega,	Večja samozavest ob dobri uvedbi v delo	Počutje	Zaposlitev
B18	pa tudi vedela sem, da če mi karkoli ne bo jasno, jo lahko pokličem in vprašam.	Vedenje, da lahko kadarkoli dobi pomoč	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B19	Tudi drugi v kolektivu so rekli, da so mi na voljo	Kolektiv pripravljen pomagati	Počutje	Zaposlitev
B20	in že zato sem se počutila veliko bolje, ko sem začela z delom.	Boljše počutje ob začetku dela	Počutje	Zaposlitev
B21	Ko pa padeš v samo delo, ti »zalaufa«.	Ko začneš delati, vse lažje	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B22	Sedaj se počutim že dovolj kompetentno, da popolnoma samostojno opravljam svoje delo.	Kompetentnost za samostojno opravljanje dela	Počutje	Zaposlitev
B23	Same izkušnje so dobre, učenci, starši in kolektiv so zadovoljni.	Izkušnje, ki kažejo zadovoljstvo	Počutje	Zaposlitev
B24	Če je res kakšna taka stvar, da nisem povsem prepričana, kako delati naprej,	Dvom v to, kako delati naprej	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B25	se posvetujem s psihologinjo v šoli	Posvetovanje s psihologinjo in	Pridobivanje kompetenc in	Kompetence in znanja

	in sodelujem še s kom drugim.	drugimi	znanj	
B26	Mogoče to, da sem na začetku res veliko spraševala.	Veliko spraševanja ob začetku dela	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B27	Rekla sem si, da je bolje, da veliko sprašujem kot da delam kar nekaj »na pamet« in veliko stvari naredim narobe.	Zavedanje, da je bolje veliko spraševati	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B28	Tudi v kolektivu so bili zelo uvidevni.	Uvidevnost v kolektivu	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B29	Prvi dan, ko sem prišla, mi je ravnatelj rekel, da me bodo pustili na miru, da si pogledam in preberem stvari.	Prvi dan čas, da si vse prebere, pogleda	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B30	Tako sem res imela čas, da sem vse pogledala, spoznala šolo, učence, zaposlene.	Čas za spoznavanje šole	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B31	Zdi se mi, da kar se tiče dela z ljudmi, vsi socialni delavci potrebujemo znanja o tem, kako začeti pogovor, kako ga voditi.	Znanje o vodenju pogovora	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B32	Seveda moraš vse skupaj malo prilagoditi glede na sogovornika – otrok, odrasel,	Pogovor prilagojen sogovorniku	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B33	vendar kljub temu mislim, da tudi otroci s težavami pridejo s tabo v nek odnos, kot tudi npr. odrasli, ki pridejo na CSD.	Odnos z uporabniki	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B34	To se mi zdi podobno, a malo je tudi odvisno od delovnega mesta.	Odvisno od delovnega mesta	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
B35	Npr. na CSD-jih rabiš toliko bolj spremljati zakonodajo kot npr. v šolstvu idr.	CSD – šolstvo	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B36	Zdi se mi, da je dobro znati	Poslušati in slišati sogovornika	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja

	poslušati in slišati sogovornika.			
B37	Tudi pri otrocih je to pomembno, predvsem, da jim verjameš, proslaviš vsak njihov uspeh.	Proslaviti vsak uspeh, verjeti otrokom	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B38	Zdi se mi, da sem res veliko odnesla od prof. Gabi Čačinovič Vogrinčič, ki je vedno poudarjala odnos, ki ga imaš z uporabnikom – kako ga vzpostaviti, podeliti izkušnje, verjeti uporabnikom.	Odnos z uporabnikom	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B39	Ko delam s starši je pomembno, da jim dam vedeti, da ne vem, kako se počutijo oni, a jih hkrati razumem, da jim je težko.	Delo s starši	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B40	Pridružiti se jim je treba pri tem, da jim je težko in jim ni enostavno.	Tehnika pridruževanja	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B41	Trudim se tudi, da stvari razrešujemo sproti, ker se mi zdi to pomembno.	Sprotno razreševanje stvari	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B42	Meni pride prav predvsem ZUP za osnovne dokumente, ki jih urejam.	Znanje iz ZUP-a	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B43	Drugače pa instrumentalne definicije problemov, soustvarjanje rešitev in ostala načela,	Instrumentalna definicija problema, soustvarjanje	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B44	ker to vsak dan uporabljaj v razgovorih, pri delu z učenci, učitelji in drugimi.	Razgovori z učenci, učitelji in drugimi	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
B45	Če bi se še enkrat odločala, na katero fakulteto bi šla, bi vsekakor spet izbrala FSD, saj sem od tam odnesla veliko	Šolanje na FSD	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja

	znanja.			
B46	Sem se pa veliko izobraževala tudi izven fakultete,	Izobraževanja poleg fakultete	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B47	hodila sem na seminarje, delavnice.	Seminarji, delavnice	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B48	Težko rečem, koliko znanja mi je dalo šolanje in koliko druge stvari, vendar menim, da največ odneseš od prakse.	Pomembnost prakse	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B49	Fakulteta ti da neka splošna znanja,	Fakulteta da splošna znanja	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
B50	vendar premalo po posameznih področjih, npr. šolstvo, zdravstvo idr.	Premalo znanj iz posameznih področij	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
B51	Precej drugače je delati z otrokom v primerjavi z mladostnikom,	Drugačni pristopi pri delu z mladostnikom in otrokom	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
B52	teh konkretnih znanj nisem dobila na izobraževanju, to dobiš predvsem s prakso.	Pomanjkanje konkretnih znanj	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
B53	Ko sem začela delati, se mi je zdelo, da imam premalo znanj, da nisem dovolj kompetentna.	Občutek nekompetentnosti	Počutje	Zaposlitev
B54	Potem sem si rekla, da neko strokovno znanje imam in da ga lahko poskusim uporabiti.	Uporaba pridobljenega strokovnega znanja	Počutje	Zaposlitev
B55	Praksa ti res da to, da znaš delati.	Praksa	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B56	Več ko delaš različnih stvari, več se naučiš.	Različne stvari prinesejo več znanj	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B57	Fakulteta ti da teorijo in neko širino, da vidiš, kaj vse lahko narediš,	Znanje o tem, kaj vse lahko narediš	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B58	skozi prakso pa spoznaš, da nekaj znaš in to lahko uporabiš.	Uporaba naučenih znanj	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B59	ZUP sem opravila samostojno preko usposabljanja,	ZUP preko usposabljanja	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja

B60	potem se večkrat udeležim različnih seminarjev, kjer res lahko veliko izveš.	Seminarji	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B61	Veliko izvem preko aktiva svetovalnih delavcev šole, kjer se pogovarjamo o temah, ki nas zanimajo, se posvetujemo.	Aktiv svetovalnih delavcev šole	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B62	Ko sem študirala, sem si želela, da bi bilo več konkretnih primerov, kako se vodi pogovor – igre vlog.	Želja po konkretnih primerih, igrah vlog	Predlogi glede izobraževanja	Izobraževanje
B63	Želela sem si več primerov, da bi videla, kako speljati pogovor s starim človekom, mladim, z nekom, ki pride na CSD na pomoč, da ko v praksi do tega, veš kako ravnati.	Več primerov vodenja pogovorov	Predlogi glede izobraževanja	Izobraževanje
B64	S prakso sem bila na splošno kar zadovoljna,	Zadovoljstvo s prakso	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
B65	predvsem v 3. in 4. letniku, ko smo imeli strnjeno prakso in si lahko od tega odnesel veliko, če si imel to željo.	Strnjena praksa	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
B66	Mogoče si želim, da bi nam na fakulteti pokazali še malo, kako se izpolnjuje obrazce in izpelje postopke.	Znanje za izpolnjevanje obrazcev, vodenje postopkov	Predlogi glede izobraževanja	Izobraževanje
B67	Verjetno zato, ker je v prvi vrsti velika konkurenca s strani psihologov, ki imajo določena znanja in kompetence, ki jih socialni delavci nimamo (npr. oni lahko v svetovalni službi delajo teste za nadarjene	Konkurenca s strani drugih profilov	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev

	otroke, socialni delavci pa ne), potem pa so tukaj še socialni in specialni pedagogi.			
B68	Menim, da je socialnih delavcev v šolstvu malo, ker gre za drugo področje (vzgoja in izobraževanje)	Šolstvo kot drugo področje	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
B69	in v šoli že v startu ni mogoče opravljati pripravništva,	Ni možnosti pripravništva v šoli	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
B70	ker ne gre za področje socialnega varstva in posledica tega je, da je težko priti zraven, ker tudi izkušenj praktično ni mogoče dobiti.	Težko dobiti izkušnje	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev

INTERVJU C

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
C1	Že od samega začetka delam v šolstvu.	Delo v šolstvu	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
C2	Pripravništvo sem delala na osnovni šoli,	Delo v osnovni šoli	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
C3	sedaj pa že kar nekaj časa delam kot svetovalna delavka na srednji šoli.	Svetovalna delavka na srednji šoli	Trenutna zaposlitev	Zaposlitev
C4	Na trenutnem delovnem mestu se počutim super.	Dobro počutje na delovnem mestu	Počutje	Zaposlitev
C5	Delo je raznoliko, pestro in polno novih izzivov.	Raznoliko, pestro delo	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
C6	Na začetku se nisem čutila dovolj usposobljena za delo svetovalne delavke na šoli.	Občutek neusposobljenosti	Počutje	Zaposlitev
C7	Tekom študija nisem dobila dovolj kompetenc za to delo.	Premalo kompetenc tekom študija	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
C8	Eno je teorija, spet drugo praksa.	Razlike med prakso in teorijo	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
C9	Na papirju izgleda vse super, ko pa si	Praksa in teorija	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje

	»vržen« v dejansko stanje, se moraš znati sam, kakor veš in znaš.			
C10	Z leti sem dobila dovolj izkušenj, da lahko rečem, da sem pri svojem delu uspešna.	Izkušnje	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
C11	Mladi so zelo občutljiva in tudi iznajdljiva populacija, ki me iz dneva v dan navdušuje, uči novosti in mi daje elana in zagona za vsakodnevno delo z njimi.	Delo z mladimi	Počutje	Zaposlitev
C12	Dober je občutek, ko ti dijak reče: »Hvala, brez vas mi ne bi uspelo«.	Hvaležnost mladih	Počutje	Zaposlitev
C13	Vse te pozitivne misli ti dajejo nove moči, elana za delo z mladostniki.	Pozitivne misli	Počutje	Zaposlitev
C14	Delo socialnih delavcev je zelo raznoliko, pestro.	Raznoliko, pestro delo	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
C15	Kompetence, ki jih potrebuje svetovalni delavec za delo na posameznih področjih se med seboj razlikujejo.	Raznolikost kompetenc	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
C16	Pri svojem delu potrebujem kompetence, znanja in veščine ki so povezane z mladostniki, z delom v šoli, poznavanjem šolske problematike, šolskih zakonov itd.	Kompetence, znanja in veščine svetovalne delavke	Kompetence in znanja v šolstvu	Kompetence in znanja
C17	Z znanjem in kompetencami, ki sem jih pridobila tekom študija sem delno zadovoljna.	Pridobljene kompetence tekom študija	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
C18	Kot sem že prej omenila eno je teorija, spet drugo praksa in tisto drugo sem tekom	Razlike med prakso in teorijo	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje

	študija pogrješala.			
C19	Fakulteta ti da en kup teorije, ki se jo naučiš,	Študij ponuja teorijo	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
C20	v praksi pa je ta teorija dostikrat neuporabna oz. neizvedljiva.	Neuporabna teorija	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
C21	Večino kompetenc, ki jih uporabljam pri svojem delu sem si pridobila tekom dela na srednji šoli, preko različnih izobraževanj, predavanj, seminarjev, delavnic ...	Izobraževanja, predavanja, seminarji, delo, delavnice	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
C22	Veliko izkušenj in znanj pa so mi pomagali razumeti in se jih naučiti kar dijaki sami.	Pridobivanje znanj	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
C23	Fakulteta bi morala študente seznaniti oz. pripraviti za delo, ki ga bodo kasneje opravljali, ne samo s teorijo, ampak predvsem s prakso na različnih področjih.	Raznolika praksa	Predlogi glede izobraževanja	Izobraževanje
C24	Skozi študij, bi socialni delavec moral spoznati vsa področja, kjer se je z njegovo izobrazbo možno zaposliti (sociala, šolstvo, zdravstvo, družina itd.).	Spoznavanje področij dela	Predlogi glede izobraževanja	Izobraževanje
C25	Po mojem zato, ker diplomanti, ki so zaključili smer socialni delavec nimajo dovolj kompetenc, znanja za to delo.	Premalo znanj in kompetenc	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
C26	V šolstvu rajši zaposlujejo druge kadre (psihologa, pedagoga ...), saj lahko le-ti opravljajo razna testiranja pri otrocih,	Zaposlitev v šoli	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
C27	socialni delavec pa kljub zanju psihologije,	Usposobljenost socialnih delavcev	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev

	pedagogike itd. ni usposobljen za to delo.			
--	--	--	--	--

INTERVJU D

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
D1	Kot socialna delavka delam od leta 1988, takrat sem diplomirala in se zaposlila v kadrovski službi v tovarni zaves.	Zaposlitev v tovarni zaves	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
D2	Po dveh letih sem dobila priložnost, da sem delala na področju vzgoje in izobraževanja z mladimi, preko instituta »Jožef Stefan«.	Delo na področju vzgoje in izobraževanja	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
D3	Po tem sem delala kot socialna delavka na CSD v Radovljici na področju preventivnega dela z mladimi in na področju prestopništva mladih,	Zaposlitev na CSD Radovljica	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
D4	Nato sem dobila službo kot socialna delavka na zavodu za zaposlovanje,	Socialna delavka na zavodu za zaposlovanje	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
D5	Iskala sem izhod iz te službe in prijavila sem se razpis, kjer so iskali socialnega delavca za delo v psihiatrični bolnišnici.	Socialno delo v psihiatrični bolnišnici	Trenutna zaposlitev	Zaposlitev
D6	Nikoli si sicer nisem želela delati v psihiatriji	Neželja po delu v psihiatriji	Želje glede področja dela	Zaposlitev
D7	in sprva me je bilo malo strah tega področja.	Strah dela na psihiatriji	Počutje	Zaposlitev
D8	Nekako sem mislila, da več dobrega lahko naredim na področju mladih, izobraževanja in vzgoje.	Delo na področju mladih	Želje glede zaposlitve	Zaposlitev
D9	Druga področja pa mi niso bila ravno	Nesimpatična področja	Želje glede zaposlitve	Zaposlitev

	simpatična.			
D10	Potem sem videla, da v psihiatriji socialni delavec lahko res dobro dela,	Delo v psihiatriji	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D11	ker so ljudje tam dalj časa in nimaš na voljo samo 10 minut kot npr. na centru za socialno delo.	Ljudje v psihiatriji	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D12	Tukaj je tako, česar se nisi uspel dogovoriti v enem dnevu, imaš naslednji dan spet priložnost, da poveš, kaj bi lahko še ponudil.	Dogovarjanje	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D13	To, da imaš stranko dalj časa, pomeni, da lahko ustvariš nek dober odnos, ki je potem osnova za dobro strokovno pomoč človeku.	Ustvarjanje dobrega odnosa	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D14	Ko sem prišla, sem si mislila, da nekaj izkušenj le imam,	Izkušnje	Počutje	Zaposlitev
D15	saj sem v preteklih letih ves čas delala, vendar ne na področju duševnega zdravja.	Nepoznavanje področja duševnega zdravja	Počutje	Zaposlitev
D16	To področje mi je bilo tuje in nisem vedela, da pravzaprav kompetenc zanj sploh nimam.	Tuje področje	Počutje	Zaposlitev
D17	Mislila sem, da bom spremenila psihiatrijo s kompetencami, ki jih imam.	Spreminjanje psihiatrije	Počutje	Zaposlitev
D18	Pomembna kompetenca se mi je zdela to, da rada delam z ljudmi,	Delo z ljudmi	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D19	da sem jih vedno pripravljena poslušati,	Poslušanje	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D20	da vem, da so stiske kompleksna stvar.	Kompleksnost stiske	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D21	Iz izkušenj sem se naučila, da področje problema	Področje problema	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja

	ni tako ozko, kot na videz izgleda, ampak je vedno potrebno gledati na široko.			
D22	Lahko je npr. šlo za brezposelnost, v ozadju pa so bile še druge stiske, ki so bile mogoče veliko bolj pomembne.	Brezposelnost in stiske	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D23	Izkušnjo kompleksnosti, znati poslušati, naklonjenost, to sem vedno imela.	Kompleksnost, poslušanje, naklonjenost	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D24	Na področje duševnega zdravja, kot so bolezni in ostalo, se nisem spoznala.	Neznanje o duševnem zdravju, boleznih	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D25	Precej sem se naučila iz izkušenj,	Pomembne izkušnje	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
D26	veliko moč v naši bolnišnici pa ima timsko delo – delam na treh ženskih oddelkih in enkrat na teden sem na timskem sestanku, kjer je zdravnik, socialni delavec, oddelčna sestra, višja oddelčna sestra, delovni terapevt, tam se pogovorimo o vseh pacientih.	Timsko delo	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D27	Zdravnik je seveda odgovoren za pacienta na področju načrtovanja zdravljenja.	Odgovornost zdravnika	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D28	On bo znal najbolje povedati, zakaj je bil nekdo sprejet, kakšna je prognoza glede njegovega zdravja,	Sprejetje pacienta, prognoza	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D29	tako sem se jaz sproti učila s pomočjo vpogleda drugih strokovnjakov v življenje človeka,	Sprotno učenje	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
D30	skozi drugo stroko sem se naučila, kaj pomeni, če je nekdo psihotičen,	Učenje skozi stroko zdravnika	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja

	dementen, kdaj gre za bolezen, kdaj gre za vedenje.			
D31	Na začetku nisem vedela vsega tega.	Neznanje	Počutje	Zaposlitev
D32	Naučila sem se, da je treba poslušati celoten tim,	Poslušanje celotnega tima	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D33	pogledati, zakaj je bil pacient sprejet, izključiti ali je psihotičen ali realen.	Sprejetje pacienta	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D34	Največja past, ki je ne bi mogla prebroditi je bila ta, kaj je realno in kaj ni.	Realnost	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D35	Socialni delavec nekje na terenu, izven psihiatrične bolnišnice, je v težji situaciji kot socialni delavec, ki se s tem sreča v psihiatriji, čeprav so tukaj akutna stanja.	Socialni delavec v psihiatriji v boljši situaciji	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D36	Izkušnje, učenje iz dela na delovnem mestu sproti, pa razni seminarji, tudi preko socialne zbornice.	Izkušnje, učenje iz dela, seminarji	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
D37	Seveda, za področje dela socialnega delavca rabiš določene specifične kompetence.	Področje dela in specifične kompetence	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
D38	Za psihiatrijo vsekakor potrebuješ specifične kompetence.	Specifične kompetence	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
D39	Vedeti moraš določene stvari o duševnih boleznih, o naravi bolezni.	Znanje o duševnih boleznih	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D40	Pri pacientu je potrebno z veliko občutljivostjo ugotoviti, za kako globoko bolezensko stanje gre.	Bolezensko stanje	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D41	Če gre za nekaj, kar je pogojeno z določeno situacijo, kot so življenjske	Depresija	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja

	stiske, in ima oseba zato depresijo (npr. te pusti punca, izgubiš službo idr.), tukaj je čisto drugačen pristop, kot če se npr. depresija ponavlja zaradi hormonskih zapletov po porodu ali drugih bolezni.			
D42	Mislím, da tukaj socialni delavci včasih naívno pristopamo in mislimo, da bomo vse rešili na enak naín,	Naívnost pristopa	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D43	da se je potrebno psihiatra čim dalj časa izogibati.	Izogibanje psihiatra	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D44	Seveda se je dobro vsake bolezni čim dalj izogibati,	Izogibanje bolezni	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D45	a včasih je dobro prepoznati, da gre za višjo silo, na katero se ne da vplivati z nobenim svojim vedenjem, trdom in angažiranostjo	Prepoznavanje, da gre za višje sile	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D46	ter je potrebno poseči po zdravlílu, da prideš k sebi, da potem lahko začneš delati.	Zdravíla	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D47	Pri zdravljenju je vsekakor ključen tudi pacient sam, ki lahko veliko prispeva k temu, da se bo pozdravil,	Vpliv pacienta pri zdravljenju	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D48	samo odvisno je v kateri fazi to od njega zahtevamo.	Faze zdravljenja	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D49	Obvladati moraš vso šírino področij socialnega dela.	Znanja iz vseh področij socialnega dela	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D50	Tukaj se ukvarjamo s človekom, ki rabi socialno obravnavo.	Socialna obravnavo	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D51	Socialna obravnavo lahko poseže v zelo različne storitve socialnega dela.	Različne storitve socialnega dela	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D52	Lahko je nekaj v	Poznavanje vseh	Kompetence in	Kompetence in

	povezavi z denarjem, lahko s stanovanjema ali z neko namestitvijo, lahko je družinska problematika – torej poznati moramo vsa področja.	področij	znanja v zdravstvu	znanja
D53	Včasih rečemo, da smo center za socialno delo v malem	CSD v malem	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D54	nimamo namreč javnih kompetenc za izdajanje odločb.	Brez javnih kompetenc	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D55	Ta ključni del naredi center za socialno delo,	Delo centra za socialno delo	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D56	vendar vse vse drugo, kot je motiviranje, informiranje, vodenje pacienta, pripravlanje vlog, naredimo mi.	Motiviranje, informiranje, vodenje pacienta, pripravlanje vlog	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D57	Tam, kjer ni potrebno izvajanje javnih pooblastil in izdajanje odločb, mi naredimo vse od začetka do konca, od motivacije do preselitve oz. karkoli je pač področje obravnave.	Področje obravnave pacienta	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D58	Sem že čisto pozabila, česa sem se vse v šoli naučila.	Šolanje že dolgo nazaj	Izobraževanje - opombe	Izobraževanje
D59	Zelo dobro se spomnim tistega svojega občutka po koncu šolanja, ko sem si želela s tem svojim znanjem dati nekaj od sebe.	Želja po uporabi znanja	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
D60	Zdelo se mi je, da sem močna, da veliko znam,	Občutek moči, znanja	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
D61	da je sicer socialno delo široko področje in se lahko celo življenje učiš,	Široko področje	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
D62	vendar sem tudi sama pričakovala,	Učenje iz prakse	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja

	da se bom veliko naučila iz prakse.			
D63	Potrebno je bilo zaključiti teoretično iskanje znanj in »se vreči v morje ter se sproti učiti plavati«.	Zaključevanje s teorijo	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
D64	Šola me je naučila veliko s pravnega, psihološkega področja, naklonjenosti in odnosa do človeka.	Pravno, psihološko področje, odnos in naklonjenost do človeka	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
D65	Zdi se mi, da smo ogromno dobili, vendar brez dopolnjevanja znanj iz prakse, tam kjer si, tistega kar tam rabiš, pa ne bi šlo.	Dopolnjevanje znanja	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
D66	Kot sem že omenila, sproti, s pomočjo sodelavcev, preko seminarjev, 7 let sem se izobraževala tudi s področja psihoterapije.	Pomoč sodelavcev, seminarji, izobraževanje iz področja psihoterapije	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
D67	Res je, da nisem najbolj na tekočem, kaj fakulteta sedaj nudi študentom,	Študij na fakulteti	Izobraževanje - opombe	Izobraževanje
D68	vendar se mi zdi, da se ne bom zmotila, če rečem, da je premalo znanj s področja psihoterapije.	Znanja iz psihoterapije	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
D69	To je takšno področje, za katerega menim, da bi bilo dobro, da bi ga socialni delavci obvladali.	Psihoterapija	Predlogi glede izobraževanja	Izobraževanje
D70	Menim, da ti znanja s področja psihoterapije res lahko pomagajo prepoznati, kje znotraj obravnave pacienta si,	Znanja psihoterapije	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D71	da si ne naložiš preveč odgovornosti za njegovo vedenje, življenje in izbire,	Odgovornost socialnega delavca	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja

D72	da znaš razmejiti, za kaj je on odgovoren in za kaj ti, kje je tvoja vloga in kako mu lahko pomagaš, ali si mu sploh pomagal ali ne.	Odgovornost	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D73	Posebej pri psihiatričnih pacientih imaš včasih občutek, da si popolnoma nemočen, da se ne bo nič spremenilo in da se vrtimo v začaranem krogu.	Občutek nemoči	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D74	Psihoterapija mi je pomagala prepoznati, kje znotraj tega vrtenja je človek napredoval	Napredek človeka	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D75	in kje se zatika, kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se ne bo vračal, dokler tega ne spremeni.	Zatikanje	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D76	Naučila sem se prepoznati kdaj, gre za bolezen in kdaj za vedenje	Bolezen in vedenje	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D77	ter da na bolezen človek ne more vplivati.	Vpliv na bolezen	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D78	Če je človek slep, glede tega ne more kaj veliko narediti in slepote odpraviti,	Primer slepote	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D79	lahko pa vpliva na svoje vedenje – lahko naredi določne stvari, da bo bolj zadovoljno, srečno in kvalitetno živel.	Vpliv na vedenje	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
D80	Na pravnem področju je šola kar precej močna in tega nikoli ni preveč.	Pravno področje	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
D81	S področja psihiatrije se v šoli nisem veliko naučila in bi bilo potrebno to še vključiti, v kolikor še ni vključeno.	Znanja iz psihiatrije	Predlogi glede izobraževanja	Izobraževanje

D82	Ko sem jaz študirala, so rekli, da je socialno delo poklic, ki je potreben in še naprej bo, na vseh področjih, kjer se človek nahaja.	Potreba po socialnem delu	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
D83	Takrat smo bili socialni delavci še povsod, tudi v tovarnah.	Socialni delavci povsod	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
D84	Zdi se mi, da je naš poklic kar zlorabljen, ker ga ljudje ne poznajo dobro	Zloraba poklica	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
D85	in ne znajo prepoznati prednosti, ki bi jih zaposlitev socialnega delavca lahko prinesla.	Prednosti zaposlitve socialnega delavca	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
D86	V šolah imajo npr. raje psihologe,	Zaposlovanje v šoli	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
D87	ki lahko delajo tudi določene teste, ki jih socialni delavce ne morejo, ker nimajo potrebnih kompetenc	Socialni delavci in psihologi	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
D88	Naše znanje je precej široko in toliko manj globoko.	Znanje	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
D89	Zdi se mi, da nimamo nekega svojega močnega področja.	Močno področje	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
D90	Že od nekdaj poteka boj, kako si izboriti tisto mesto, da bo znano, da bodo imeli ljudje več, če bodo zaposlili nas in ne nekoga drugega.	Boj za mesto	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev

INTERVJU E

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
E1	Začela sem delati v Zavodu Zarja – poškodbe glave, kjer sem opravljala pripravništvo.	Delo v Zavodu Zarja	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
E2	Potem sem delala	Svetovalna delavka	Pot do trenutne	Zaposlitev

	eno leto v vrtcu kot svetovalna delavka,	v vrtcu	zaposlitve	
E3	kasneje 6 let v zdravstvu na primarni ravni, v zdravstvenem domu Vič in Bežigrad,	Delo v zdravstvenem domu	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
E4	potem na CSD Vič-Rudnik	CSD Vič-Rudnik	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
E5	Trenutno sem na URI Soča v ambulanti za nerakavo kronično obolenje.	Trenutna zaposlitev na URI Soča	Trenutna zaposlitev	Zaposlitev
E6	Delala sem torej v socialnem varstvu, zdravstvu in šolstvu.	Zdravstvo, šolstvo, socialno varstvo	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
E7	Jaz se v redu počutim.	V redu počutje	Počutje	Zaposlitev
E8	Ker sem menjala veliko delovnih področjih, moram reči, da je čisto vsako področje različno.	Različna delovna področja	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
E9	Ko sem delala na CSD, sem delala zelo različne stvari in tudi v okviru zdravstva sem delala različne stvari.	Razlike med delom	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
E10	V zdravstvenem domu sem se srečevala s starši otrok s posebnimi potrebami, torej z majhnimi otroki in predšolsko populacijo	Delo v zdravstvenem domu	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E11	na centru za poklicno rehabilitacijo URI Soča, sem delala bolj oceno dela zmožnosti – so bile različne oviranosti in invalidnosti.	Delo na URI Soča	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E12	Tukaj na kronični bolečini je spet specifična problematika in specifične teme.	Specifika na kronični bolečini	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
E13	Drugače pa se v redu počutim.	V redu počutje	Počutje	Zaposlitev
E14	S tem ko sem menjala veliko	Menjavanje služb	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja

	služb, sem vsekakor pridobila širok spekter znanj.			
E15	Veliko sem delala timsko, z različnimi profili od kliničnih psihologov, logopedov, specialnih pedagogov, zdravnikov in vzgojiteljic.	Timsko delo z različnimi profili	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E16	Mislim, da me težje stvari presenetijo,	Presenetijo težje stvari	Počutje	Zaposlitev
E17	hkrati pa lažje vem, kje iskati rešitve, tudi če mi neka stvar ni takoj jasna, ker se vsakodnevno znajdeš v neki situaciji, ki je nova.	Lažje iskanje rešitev	Počutje	Zaposlitev
E18	Prvič, me to psihično ne bremeni več toliko, sploh da bi to nosila domov	Psihična obremenitev	Počutje	Zaposlitev
E19	in drugič, znam poiskati neke rešitve in vem, koga poklicati za določeno situacijo.	Iskanje rešitev	Počutje	Zaposlitev
E20	Ko končaš fakulteto nimaš nekih takšnih izkušenj, je veliko novega in se zato kar loviš, se mi zdi.	Izkušnje, lovljenje	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E21	Za socialno delo v zdravstvu se mi zdi, da na naši fakulteti dobiš zelo malo, saj ne ponuja nekih ustreznih vsebin.	Znanja za delo v zdravstvu	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E22	Je nekaj na splošno in kaj uporabnega, vendar premalo	Splošno znanje	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E23	zato se moraš dodatno izobraževati in spoznavati sisteme, time idr.,	Dodatna izobraževanja, spoznavanje sistemov, timov	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
E24	ker je kar precej specifično glede na to, kje delaš.	Specifika dela	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih	Kompetence in znanja

			področjih	
E25	Tako da se mi zdi, da je kar precej velika razlika.	Velika razlika	Počutje	Zaposlitev
E26	Konkretne delovne izkušnje na različnih delovnih področjih in ko te izkušnje imaš, svoje znanje nadgrajuješ.	Delovne izkušnje in nadgrajevanje z znanjem	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
E27	Pa tudi dodatna izobraževanja.	Dodatna izobraževanja	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
E28	Vsekakor je delo v zdravstvu neka specifika.	Specifika v zdravstvu	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
E29	Rekla bi tako, en del je prekrivanja kompetenc.	Prekrivanje kompetenc	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
E30	Torej, ene vsebine so nam vsem skupne.	Skupne vsebine	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
E31	Jaz vedno izhajam iz nekih strokovnih načel, perspektive uporabnika,	Strokovna načela, perspektiva uporabnika	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E32	vključevanje širšega okolja - videti nek celosten kontekst posameznega uporabnika in njegove širše mreže.	Vključitev širšega okolja	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E33	So pa glede na področja neke specifikke.	Specifikke na področjih	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
E34	V zdravstvu si vedno vezan na sodelovanje z zdravnikom.	Sodelovanje z zdravnikom	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E35	Na različnih področjih znotraj zdravstva sem videla, da je tukaj spet malo razlike,	Razlike v zdravstvu	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E36	povsod pa si vezan na njegovo mnenje in videnje situacije.	Mnenje in videnje zdravnika	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E37	Imaš zdravnike, ki bolj prepoznavajo socialni kontekst bolnika in ne samo diagnoze,	Zdravnik, ki prepozna socialni kontekst	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E38	na drugi strani pa so zdravniki, ki to	Zdravnik ne vidi socialnega	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja

	vidijo malo manj.	konteksta		
E39	Dobro je imeti neka predznanja, ki jih verjetno tekom šolanja ne dobiš	Predznanje	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
E40	in jih moraš pridobiti sam,	Pridobivanje predznanj	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
E41	bodisi s povezovanjem s sekcijo socialnih delavcev v zdravstvu.	Sekcija socialnih delavcev v zdravstvu	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
E42	To kar delam jaz, dela samo še kolegica s katero delava skupaj in nihče drug v Sloveniji, zato je kar težko določene stvari strokovno predebatirati.	Strokovno debatiranje	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E43	Pomembno je, da si nek vezni člen med člani timov, da včasih skomuniciraš stvari med drugimi strokovnjaki in uporabniki.	Vezni člen	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E44	Vsekakor si moraš pridobiti neka strokovna znanja o specifikih zdravstvenih težav na področju kjer delaš.	Strokovna znanja o specifikih zdravstvenih težav	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E45	Timsko delo je pomembno.	Timsko delo	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E46	Malo sem že pozabila, ker je že 10 let od kar sem končala fakulteto.	Fakulteta 10 let nazaj	Izobraževanje - opombe	Izobraževanje
E47	Na socialno delo v zdravstvu nas je fakulteta pripravila premalo,	Izobraževanje za delo v zdravstvu	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E48	ker ne vemo niti kje vse obstaja in kje vse so zaposleni socialni delavci v zdravstvu.	Zaposlitev v zdravstvu	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E49	Povečati bi bilo potrebno število zaposlenih socialnih delavcev v zdravstvu, ker nas je premalo.	Socialni delavci v zdravstvu	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
E50	Za konkretno delo v zdravstvu bi	Fakulteta in izobraževanje	Predlogi glede izobraževanja	Izobraževanje

	morala fakulteta narediti več			
E51	oz. posvetiti delček izobraževanja tudi tej temi in specifikam.	Izobraževanje	Predlogi glede izobraževanja	Izobraževanje
E52	Fakulteta pa mi je dala neko širšo perspektivo, kjer se poudarja uporabniški vidik	Širša perspektiva	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E53	in to, da je pomembno, da z uporabnikom komuniciraš tako, da je njemu to razumljivo.	Komuniciranje z uporabnikom	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E54	Mogoče je to pomembno predvsem v zdravstvu, ker veliko zdravnikov in drugih profilov uporablja strokovne izraze (npr. latinske),	Strokovni izrazi v zdravstvu	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E55	ki uporabnikom niso jasni in se mogoče tudi bojijo vprašati, kaj pomenijo.	Nejasni izrazi	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E56	Ta del pa naša fakulteta zelo poudarja	Poudarek fakultete	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E57	in mi lahko skozi to ostalim članom tima povemo in jih spodbudimo, da uporabnikom poskusijo razložiti na njim razumljiv način, kaj se dogaja z njihovim telesom, kaj pomeni diagnoza,	Uporaba razumljivega jezika	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E58	ne da se uporablja uporabnikom nejasen jezik in pridejo uporabniki do nas čisto prestrašeni.	Nejasen jezik za uporabnike	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E59	Za delo z uporabniki mi je fakulteta dala znanja, da res pogledam na uporabnika kot celoto, da vidimo celotno njegovo sliko.	Uporabnik kot celota	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja

E60	Recimo tega na denarni socialni pomoči na CSD nisem mogla delati, v zdravstvu pa imam to možnost.	Možnosti v zdravstvu	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E61	Fakulteta je ponudila neke splošne smernice,	Splošne smernice na fakulteti	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E62	vendar je manjkalo konkretnih tehnik za delo s pacienti, ki bi bile zelo strukturirane in ne samo neke splošne teorije.	Pomanjkanje konkretnih tehnik	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E63	V okviru dodatnih izobraževanj, kar mi je plačala večinoma služba.	Dodatna izobraževanja	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
E64	vendar bi mi mogoče prav prišla tudi kakšna druga znanja npr. psihoterapija.	Znanja iz psihoterapije	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E65	Največ znanja sem dobila iz prakse. Iz izobraževanj tudi, vendar v zelo manjši meri.	Znanja iz prakse	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
E66	Pri pripravništvu je odvisno, kje ga opravljaš. Meni je bila moja izkušnja zelo dragocena.	Pripravništvo	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E67	Na fakulteti mi je res manjkala kakšna bolj konkretna tehnika, recimo bolj konkretni postopki, kako ravnati v različnih situacijah npr. s področja skrbništva, obravnave mladoletnikov in drugje.	Konkretne tehnike	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E68	Zakonodajno se da pregledati, naučiti, vendar bi res potrebovala malo več konkretnih praktičnih vsebin.	Zakonodaja	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E69	Dobro je urejeno to, da ti vseeno da neko širino.	Širina znanj	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E70	Vedno poskušam videti človeka iz	Človek iz različnih perspektiv	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja

	različnih zornih kotov, predvsem pa z njegove perspektive.			
E71	Da lahko razumeš, zakaj nekdo tako funkcionira, moraš zvedeti za njegovo ozadje.	Raziskovanje ozadja posameznika	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E72	Včasih mi je v določeni situaciji zmanjkalo nekaj konkretnih tehnik, da bi se počutila bolj varno.	Pomanjkanje konkretnih tehnik	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
E73	Poudarila bi še to, da bi bilo potrebno več povezovanja med socialnimi delavci in zdravstvom.	Povezovanje med zdravstvom in socialo	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E74	Včasih je namreč neka diagnoza odziv na socialno situacijo in mi zdravimo npr. depresijo, v ozadju pa je nek socialni kontekst, ki je k temu pripomogel.	Raziskovanje socialnega konteksta	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E75	Zdravstvo in sociala rešujeta probleme po svoje, ni pa nekega veznega člana med njima.	Potreba po veznem členu	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
E76	Poudariti želim, da bi bilo vsekakor treba v zdravstvu zaposliti več socialnih delavcev.	Zaposlovanje socialnih delavcev v zdravstvu	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
E77	Mogoče je velikokrat težko pokazati, kaj ti za nekoga kot socialni delavec lahko narediš – težko je izmeriti rezultate.	Težko izmerljivi rezultati	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
E78	Jaz sem tudi ena tistih, ki je izgubila službo za nedoločen čas v sistemu zdravstva.	Izguba službe v sistemu zdravstva	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
E79	Menim, da je velika škoda ukinitvev socialnih delavcev v dispanzerjih,	Socialni delavci v dispanzerjih	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
E80	ker je to rešilo veliko stisk v	Reševanje stisk	Zaposlovanje socialnih delavcev	Zaposlitev

	družinah.		in delavk	
E81	Mislim, da bomo morali še veliko delati na prepoznavanju in pomenu socialnih delavcev v zdravstvu.	Prepoznavanje in pomen socialnega dela	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
E82	Delež tega, da se socialno delo prepozna kot pomemben del zdravstvenega sistema, nosimo mi, socialni delavci zaposleni v zdravstvu, kar poskušamo pokazati preko svojega dela in preko sekcije.	Delež socialnih delavcev v zdravstvu	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
E83	Delež odgovornosti nosi tudi fakulteta preko predmetnikov in en delež mogoče tudi ministrstvo, socialna zbornica – druge institucije.	Delež fakultete, ministrstva, socialne zbornice	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
E84	Dokazati je treba, da s tem ko imaš zaposlenega socialnega delavca, zdravstvo prihrani.	Prihranek zdravstva	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev

INTERVJU F

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
F1	Kar se tiče pripravništva je bila to penala in postpenala,	Pripravništvo v penali in postpenali	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
F2	potem sem 10 let delala kot zdravstveni administrator,	Zdravstveni administrator	Pot do trenutne zaposlitve	Zaposlitev
F3	zadnjih 9 let pa sem zaposlena v Svetovalno socialni službi Univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani.	Zaposlitev v Svetovalno socialni službi UKC Ljubljana	Trenutna zaposlitev	Zaposlitev
F4	Kaj naj rečem – delo, ki ga trenutno opravljam, me veseli.	Veselje do dela	Počutje	Zaposlitev
F5	Začetki so bili pa	Težki začetki	Počutje	Zaposlitev

	kar težki.			
F6	Če namreč nimaš predhodnega znanja iz zdravstvene stroke, je potrebno čim prej osvojiti določen nabor medicinske terminologije in diagnoze.	Znanja iz zdravstvene stroke	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
F7	Si pa v okviru naše Službe vedno medsebojno pomagamo.	Medsebojna pomoč	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
F8	Malo moraš biti tudi radoveden – »medicinsko« znanje, ki ga potrebuješ pri vodenju socialnih obravnav pridobivaš ali iz literature ali preko zdravstvenih timov posameznih kliničnih oddelkov.	Pridobivanje medicinskega znanja	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
F9	Mi smo »stroka v stroki« in je tudi zato toliko težje.	Stroka v stroki	Počutje	Zaposlitev
F10	Kot sem pravzaprav že rekla - na začetku je bilo kar težko.	Težek začetek	Počutje	Zaposlitev
F11	Ko sem dobila konzilarni list z diagnozami na mizo, sprva sploh nisem vedela kaj napisano pomeni.	Nerazumevanje konzilarnega lista	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
F12	Sodelavke so mi seveda priskočile na pomoč.	Pomoč sodelavk	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
F13	Z mano so hodile po kliničnih oddelkih in mi pomagale pri zastavljanju vprašanj in pridobivanju tistih podatkov, ki so potrebni za načrtovanje pacientovega odpusta oz. nadaljnje oskrbe.	Pridobivanje podatkov	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
F14	Način in vsebine dela sem dokaj hitro osvojila.	Osvajanje načina in vsebin dela	Počutje	Zaposlitev
F15	K temu so pripomogle tudi predhodne izkušnje zdravstvenega administratorja	Predhodne izkušnje	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja

	(poznavanje organigrama UKCL, določen nabor medicinske terminologije, organizacijska klima, ...).			
F16	Danes se pri vodenju socialnih obravnav počutim povsem suvereno.	Občutek suverenosti	Počutje	Zaposlitev
F17	sam malo angažiraš, da si tukaj zaposlen že nekaj časa	Angažiranost, zaposlenost dalj časa	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
F18	Vsaka stroka in področje ima specifiko.	Specifika področij	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
F19	Če si kot socialni delavec zaposlen v šolstvu, je to popolnoma drugače kot socialni delavec v zdravstvu.	Razlike med socialnim delom v zdravstvu in šolstvu	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
F20	V času pripravništva na področju penale in postpenale sem morala poznati zakonodajo, vezano na to področje, sedaj pa moram poznati zakonodajo vezano na področje zdravstva.	Poznavanje različne zakonodaje	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
F21	Kjer koli si najdeš zaposlitev kot socialni delavec, moraš osnovno znanje s socialnega dela nadgraditi s stroko, kjer delaš.	Nadgrajevanje znanja	Primerjava kompetenc in znanj na delovnih področjih	Kompetence in znanja
F22	Medicinsko, brez tega ne gre.	Medicinsko znanje	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
F23	Klinične poti, diagnoze, medicinsko tehnični pripomočki, vse to je medicinski vidik.	Medicinski vidik	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
F24	Ko se kot socialni delavci vključujemo v protokol načrtovanja odpustov pacientov,	Protokol načrtovanja odpustov pacientov	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
F25	moramo to predznanje imeti, da lahko kompetentno načrtujemo odpust.	Načrtovanje odpusta	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja
F26	Npr., če bo pacient pri hoji po	Primer s pacientom	Kompetence in znanja v zdravstvu	Kompetence in znanja

	zaključenem zdravljenju potreboval bergle, moramo preveriti njegove bivanjske pogoje – ali stanuje denimo hiši, kjer so stopnice; ali pa v stanovanjskem bloku, ki nima dvigala ipd.			
F27	Kompetence, za katere se usposabljam preko študija na fakulteti, predstavljajo izhodišče ne glede na to na katerem strokovnem področju kot socialni delavec kasneje delaš.	Kompetence pridobljene med študijem	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
F28	Le-te pa ob svojem delu nato nadgrajuješ.	Nadgrajevanje ob delu	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
F29	V času mojega študija nismo toliko hodili po terenu,	Tereni med študijem	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
F30	da bi spoznavali različne vsebine ali stroke, kjer se kot socialni delavci lahko vključujemo.	Spoznavanje vsebin in strok	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
F31	Ko sem se zaposlila v Svetovalno socialni službi UKCL,	Svetovalno socialna služba UKC	Počutje	Zaposlitev
F32	sem samo približno vedela kakšne so vsebine in način dela socialnega delavca v zdravstveni dejavnosti.	Socialno delo v zdravstveni dejavnosti	Počutje	Zaposlitev
F33	Fakulteta mi tega širšega vpogleda ni omogočila.	Širši vpogled	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
F34	Koristno bi bilo, da bi imeli študentje v času študija priložnost spoznati čim več področij in vsebin dela v različnih socialnovarstvenih ustanovah, zdravstvenih ustanovah, zavodih in šolah ...	Spoznavanje področij med študijem	Predlogi glede izobraževanja	Izobraževanje
F35	V času mojega	Praksa med	Negativni vidiki	Izobraževanje

	študija smo sicer imeli prakso,	študijem	izobraževanja	
F36	vendar smo bolj ali manj spoznavali samo delo v okviru centrov za socialno delo.	Spoznavanje dela na CSD	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
F37	Širšega vpogleda v področja pa mi, kot rečeno, Fakulteta ni omogočila.	Ni širšega vpogled	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
F38	Za delo na področju socialnega varstva dobro,	Področje socialnega varstva	Pozitivni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
F39	za vsebine dela na področju zdravstvene dejavnosti pa ne.	Področje zdravstvene dejavnosti	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
F40	Z različnimi formalnimi in neformalnimi izobraževanji v okviru službe, razne literature, sodelovanjem v multidisciplinarnih in interdisciplinarnih timih.	Izobraževanja, literatura, sodelovanje v teemih	Pridobivanje kompetenc in znanj	Kompetence in znanja
F41	Zelo težko odgovorim, saj ne poznam trenutnih vsebin študija na Fakulteti za socialno delo.	Nepoznavanje vsebin	Izobraževanje - opombe	Izobraževanje
F42	Kot že rečeno – omogočiti študentom, da se seznanjajo s čim več različnimi področji, kjer se socialni delavci zaposlujejo.	Seznanjanje z različnimi področji	Predlogi glede izobraževanja	Izobraževanje
F43	Vsak predavatelj lahko iz vsebine predmeta vidi kam bi lahko študente uvedel v prakso.	Študentje v praksi	Predlogi glede izobraževanja	Izobraževanje
F44	Če gledam našo institucijo, potem študentje pri nas nimajo možnosti prakse.	Možnost prakse	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje
F45	Včasih je ta možnost bila in je študent lahko tako spoznal tudi delo v zdravstvu, sedaj pa tega na škodo študentov ni.	Študentje in praksa v zdravstvu	Negativni vidiki izobraževanja	Izobraževanje

F46	Pred nekaj leti je bil socialni delavec na primarni ravni zdravstva izključen iz Splošnega dogovora,	Izključitev socialnih delavcev	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
F47	sekundarna raven pa delovno mesto še ohranja.	Ohranitev delovnega mesta	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
F48	Potrebe po zaposlovanju socialnih delavcev – tako na primarni kot tudi na sekundarni ravni – pa ostajajo in se še povečujejo.	Potrebe po zaposlovanju	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
F49	Realizacija dodatnih zaposlitev pa je izjemno majhna.	Realizacija dodatnih zaposlitev	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
F50	Če govorimo za področje zdravstva se moramo zavedati, da socialni delavci predstavljamo tako imenovano podporno skupino.	Podporna skupina	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
F51	Ker primanjkuje tudi medicinskega in negovalnega osebja,	Medicinsko, negovalno osebje	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
F52	je pričakovati, da bo zaposlovanje socialnih delavcev v zdravstveni dejavnosti še naprej oteženo.	Oteženo zaposlovanje	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev
F53	Trenutno socialni delavci, zaposleni v zdravstveni dejavnosti preko Sekcije socialnih delavcev in delavk v zdravstvu vodimo aktivnosti glede opredeljevanja standardov in normativov.	Opredeljevanje standardov in normativov	Zaposlovanje socialnih delavcev in delavk	Zaposlitev

Priloga 4: Osno kodiranje

ZAPOSILITEV

POT DO TRENUTNE ZAPOSILITVE

- Isto delovno mesto A1
- Pripravištvo DSO Preddvor B1
- Usposabljanje na CSD Tržič B2
- Delo v šolstvu C1
- Delo v osnovni šoli C2

- Zaposlitev v tovarni zaves D1
- Delo na področju vzgoje in izobraževanja D2
- Zaposlitev na CSD Radovljica D3
- Socialna delavka na zavodu za zaposlovanje D4
- Delo v Zavodu Zarja E1
- Svetovalna delavka v vrtcu E2
- Delo v zdravstvenem domu E3
- CSD Vič-Rudnik E4
- Zdravstvo, šolstvo, socialno varstvo E6
- Pripravištvu v penali in postpenali F1
- Zdravstveni administrator F2
- TRENUTNA ZAPOSILITEV
 - Svetovalni delavec v vrtcu A2
 - Zaposlitev v osnovni šoli B3
 - Svetovalna delavka na srednji šoli C3
 - Socialno delo v psihiatrični bolnišnici D5
 - Trenutna zaposlitev na URI Soča E5
 - Zaposlitev v Svetovalno socialni službi UKC Ljubljana F3
- ŽELJE GLEDE ZAPOSILITVE
 - Želja po delu z mladimi B5
 - Neželja po delu v psihiatriji D6
 - Delo na področju mladih D8
 - Nesimpatična področja D9
- POČUTJE
 - Lepo in dragoceno delo A5
 - Občutek delne kompetentnosti A11
 - Odgovorno delo A12
 - Zadovoljstvo v službi B4
 - Dobro razumevanje z zaposlenimi B6
 - Prijetno vzdušje B7
 - Pomembnost dobrih odnosov B9
 - Zavedanje dobrih odnosov B11
 - Strah ob začetku dela B12
 - Delo z mladimi ni povzročalo skrbi B13
 - Skrbi glede šolstva, programov, papirologije B14
 - Strah prvi teden dela B15
 - Večja samozavest ob dobri uvedbi v delo B17
 - Kolektiv pripravljen pomagati B19
 - Boljše počutje ob začetku dela B20
 - Kompetentnost za samostojno opravljanje dela B22
 - Izkušnje, ki kažejo zadovoljstvo B23
 - Občutek nekompetentnosti B53
 - Uporaba pridobljenega strokovnega znanja B54
 - Dobro počutje na delovnem mestu C4
 - Občutek neusposobljenosti C6
 - Delo z mladimi C11
 - Hvaležnost mladih C12
 - Pozitivne misli C13
 - Izkušnje D14
 - Nepoznavanje področja duševnega zdravja D15
 - Tuje področje D16
 - Spreminjanje psihiatrije D17
 - Neznanje D31
 - V redu počutje E7, E13
 - Presenetijo težje stvari E16
 - Lažje iskanje rešitev E17
 - Psihična obremenitev E18
 - Iskanje rešitev E19

- Velika razlika E25
- Veselje do dela F4
- Težki začetki F5
- Stroka v stroki F9
- Težek začetek F10
- Osvajanje načina in vsebin dela F14
- Občutek suverenosti F16
- Svetovalno socialna služba UKC F31
- Socialno delo v zdravstveni dejavnosti F32
- ZAPOSLOVANJE SOCIALNIH DELAVCEV IN DELAVK
 - Novi profili A34
 - Zaposlitev socialnih delavcev A35
 - Osnovni poklici v šolah, vrtcih A36
 - Status šole A37
 - Visoka šola A38
 - Konkurenca s strani drugih profilov B67
 - Šolstvo kot drugo področje B68
 - Ni možnosti pripravništva v šoli B69
 - Težko dobiti izkušnje B70
 - Premalo znanj in kompetenc C25
 - Zaposlitev v šoli C26
 - Usposobljenost socialnih delavcev C27
 - Potreba po socialnem delu D82
 - Socialni delavci povsod D83
 - Zloraba poklica D84
 - Prednosti zaposlitve socialnega delavca D85
 - Zaposlovanje v šoli D86
 - Socialni delavci in psihologi D87
 - Znanje D88
 - Močno področje D89
 - Boj za mesto D90
 - Socialni delavci v zdravstvu E49
 - Zaposlovanje socialnih delavcev v zdravstvu E76
 - Težko izmerljivi rezultati E77
 - Izguba službe v sistemu zdravstva E78
 - Socialni delavci v dispanzerjih E79
 - Reševanje stisk E80
 - Prepoznavanje in pomen socialnega dela E81
 - Delež socialnih delavcev v zdravstvu E82
 - Delež fakultete, ministrstva, socialne zbornice E83
 - Prihranek zdravstva E84
 - Izključitev socialnih delavcev F46
 - Ohranitev delovnega mesta F47
 - Potrebe po zaposlovanju F48
 - Realizacija dodatnih zaposlitev F49
 - Podporna skupina F50
 - Medicinsko, negovalno osebje F51
 - Oteženo zaposlovanje F52
 - Opredeljevanje standardov in normativov F53

IZOBRAŽEVANJE

- IZOBRAŽEVANJE – OPOMBE
 - Šolanje že dolgo nazaj D58
 - Študij na fakulteti D67
 - Fakulteta 10 let nazaj E46
 - Nepoznavanje vsebin F41
- POZITIVNI VIDIKI IZOBRAŽEVANJA
 - Zadovoljstvo s šolanjem A22

- Šolanje A23
 - Novi pristopi in strategije A24
 - Dosegljivost profesorjev po koncu študija A26
 - Nedostopnost profesorjev drugod A27
 - Končan stik A28
 - Nadaljevanje stikov A29
 - Nesebično in brezplačno sodelovanje A30
 - Zavedanje meja A31
 - Sodelovalni in soustvarjalni izvirni delovni projekti pomoči A32
 - Dobre priprave A33
 - Fakulteta da splošna znanja B49
 - Zadovoljstvo s prakso B64
 - Študij ponuja teorijo C19
 - Pravno, psihološko področje, odnos in naklonjenost do človeka D64
 - Pravno področje D80
 - Širša perspektiva E52
 - Komuniciranje z uporabnikom E53
 - Poudarek fakultete E56
 - Splošne smernice na fakulteti E61
 - Pripravištvo E66
 - Širina znanja E69
 - Področje socialnega varstva F38
- NEGATIVNI VIDIKI IZOBRAŽEVANJA
 - Premalo znanj iz posameznih področij B50
 - Drugačni pristopi pri delu z mladostnikom in otrokom B51
 - Pomanjkanje konkretnih znanj B52
 - Premalo kompetenc tekom študija C7
 - Razlike med prakso in teorijo C8
 - Praksa in teorija C9
 - Pridobljene kompetence tekom študija C17
 - Razlike med prakso in teorijo C18
 - Neuporabna teorija C20
 - Znanja iz psihoterapije D68
 - Izkušnje, lovljenje E20
 - Znanja za delo v zdravstvu E21
 - Splošno znanje E22
 - Izobraževanje za delo v zdravstvu E47
 - Zaposlitev v zdravstvu E48
 - Pomanjkanje konkretnih tehnik E62
 - Konkretna tehnika E67
 - Zakonodaja E68
 - Pomanjkanje konkretnih tehnik E72
 - Tereni med študijem F29
 - Spoznavanje vsebin in strok F30
 - Širši vpogled F33
 - Praksa med študijem F35
 - Spoznavanje dela na CSD F36
 - Ni širšega vpogleda F37
 - Področje zdravstvene dejavnosti F39
 - Možnost prakse F44
 - Študentje in praksa v zdravstvu F45
- PREDLOGI GLEDE IZOBRAŽEVANJA
 - Želja po konkretnih primerih, igrah vlog B62
 - Več primerov vodenja pogovorov B63
 - Znanje za izpolnjevanje obrazcev, vodenje postopkov B66
 - Raznolika praksa C23
 - Spoznavanje področij dela C24
 - Psihoterapija D69
 - Znanja iz psihiatrije D81

- Fakulteta in izobraževanje E50
- Izobraževanje E51
- Znanja iz psihoterapije E64
- Spoznavanje področij med študijem F34
- Seznanjanje z različnimi področji F42
- Študentje v praksi F43

KOMPETENCE IN ZNANJA

- PRIMERJAVA KOMPETENC IN ZNANJ NA DELOVNIH PODROČJIH
 - Specifika področij A17, F18
 - Odvisno od delovnega mesta B34
 - Raznoliko, pestro delo C5, C14
 - Raznolikost kompetenc C15
 - Področje dela in specifične kompetence D37
 - Specifične kompetence D38
 - Široko področje D61
 - Različna delovna področja E8
 - Razlike med delom E9
 - Specifika na kronični bolečini E12
 - Specifika dela E24
 - Specifika v zdravstvu E28
 - Prekrivanje kompetenc E29
 - Skupne vsebine E30
 - Specifike na področjih E33
 - Razlike med socialnim delom v zdravstvu in šolstvu F19
 - Nadgrajevanje znanja F21
- PRIDOBIVANJE KOMPETENC IN ZNANJ
 - Praksa in supervizija A15
 - Nadaljevanje študija A16
 - Seminarji, izobraževanje, povezovanje svetovalnih delavcev A25
 - Predhodna socialna delavka dobro uvedla v delo B16
 - Vedenje, da lahko kadarkoli dobi pomoč B18
 - Ko začneš delati, vse lažje B21
 - Dvom v to, kako delati naprej B24
 - Posvetovanje s psihologinjo in drugimi B25
 - Veliko spraševanja ob začetku dela B26
 - Zavedanje, da je bolje veliko spraševati B27
 - Uvidevnost v kolektivu B28
 - Prvi dan čas, da si vse prebere, pogleda B29
 - Čas za spoznavanje šole B30
 - Šolanje na FSD B45
 - Izobraževanja poleg fakultete B46
 - Seminarji, delavnice B47
 - Pomembnost prakse B48
 - Praksa B55
 - Različne stvari prinesejo več znanj B56
 - Znanje o tem, kaj vse lahko narediš B57
 - Uporaba naučenih znanj B58
 - ZUP preko usposabljanja B59
 - Seminarji B60
 - Aktiv svetovalnih delavcev šole B61
 - Strnjena praksa B65
 - Izkušnje C10
 - Izobraževanja, predavanja, seminarji, delo, delavnice C21
 - Pridobivanje znanj C22
 - Pomembne izkušnje D25
 - Sprotno učenje D29
 - Učenje skozi stroko zdravnika D30
 - Izkušnje, učenje iz dela, seminarji D36

- Želja po uporabi znanja D59
 - Občutek moči, znanja D60
 - Učenje iz prakse D62
 - Zaključevanje s teorijo D63
 - Dopolnjevanje znanja D65
 - Pomoč sodelavcev, seminarji, izobraževanja iz področja psihoterapije D66
 - Menjavanje služb E14
 - Dodatna izobraževanja, spoznavanje sistemov, timov E23
 - Delovne izkušnje in nadgrajevanje znanja E26
 - Dodatna izobraževanja E27, E63
 - Predznanje E39
 - Pridobivanje predznanj E40
 - Sekcija socialnih delavcev v zdravstvu E41
 - Znanja iz prakse E65
 - Medsebojna pomoč F7
 - Pridobivanje medicinskega znanja F8
 - Pomoč sodelavk F12
 - Pridobivanje podatkov F13
 - Predhodne izkušnje F15
 - Angažiranost, zaposlenost dalj časa F17
 - Kompetence pridobljene med študije F27
 - Nadgrajevanje ob delu F28
 - Izobraževanja, literatura, sodelovanje v teemih F40
- **KOMPETENCE IN ZNANJA V ZDRAVSTVU**
 - Delo v psihiatriji D10
 - Ljudje v psihiatriji D11
 - Dogovarjanje D12
 - Ustvarjanje dobrega odnosa D13
 - Delo z ljudmi D18
 - Poslušanje D19
 - Kompleksnost stiske D20
 - Področje problema D21
 - Brezposelnost in stiske D22
 - Kompleksnost, poslušanje, naklonjenost D23
 - Neznanje o duševnem zdravju, boleznih D24
 - Timsko delo D26
 - Odgovornost zdravnika D27
 - Sprejetje pacienta, prognoza D28
 - Poslušanje celotnega tima D32
 - Sprejetje pacienta D33
 - Realnost D34
 - Socialni delavec v psihiatriji v boljši situaciji D35
 - Znanje o duševnih boleznih D39
 - Bolezensko stanje D40
 - Depresija D41
 - Naivnost pristopa D42
 - Izogibanje psihiatra D43
 - Izogibanje bolezni D44
 - Prepoznavanje, da gre za višje sile D45
 - Zdravila D46
 - Vpliv pacienta pri zdravljenju D47
 - Faze zdravljenja D48
 - Znanje iz vseh področij socialnega dela D49
 - Socialna obravnava D50
 - Različne storitve socialnega dela D51
 - Poznavanje vseh področij D52
 - CSD v malem D53
 - Brez javnih kompetenc D54
 - Delo centra za socialno delo D55
 - Motiviranje, informiranje, vodenje pacienta, pripravljanje vlog D56

- Področje obravnave pacienta D57
- Znanja iz psihoterapije D70
- Odgovornost socialnega delavca D71
- Odgovornost D72
- Občutek nemoči D73
- Napredek človeka D74
- Zatakanje D75
- Bolezen in vedenje D76
- Vpliv na bolezen D77
- Primer slepote D78
- Vpliv na vedenje D79
- Delo v zdravstvenem domu E10
- Delo na URI Soča E11
- Timsko delo z različnimi profili E15
- Strokovna načela, perspektiva uporabnika E31
- Vključitev širšega okolja E32
- Sodelovanje z zdravnikom E34
- Razlike v zdravstvu E35
- Mnenje in videnje zdravnika E36
- Zdravnik, ki prepozna socialni kontekst E37
- Zdravnik ne vidi socialnega konteksta E38
- Strokovno debatiranje E42
- Vezni člen E43
- Strokovno znanje o specifikah zdravstvenih težav E44
- Timsko delo E45
- Strokovni izrazi v zdravstvu E54
- Nejasni izrazi E55
- Uporaba razumljivega jezika E57
- Nejasen jezik za uporabnike E58
- Uporabnik kot celota E59
- Možnosti v zdravstvu E60
- Človek iz različnih perspektiv E70
- Raziskovanje ozadja posameznika E71
- Povezovanje med zdravstvom in socialno E73
- Raziskovanje socialnega konteksta E74
- Potreba po veznem členu E75
- Znanja iz zdravstvene stroke F6
- Nerazumevanje konzilarnega lista F11
- Poznavanje različne zakonodaje F20
- Medicinsko znanje F22
- Medicinski vidik F23
- Protokol načrtovanja odpustov pacientov F24
- Načrtovanje odpusta F25
- Primer s pacientom F26
- KOMPETENCE IN ZNANJA V ŠOLSTVU
 - Naloge v vrtcu A3
 - Dopolnjevanje nalog A4
 - Brez programskih smernic A6
 - Urejanje vpisa v vrtec A7
 - Administrativno delo A8
 - Koncepti dela s starši A9
 - Razvijanje področij A10
 - Razvoj svetovalnega dela A13
 - Sodelovalni odnos A14
 - Znanja za delo z družinami in druga A18
 - Znanja iz različnih področij A19
 - Ponudba storitev A20
 - Ranljive skupine A21
 - Socialna služba, ki se povezuje B8
 - Timsko delo v šoli B10

- Znanje o vodenju pogovora B31
- Pogovor prilagojen sogovorniku B32
- Odnos z uporabniki B33
- CSD – šolstvo B35
- Poslušati in slišati sogovornika B36
- Proslaviti vsak uspeh, verjeti otrokom B37
- Odnos z uporabnikom B38
- Delo s starši B39
- Tehnika pridruževanja B40
- Sprotno razreševanje stvari B41
- Znanje iz ZUP-a B42
- Instrumentalna definicija problema, soustvarjanje B43
- Razgovori z učenci, učitelji in drugimi B44
- Kompetence, znanja in veščine svetovalne delavke C16